

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

DÜŞÜNCENİN ARKAGÜRÜLTÜSÜ

MIRILDANMALAR

TAYLAN
KARA

bulut
YAYINLARI

DÜŞÜNCENİN ARKAGÜRÜLTÜSÜ

Mırıldanmalar

...

Düşüncenin Arkagürültüsü/Mırıldanmalar

TAYLAN KARA

ISBN: 978-975-286-659-1

© Sertifika No: 48828 Bulut Yayınları 2022

1. Baskı: İstanbul, Bulut Yayınları, Mart 2022 (1200 adet)

Kapak: ND DESIGN STUDIO / Nihan Demiral

Düzeltili: U. Günel

Baskı: Yazın Matbaacılık

Çevre Sanayi Sitesi 8. Blok No: 38-40-42-44

İkitelli-Başakşehir-İstanbul

Tel: 0212 565 01 22

Lisans No: 44772

Bu kitabın tüm yayın hakları Bulut Yayınevine aittir.

Kaynak gösterilerek yapılacak tanıtım amaçlı kısa alıntılar dışında yayınevinden yazılı izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Bulut Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Osmanağa Mah. Yoğurtçu Parkı Caddesi 64/2 Kadıköy-İstanbul

Tel: (0 216) 330 59 24 - 414 21 75

Faks: (0216) 330 30 59

E-mail: bulutyayinlari@bulutyayin.com

bulutyayinlari@gmail.com

www.bulutyayin.com

Gelecek biriktirenlere...

Kalemler de silebilir, silgiler de yazabilir. Yeni insanı yazacak kalemler için yer açmayı kendine görev edinen bir silgiyle yazılmıştır...

İÇİNDEKİLER

<i>Mırıldanmalar</i>	9
<i>Dil Mülteciliği</i>	47
<i>Antonio Gramsci'nin Fotoğrafi</i>	49
<i>Frankenstein Yasası</i>	50
<i>Arthur Schopenhauer'in İki Hâli</i>	52
<i>Martin Heidegger'in Selamı Üzerine Bir Dipnot</i>	53
<i>Sartre Fransa'dır, Bangladeş Kimdir?</i>	55
<i>Federico Garcia Lorca'nın Ölümü ve Son Söz Fetişizmi</i>	60
<i>Umursanmayanın Biyografisi ve "Lar" Dönüştürücüsü</i>	62
<i>Tarihin Tuvali</i>	66
<i>Denkleminin Schrödinger'i, Sabitinin Boltzmann'ı</i>	68
<i>Bir Sosyal Bilim Monoloğu</i>	72
<i>Çocuk Ölümü</i>	82
<i>Kişiselleştirilmiş Gerçeklik ve Babil Kulesi</i>	83
<i>Keyfiliğin Giydiği Hukuk Elbisesi</i>	89
<i>Yeni Çağ Katedralleri</i>	91
<i>Az Önce Buradaydı Şimdi Değil</i>	92
<i>James Maxwell'in Denklemleri</i>	93
<i>Uzaklık Üzerine Üç Mırıldanma</i>	94
<i>Her Şeyi Büyük Olmayan Büyük İnsanlar</i>	98
<i>50 İnsandan Yapılmış Yargıyı 51. İnsana Giydirmek</i>	103
<i>Ölüm Üzerine Mırıldanmalar</i>	104
<i>İnsandan Bir "Halt" Olur mu?</i>	112
<i>Bitmemiş İnsan Ansiklopedisine Önsöz</i>	114
<i>Beyin Üreten Soru</i>	115
<i>Toplum Körlüğü</i>	119
<i>Merhametin Tahribi</i>	121
<i>Salgıdaki İnsan</i>	123
<i>21.Yüzyıl Hakkında Mırıldanmalar</i>	124
<i>Yeryüzüne Veda</i>	207

MIRILDANMALAR

1

***Var Olmayana Seslenmek**

Seslendiğin insanların ARTIK olmaması...

Seslendiğin insanların HENÜZ olmaması...

Mevcut olmayan bir şeye seslenmek, hem “gitmiş”e hem de “gelmemiş”e yönelik bir “dokunamama” hâlidir.

Var olmayana seslenmek, “artık” ile “henüz” arasında sesin zamansız konumlanmasıdır.

2

***Lavaboya Düşmüş Saç Teli**

Sabah tarağın ucundan bir saç teli düşüyor. Bu saç teli, her sabah bu tarakla taradığın saçından o ana dek kopmamıştı. Saçlarını sayısız kez taramıştın ve sayısız kez o saç teli kafanda kopmadan durabilmişti. Daha önce sayısız kez, şu an kopmayan binlerce saç telinin durduğu gibi durmuştu kafanda. Bu sabah koptu ve düştü.

3

***Sözle Zehirlenmek**

Büyü bozulduğunda,

bir ilişkinin bağışıklık sistemi çöktüğünde,

daha önce litrelerce ve oluk oluk akan sözcükler,

karşıya damlalıklarla verilir. Önceleri su gibi akan zaman katılaşır. Daha önce saatler, saniye gibi gelirken şimdi saniyeler saatler gibi geçer. İlişkinin bağışıklık sistemi çöktüğünde ilk kesilen alışveriş sözcüklerdir.

İlişkinin bağışıklık sistemi çöktüğünde, ilk önce sözcükler cimrileşir. Verilen sözcükler yüzlere fırlatılır; verilmeyen sözcükler birikir. Alınmayan sözcükler hınca dönüşmüş olarak daha sonra alınır. Büyü bozulduğunda insan, birikmiş sözcüklerle zehirlenir.

4

***Entropi Yasası**

Belli bir mekânın düzenli olabilmesi için düzensizliğin atılacağı bir başka yer, bir çöp odası, atık boşaltma yeri gereklidir. Bu yer bir odaysa bir çöp kutusu, bir evse depo ya da ardiye, şehirse kanalizasyon sistemidir.

Düzen, düzensizliğin bir yerden alınıp başka bir yere aktarılmasıdır. Ancak insanın düzensizliğinin boşaltıldığı çöp kutusunda hiçbir insan olmamalıdır.

5

*** “Daha” Silahı**

Her sınırın mutlaka DAHA ötesi vardır.

Her anlamın DAHA derin bir anlamı, her açıklamanın DAHA fazlası vardır.

Elinizde "DAHA" silahı varsa, geçemeyeceğiniz bir sınır, eleştiremeyeceğiniz hiçbir şey yoktur.

6

***İçe Doğru Kırılmak**

Birine kırılmanın yönü vardır; kimi insan içe doğru kırılır kimisi dışa doğru...

Dışa doğru kırılanın kırgınlığı, yakınında bulunanları kırıp geçer. Dışa doğru kırılan, kırgınlığını etrafındakileri

kırarak iyileştirir.

Dışa doğru kırılanın kırgınlığı iletmeye uygun bir kırgınlıktır; kendisinde durmaz. Kırgınlık, dışa doğru kırılанда kısa bir süre konakladıktan sonra başkasına geçer.

İçe doğru kırılan ise kırgınlığını kendisine gömer. İçe doğru olan kırgınlık yalnızdır; etrafında kendisi dışında kıracak kimse yoktur. İçe doğru olan kırgınlığın, akıtılabileceği bir başka konak bulunmaz.

İçe doğru olan kırgınlık, hiçbir yere iletilmeden yekpare bir kütle hâlinde bütün ağırlığıyla oturur. İçe doğru kırılанда kırgınlığın iyileşmesi iletilerek değil yavaş yavaş eriyerek olur. İçeriye gömülen kırgınlık zamanla erise de bütün dokuya dağılır ve kişiye karışır. İçe doğru kırgınlık, iyileşmiş olsa bile kırılana eklenen, onun hep taşıyacağı bir yük olarak kalır.

7

***Kııntı Duygusu**

Kazandığı parayı yiyor ama hiç olmazsa evin ihtiyaçlarını karşılıyor.

Evin hiçbir ihtiyacını karşılamıyor ama hiç olmazsa eve geliyor.

Eve geç geliyor ama hiç olmazsa başka yere gitmiyor.

Beni sevmiyor ama hiç olmazsa başkasıyla aldatmıyor.

Beni aldatıyor ama hiç olmazsa hakaret etmiyor.

Bana küfrediyor ama hiç olmazsa dövmüyor.

Beni dövüyor ama hiç olmazsa çocukları dövmüyor.

*

“X yapıyor ama hiç olmazsa Y yapmıyor.”

“Ama hiç olmazsa” kalıbı ile her tabloda olumlu bir şeyler bulunabilir.

Her olayda mutlaka “olmamış bir şeyler” de vardır.

Her olayda, orada olmayan bir şey keşfederek o olaya katlanmayı sağlar kırıntı duygusu...

8

Ölmekte olan her şey şöyle bağılıyor:

"Ben daha ölmedim!"

Mahmut Dirican

*Çürüme daima dışarıdan teşhis edilir; çürüyenle bir mesafe gerektirir. Çürüyen kişi ya da toplum bu süreci çoğunlukla kavrayamaz ya da başka türlü adlandırır; kavrayıp ifade edene de cehennem azabı yaşatır.

9

***Otopornografi**

24 saatini kesintisiz olarak gözlediğiniz bir insan düşünün; işteki, evdeki, gidiyorsa okuldaki, dinlenme ve eğlenme sırasındaki her hâlinin gözünüzün önünde olduğunu varsayın. Bu insanın en mahrem anları dâhil hiçbir anı atlanmaksızın, banyodaki, tuvaletteki, yataktaki hâllerini görmektesiniz. 24 saat bir kameranın kesintisiz olarak çektiği her şeyi...

Bunlar yaptıkları ya da sadece dışarıdan algılananlar... Sadece bu değil, aynı zamanda kafasından geçenleri de bildiğinizi düşünün. Nezaket gösterirken kafasından geçenleri, resmi ve ölçülü hâllerinde düşündükleri, güdülerinin bilincinde yarattıkları dâhil her şeyi...

Her şeyini bildiğinizi zannettiğiniz bir insanın bile yaşamının %1'inden daha azını bilebilirsiniz. Her anını yan yana

geçiren çiftler ya da en yakında duran kişiler için bile insanın %99'u karanlıktadır.

Dünyada her anını, ama her anını, kafasından geçen her şeyini bildiğiniz sadece bir insan vardır:

Kendiniz...

Bu durum, katlanılması zor ve oldukça vahşi bir bilme hâlidir.

10

***Genişletilmiş “Conatus”**

Canlının, nesnenin, hatta hareketin ve eylemsizliğin ortak özelliğidir var olma...

Betonda açan bir çiçek,

Doğum yapan bir kadın,

Bıçağın altında çırpınan bir koyun,

Uzayda süzülen bir meteor,

Dişisine kur yapan erkek bir bizon,

Oksijenle bileşik yapan hidrojen atomu,

Duran bir taş...

Hepsi var oluyor. Var olma eğilimi, biyolojik, kimyasal ve fiziksel yasaların en altında duruyor. Canlıların, nesnelerin ve varlıkların bütün hâlleri bu eğilimin çeşitli düzeylerde görünüşleridir.

11

***Eşik Sonrası Depresyon**

Bir eşiği aşmanın, bir miladı geçmenin, bir hedefe varmanın, amaca ulaşmanın yarattığı boşluk dalga dalga bir sızı

yayar.

Öncesinde aynı doğrultuda kenetlenmiş, aynı yere bakan, aynı yöne giden öğelerin arkasındaki ittirici güç ortadan kalkmış, bütün öğeler doğal hâline dönmüş, başka yönler bakmaktadır.

Bir vektörün kuyruğu, yönünü gösterdiği ucu ve gövdesi öğelerine dağılmış, yönsüzleşmiştir.

Vektör dağılmış, bütünlük bozulmuş, parçaların arasındaki toplayıcı güç yitirilmiştir.

Bütünleştirici eşik geçilmiş, yapıştırıcı hedefe ulaşılmıştır.

Eşiği geçenlerin yazgısıdır dağılmak; parçalardan uzakta, menzilin ötesinde ufukta, yeni bir eşik belirleyene dek...

12

***Özgür Seçim**

Önünde bir soru ve sorunun altında cevap şıkları olarak şunlar var:

D şıkkı,

D şıkkı,

D şıkkı ve

D şıkkı...

Soruyu okuyan kişi bir süre kararsız kalıp düşünüp taşındıktan sonra bu şıklardan D şıkkını seçiyor.

13

*Söylemek, zaman zaman sadece söylememek içindir. Sözün gerçek anlamı içerdiğinde değil dışarıda bıraktığında-

dır. En sağlam suskunluklar sözden yapılır.

Söz bir suskunluk biçimi ve artık en büyük gizleyicidir.

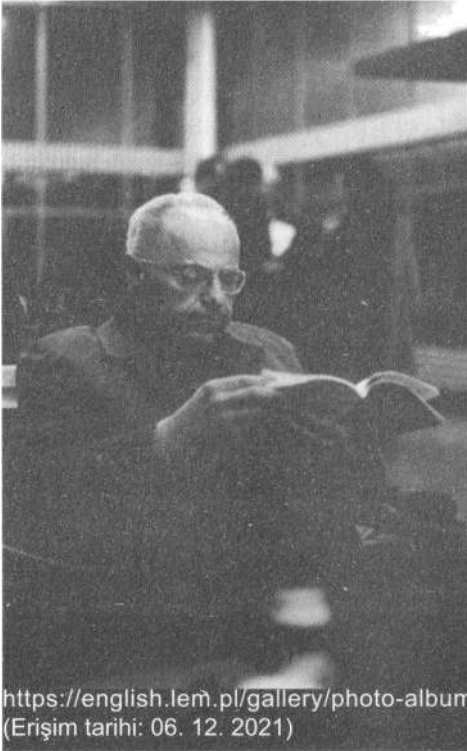
14

*Kırılmış bir insandan daha kırıcı kimse yoktur. En kırıcı sözlerini de “ne kadar çok kırıldığını” anlatırken söyler. Kırılmışlar, kırmaya hazırdır.

15

*Stanislaw Lem’in Sembolü

Stanislaw Lem tek bir sembol ile tanımlanacak ol-
saydı bu parantez olurdu. S. Lem’in en büyük dehası, her
şeyi paranteze alabilme yeteneğidir. İçinde yaşadığı bütün

koşulların dışına çıkıp
oraya dışarıdan bakmayı
başarabilen çok az yazar
vardır. Bırakın kültürel
kimlikleri, cinsiyet, tür
ve hatta “insanoluşu”
bile paranteze alabil-
miştir. Sık sık bunun da
ötesine geçip insan türü-
nün dışında “zeka sahibi
olma” ya da “iletişim
kurma” gibi özellikle-
ri bile işleyebilmiştir.
İnsana bakmak için bu
kadar uzağa gidebilen
ve bu kadar uzaktan
bakarak insana bu kadar
yaklaşabilen muhteme-
len pek az yazar vardır

<https://english.lem.pl/gallery/photo-album>
(Erişim tarihi: 06. 12. 2021)

ya da bildiğim başka bir yazar yoktur.

16

*Hiçbir paylaşım simetrik değildir; paylaşanlardan birisine az diğerine çok pay düşer. Ne kadar çok şey paylaşılsa paylaşılsın hiçbir zaman her şey tam olarak paylaşılmaz; geride paylaşılmayan, geride duran, ortaya hiç konmamış bir şeyler daima bulunur.

17

*Yaşlı bir insan bir anda yaşlı olmaz, yaşlanır. Yaşlanma bir süreçtir, çocukluk ve gençlik dönemini yaşamadan hiç kimse yaşlı olamaz.

Çocuğun belleğinde sadece çocukluk anıları vardır. Genç belleğinde çocukluk ve gençlik anıları bulunur. Bir yaşlı ise hem çocukluk hem gençlik hem de yaşlılığa ait anılar taşır. Çocukluk ve gençlik anıları, çoğu kez yaşlının mevcut yaşamındaki bakışıyla ve yaşamdaki öncelikleriyle bağdaşmaz. Ama oradadır işte, belleğinden atılamaz. 80 yaşında birisi için cinsel günahlar, yasak aşklar, yasak olmayan sevişmeler vs... Bütün bunlar 80'indeki bir yaşlı insanın belleğinde nerede yer alır? Çocuğu olan herkesin kesinlikle böyle bir anısı olmasına rağmen bu konudaki aşırı sessizlik, üzerinde çok konuşulması gereken bir “sus ortaklığı”dır.

18

***Olmayarak Olmak**

Başından geçen her olay az ya da çok insanı etkilemiştir. Bir olay kişiyi etkilemişse nerede ve ne zaman olmuş olursa olsun “başından geçmiş” sayılır. Ancak bir olayın “başından geçmesi” için illaki “olması” gerekmez.

Bazen olmayan/olmamış bir olay insanı, olan/olmuş olaylardan daha çok etkiler.

O zaman o olmayan/olmamış olayın “olmaması”, kişinin başından geçmiş demektir.

İnsanın başından olayların bir kısmı “olarak”, bir kısmı da “olmayarak” geçer.

19

*İnsan “yaratık” değil “oluşuk”tur.

20

*İnsan, kendisine uygulandığında, asla sağ kalamayacağı ölçütlerle başkalarını sınamaya kalkmamalıdır.

21

*An kendinden hemen önceki an’a güveniyor; o da bir öncekine. An’ın bilinci olsaydı arkasında duran anları görüp sonraya kalacağını zannederdi.

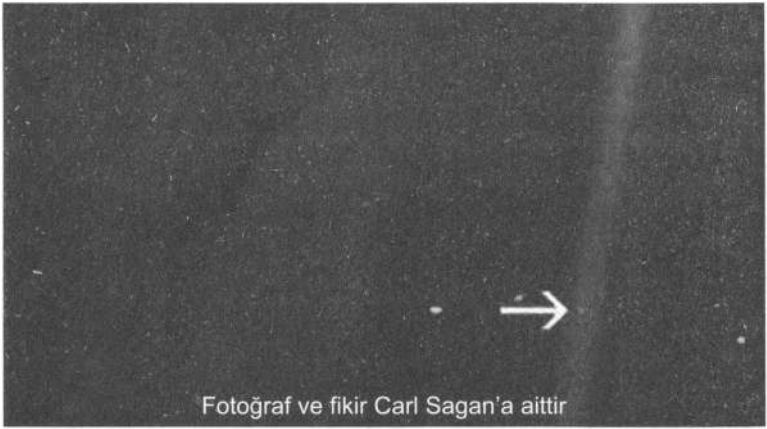
22

*Büyüsüzlüğün Büyüsü ya da Sisseverler İçin Evren

Doğada görünen her güzelliği, her sıradışılığı, karşısında sağduyunun aciz kaldığı her olguyu aşkın bir varlığa ciro etmek... İnsan “sissever” bir varlıktır. ٩

Oysa Hubble teleskobunun çektiği milyonlarca ışık yılı uzaktaki bir yıldızın fotoğrafı, beyin kanamasıyla gelmiş bir hastanın beynindeki baloncuğu kasıktaki damardan girerek tedavi etmek, bir elektronun üzerinde deney yapmak...

Sanki insanın evrene bakıp şaşırması için gökten meleklerin inmesi, şişeden cin çıkması, ağacın ardında peri olması

gerekiyor. İnsan şaşırmak için aşkın süreçler, sevmek için gerçek dışı olgular görmek istiyor, görmeyince de uyduruyor.

Bilim hep kuru ve duygusuz olarak nitelenir. Oysa termodinamiğin yasaları, güzel bir şiir kadar heyecan vericidir.

Dünyanın 6,4 milyar kilometre uzaktan çekilmiş “soluk mavi nokta” fotoğrafı, oldukça romantik bir şiir kadar duygulandırabilir.

Doğa yasalarıyla devinen evren ve fizik yasalarıyla oluşan maddesel süreçler zaten yeterince şaşırtıcıdır.

23

***Tamamlanmamış Kişisel Bir Matem**

Entelektüel alanda hissettiği ilk büyük acı Arşimet ile ilgiliydi. İlkokul üçüncü sınıftayken Arşimet’in hayatını okumuştı. Sahilde kumların üzerinde bir geometri sorusunu çözmeye çalışırken, onu çağırmaya gelen bir asker tarafından öldürüldüğünü öğrendiğinde çok üzülmüştü.

Küçük bir çocuk olsa da sezgisel olarak, böylesine değerli birinin bu kadar basit, sıradan ve hoyrat bir şekilde yok

edilebileceği bilgisinin ilk taşı bilincine o gün döşenmişti. Büyüdükçe bilincinde birçok taş yığını birikti; insanlık tarihi bilincinde sayısız taş yığınları oluşturdu. Arşimet'in yası beyindeki yığınların arasına hapsoldü. Gerisi Arşimet'in ölümünün altındaki uçsuz bucaksız “denden işaretleri”ydi.

24

*Bir istek, birçok başka istekten yapılmıştır.

25

*Dışarıya söylenen her sözcüğün içeriye doğru bir uzanımı vardır.

26

*Bir deneyim yazıya döküldüğünde değişir. Beyinden ağza dökülen bir söz, beyinde olduğu gibi değildir. İfade etme süreçleri ifadenin kendisini değiştirir.

27

*Hiçbir kitap birinci bölümünden başlamaz. Önsözden kapağına, kitabın adına kadar her şey o kitabın içindedir.

28

*Kendine tahammülsüzlüğün doğal sonucudur başkalarına sığınmak. Altta görülene katlanamadığında sığınırın yüzeydeki hızı...

29

*Sıradan bir beyin, toplumun kendisini ifade etme yoludur.

***Fiyatların Canlılığı**

Bir uçak koltuğunun fiyatı sabit değildir. Aynı koltuk birkaç saat içinde iki katı fiyata satılabilir.

Bu durumda “koltuğun fiyatı” ifadesi eksiktir; doğrusu “koltuğun uçuşa x saat kala y, z, a vs. koşullarında, b kişisi için fiyatı” olmalıdır. Koltukta hiçbir değişiklik olmadan koltuğun fiyatı alıcının konumuna, diğer alıcıların talebine ve zamanlamaya göre anlık olarak değişir. Serbest piyasa ekonomisinde fiyatlar genel olarak arz talep dengesine göre belirlense de burada farklı olan bu belirlenimin hızıdır. Koltuğun fiyatı adeta canlı bir organizma gibi alıcının durumuna anlık tepki vermektedir.

*** Tüketerek Üretmek**

Tüketilerek oluşturulan “tüketim alışkanlığı” da bir üretimdir.

Tüketici, sadece malları üreticiden satın alan kişi değildir; tüketicilerin kendileri de bizzat alınıp satılan bir alışveriş kalemidir.

Her tüketimde, sonraki alım-satım süreçlerinde kârlılığını arttıracak müdahaleleri olanaklı kılacak ciddi bir veri yığını, üretimi yönlendirecek ve tüketimi hızlandıracak yöntemler, bir tüketim kalıbı üretilir. Bu nedenle tüketim, salt tüketim olarak bir üretimdir.

Siz televizyon satın alırken, alışveriş esnasında yaşadığınız süreçleri gözleyerek televizyon satışını arttırıcı yeni yöntemler geliştirilir. Bu anlamıyla artık ne aldığınız kadar, onu

nasıl aldığınız da önemlidir; zaman zaman daha da önemlidir.

Aldığınız şeyi nasıl aldığınız, başlı başına bir ticaret kalemidir.

32

***Yokluk Duygusu**

Bir şeyi yitirdiğinizde geride kalan tek şey sadece “yokluk duygusu” değildir; yitire yitire birikenler, yitimi tek başına “yokluk” ya da “yenilgi”yle tanımlamayı geçersiz kılar.

Yitirdiklerimizin içimizde biriktirdikleri, yitimin bir parçasıdır.

Yitimin bıraktığı “yokluk” duygusu, pozitif bir duygudur.

33

***Mide Düşünceleri**

Başlangıçta düşünce yoktu. İnsan evriminin büyük bir kısmı, düşünce ve bilinç olmadan gerçekleşmişti.

Başlangıçta ne vardı?

El, Mide, Göz...

Bütün bunlar bir örgütlenmeyi gerektirmiştir; bilinç bunların bir ürünüdür.

Düşüncenin kaynağı Antik Çağ’da kâlp, Modern Çağ’da beyin olarak kabul edilmekteydi.

İnsanlığın en büyük keşiflerinden biri, düşünce organının mide ve el olduğu saptamasıdır.

Bu, bütün insanlık tarihinin mucize olmayan en kısa “mucizevi” açıklamasıdır.

34

*İnsan içinde yaşadığı atmosferi, soluduğu havayı fark edemez.

Kameranın merceği, filmde görünmez ancak çektiği filmi doğrudan etkiler.

En güçlü ideoloji kendisini en görünmez yapandır.

En güçlü ideoloji kendisini en doğal gösterebilendir. İdeoloji, “o zaten öyle”nin işaret ettiği zihinsel konumda oturandır. “O”, ne kadar “zaten öyle” ise o ideoloji o kadar güçlüdür.

35

*Bir olgudaki süreklilikler ve örüntüler o olgunun gövdesidir. Bir olgudaki sapmalar ise onun değişim denemeleri ve geleceğe yönelik olanaklarıdır.

36

*Bir varlığın varlığını sınıyabileceği en radikal şeyle sınıyor karşısındakini; yokluğuyla.

37

*Yaşamının merkezleri gözüne her an görünmez; onlarla olan bağlarını her gün fark edemezsin.

En çok onu yitirdiğinde fark edersin varlığını; en çok ve hatta sadece yitirdiğinde.

Yaşamın merkezleri, bütünsel değil de bütünlüğün bozulduğunda, o yaşamından çıkıp gidince fark edilir.

Görünmez iplerin kalınlığı ve dayanıklılığı, kopunca anlaşılır.

38

*Kopuş için en kolay yol, koptuğun şeyi kötülemektir. İnsan ilişkilerinde birinden kopmanın en sık kullanılan ve en kolay yolu budur. Aslında “koptuğu için kötüler” ancak “kötü olduğu için koptuğunu” düşünür. “İyi bir şeyden kim kopar?” diye düşünmek ister ve devam eder: “Mutlaka kötüdür ki kopulmuştur”.

39

*Şu an yaşadığınız yerdeki her şeyi algılayabilseydiniz: Çevrenizdeki her insanın bilincinden geçenleri, her beden her yerinin kokusu, her insanın üzerindeki her giysiyi, o giysileri nereden aldıklarını, onları kaç kez giydiğini, onların yapıldığı fabrikayı, yapan kişileri ve onların da yaşamlarını...

“Dış dünya ile olabildiğince az yetinmek”: Hayatı olanaklı kılan budur.

Tek hücrenin oluşumundan insanın evrimine dek bu ilke olmasaydı, canlılık olmazdı. Evriminin en ucundaki insan, bu ilkenin içinde yüzerken, onu yırtmaya, ondan kurtulmaya çalışmaktadır.

40

Yuvarlanan bir taş hareket ederken düşünmeye başlasaydı kendi istediği için yuvarlandığını zannederdi.

B. Spinoza

*Dünyanın tarihselliğini idrak edemeyenler, içinde bulundukları tarihselliği dünyalaştırırlar.

Kendisinin birçok insandan biri, kendi aidiyetlerinin birçok aidiyetten biri olduğunu anlamayan kişi yaşadığı dönemin ruhunu, kendi ruhu olarak yansıtır; söyledikleri söylenmiş,

yazdıkları yazılmıştır.

İnsan, yaşadığı tarihsel zaman diliminin ruhuna maruz kalır; bu ruh hava gibi her bireyin etrafında bulunur ve bireylerin düşünceleri buradan soluk alır.

Bu ruh, bireyin içine nüfuz eder ve bireyin düşüncelerini şekillendirir.

Çağına şekil veremeyenler, çağları tarafından şekillendirilir.

41

*Albert, Franz, Antonio

Einstein, Kafka ya da Gramsci...

Bugün Einstein, Kafka ya da Gramsci dendiğinde akla belli bir kişi geliyor olsa da bu sözcükler geçmişte birçok insanın ortak soyadı idi.

Einstein, Kafka ya da Gramsci...

Kendi zamanlarında yaşarken bunlar Albert, Franz ya da Antonio idi. Tarih soyadlarını adları yaptı.

42

*İnsan yabancı bir ülkeye gittiğinde toplumunu da yanında götürür. Kendisine benzer insanlarla yaşarken ortaya çıkmayan özellikler, başka bir toplumda yaşadığında açığa çıkar.

43

*“Hiç kimse senin gibi olamaz.”

O “hiç kimse”ye ulaşmak için herkesi deniyor.

44

*Söylenemeyen her söz başka türlü söylenir.

45

*Söylediklerinin doğru olması yetmez, “hangi zamanın doğrusu” olduğunu da söyle.

Söylediklerinin doğru olması yetmez, bu sözlerin görmemizi istediği ve işaret ettiği bütünü de göster.

Söylediklerinin doğru olması yetmez, “sözlerinin istenci”ni de belirt.

46

*Bir canlı, yaratıcısına tahammül edemez, hele insan hiç edemez.

Tahammül edemediğinden dolayı da ona taparak bütün bağlarını koparır.

47

*Bilgi en çok yan yollardan iletilir. Söylemek istenenle değil söylerken yanında taşınanlardan...

48

*Fotoğraflarda her zaman olan ama hēmen hemen daima yok sayılan bir unsur vardır: Fotoğrafi çeken...

Yok sayılır çünkü fotoğrafı çeken kişi “var sayıldığında” fotoğraftaki poz, fotoğrafa yerleştirilen anlam zarar görür.

49

*Her dünyevi zevkte “maddeyi aşan” bir şey, en azından “maddeyi aşma istenci” vardır.

50

*İnsanın içinde “geleceğe kalma” ile sonuçlanabilecek içgüdüler mevcuttur. Ancak “geçmiş öğrenme”ye neden olacak hiçbir içgüdü yoktur.

51

*İnsan içgüdülerinin evrimsel gelişimini dikkate aldığımızda evrim adeta şu ilkeyi haykırmaktadır:

İnsan, insana bırakılmamıştır. İnsan varlığının büyük bir kısmı insanın öznel dünyasının dışında oluşmuştur. İnsanın öznel dünyası insan varlığında çok az yer kaplar ve çoğu kez hiçbir yer kaplamaz.

52

*Karşısında sustuğun, karşılık vermediğin, meydanı bıraktığın her saçmalık büyüyerek tekrar karşına gelecektir. Bugün “muhatap almaya değmez” dediklerinle yarın zorunlu olarak muhatap olacaksın.

Bugün görmezden geldiklerin, yarın büyüyerek gözüne sokulacaktır. Bulaşmak istemediklerin, yarın sen istemesen de sana bulaşacaktır. Bugün yolunu değiştirip kurtulduğunu zannettiklerin, yarın yolunu kesecektir.

53

*Düşüncelerin kendileri kadar birbirleriyle olan etkileşimi de önemlidir. İki kitabın bir bilinçte birbirleriyle etkileşmesi sonucu ortaya çıkan etki, o kitapların her birinin ortaya çıkardığı etkiden daha fazla olabilir. Bazı fikirler bilinçlerde, kendilerini kamçılayacak uygun bir fikri bekler. Bazı kitaplar, birlikte okunduğunda bilinçte muazzam sıçramalara neden olur.

54

*Bir anın değerini gösteren en güvenilir ölçüt, bir sonrakine geçip onu geride bıraktığında hissedilen eksiklik duygusunun şiddetidir.

55

*şimdi

Her “şimdi”, doğası gereği bir geçmişi ve en az bir geleceği içinde taşır. Her “şimdi”, önceki bir zaman diliminin geleceği ve bir geçmiş adayıdır.

Her “şimdi” henüz “geçmiş” olmamış bir gelecektir.

56

*Kitabını okuduğun ve hayran olduğun bir yazar onunla taşışmadan önce gerçek bir kişi değil, bir “olasılık bulutu”dur.

Etkilenme derecesine bağlı olarak o kişi birçok olanağın aynı anda ve yan yana durduğu bir imgedir.

Oysa taşıştığında onun gerçek bir kişi olduğunu anlarsın.

Ne kadar donanımlı ve “yüce” olursa olsun “alt tarafı” bir insan. Hiçbir gerçek, ideaların zenginliği, daldan dala konması, çeşitliliği ve anesteziyiyle yarışamaz.

57

*Sadece kendine benzeyenleri sevmek, kendini sevmektir.

58

*İnsan, bilincinde olmadığı soruları yanıtlayabilir. İnsan çoğu kez, bilmediği, duymadığı ve hatta hiç anlamadığı yanıtlara dâhildir.

59

*Birini yaşamınıza almak kolaydır. Yaşamınızdan atmak zordur.

Zor olan içermek değil “dışarmak”tır.

“İçlemek” kolay, dışlamak zordur.

60

*Benlik kişinin kendisinde olduğu kadar çevresinde, mülkünde, çocuklarında belirir. Benliğin kökleri içine gömülürken uçları da dışarı doğru uzar.

61

*Her iletinin amaçlanmayan yan iletileri, asalak eklen-tileri, planlanmamış kısımları vardır.

Zaman zaman bir iletinin kütesinin çoğunu bu amaçlanmamış kısım oluşturur.

62

*“Eylememe”yi Eyleme

“Hiçbir şey yapmamak” ile “hiçbir şeyi BİZZAT yapmamak” aynı şey değildir; ikincisi “etkin bir eylememe” hâlidir.

Etkinlik bakımından “yaşamayı istememek” ile “yaşamamayı istemek” birbirinden farklıdır.

63

*Yerinde Bulamamak

Bir insanın ya da bir nesnenin “olması gereken” yerde olmaması...

Ölmüş arkadaşınızın telefonunu aradığınızda artık onunla

konusamazsınız.

Yeni karşılaştığınız eski sevgiliniz orada karşınızdadır ama orada olan o değildir. Senin bildiğin, bırakırkenki hâli gitmiştir; aynı bedende olsa da o artık başka birisidir.

Stephen King’in Hayvan Mezarlığı kitabında, öldükten sonra dirilip geri dönen karısının Louis Creed’e verdiği dehşet esasen buydu; karısı “eskisi gibi” değildi.

Stanislaw Lem’in Solaris kitabında Kris Kelvin’e geri dönen ölü eşi Hari aslında “yerinde yoktu”.

Yerinde bulamamak, insan için köklü bir dehşet türüdür.

64

***Zihnin Kendine Karşı Bükülmüşlüğü**

Bilinç, kendini incelemek için üretilmemiştir. Bilinçlilik bilinci, evrimsel karmaşıklığın bir “yan ürünü”dür. Bilinç, var olmak ve var kalmak için oluşmuş bir mekanizmadır.

Ürün-yan ürün ayrımı için olması gereken şey amaçtır. Amaç yoksa ürün ile yan ürün arasında bir fark olmaz.

65

***Zamanın Yok Ettiği Perspektif**

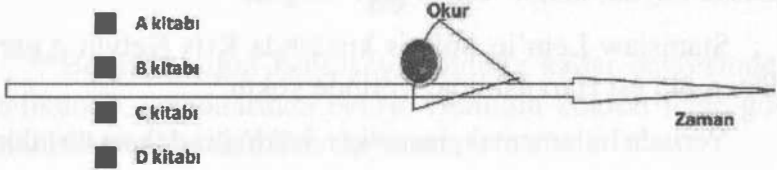
Bir yazarın kitapları belli bir kronolojik sıraya göre çıkar. Yazarın ölümü üzerinden belli bir zaman geçtikten sonra, bu kitaplar sanki aynı anda yazılmış gibi algılanır. Yazarın 30 yıl arayla yazdığı kitaplar, 20 yaşında yazdığıyla 70 yaşında yazdığı, okurun gözündeki aynı hizada, yan yana durur. Oysa bu kitapların her biri birbirinden çok farklı bazen de birbirine zıt bakış açıları ve bilinçle yazılmıştır.

*

Yazarın kitaplarını yazma sırası

Okurun Algıladığı

Geçmişteki bir yazara bakan okur, ilk bakışta yazarın kendi yaşamındaki değişimi göremez. Zaman, yazarın yaşamındaki derinlik boyutunu yok etmiştir.

66

*Bugünün en zor ve en karışık düşünceleri bile 300-500 yıl sonra 3-5 cümleyle özetlenecek. Ne kadar zor olursa olsun her düşünce ya da felsefenin sığabileceği bir parantez mutlaka vardır.

67

*Her ilişki, mahrem bir özgeçmişin cesetleri üzerine şekillenir.

68

*Tescilli alçaklara, onlar güçten düştükten sonra “alçak” demek, insanı erdemli yapmaz.

69

*Kendine dönen şüphencilik, şüphenciligi; kendine yönelen

bilinç, bilinci bozar.

Kendine dönen her bakış, bakışı bozar; ya bir başka düzeye sıçratır ya da işlevsiz hâle getirir ama asla eskisi gibi kalamaz.

70

*Yeterince yaklaştığında kaybolmayacak hiçbir şey yoktur.

71

***“Bence Zırhı”nın Zayıflığı**

A: Bunlar tanrımın emirleridir, herkes uymak zorundadır.

B: Bence bu böyledir; bana göre böyle olduğunu düşünüyorum.

*

A, kendi görüşünü evrensel ve mutlak olarak nitelendirdiği için güçlü bir şekilde ifade ediyor ve herkesi muhatap alıyor.

B ise “bence” zırhını giymeden kafasını dışarı uzatamıyor; ifadesindeki tereddüt, söylediklerine kendisinin dahi yeterince inanmadığını düşündürüyor. İfade ediş şekli öylesine cılız ki muhatabına ulaşmıyor bile.

A her koşulda B’yi yenecektir; görüşünün içeriğinin doğru olması nedeniyle değil, görüşünü ifade ediş tarzından dolayı...

72

***Görüşe Yerleşmek**

Herhangi bir konuda savunulabilecek olası görüşler en

baştan bellidir. Düşünce dünyasında akla gelebilecek her argümanı savunabilecek malzemeler vardır. İnsanların çok büyük çoğunluğu tek tek düşünerek bu görüşleri bulup ortaya çıkarmazlar; o konuda zaten hazır olan görüşlere “yerleşir”ler.

73

*İnsan yanlısı ya da karşıtı bakış açıları her şeyden önce insanı varsayar. İnsanı göz ardı eden, insanı dikkate almayan bakış açıları büyük felaketlerin hazırlayıcısıdır.

74

*Umut, geçmişin bilgisi kadar “geleceğin bilgisizliği” üzerine de kurulabilir.

75

***Bir “Aşırılık” Olarak Gaz Odaları**

Nazilerin hava kuvvetleri komutanı Hermann Göring, Auschwitz’i “gereksiz bir aşırılık” olarak tanımlıyordu. Oysa bizler Auschwitz’ten tiksiniyoruz. H. Göring, Auschwitz’e karşıydı; bizler de Auschwitz’e karşıyız. Ancak bu iki karşı çıkış aynı şey değildir.

İkincisi ne olursa olsun her durumda bütünüyle ve cepheden karşıdır; diğeri ise bu pratiğe değil bu pratiğin “miktarı”na karşıdır. Bu karşı çıkışın çekincesi, küçük bir ölçü ayarlamasıyla kolayca giderilecektir.

Auschwitz’e sadece “gereksiz bir aşırılık” diyerek karşı çıkmakla Auschwitz’ten tiksinierek karşı çıkmak, birbirine son derece zıt iki tavidir.

76

***Haklılıkta Konaklama**

Kendine tutunabileceği bir haklılık bulup o haklılık

kovuğunda konaklayan kişi artık yeni bir tavır arayışından vazgeçer. İfade ettiğinde karşıdakinin asla reddedemeyeceği bir konumda oturmakta sırtını sapasağlam bir söyleme dayamaktadır.

Durduğu yer, sınırsız güvenli olduğu için başka bir fikirsel duruşa ya da bulunduğu yeri değiştirmeye ihtiyacı yoktur. Çoğu insan bu özellikte bir haklılık bulur bulmaz oraya demir atar ve oradan asla ayrılmaz.

Başka bir yerde kolayca yaşadığı bir mağduriyet, bir insanı kolayca haklılığın hipnozuna sokar. Bir kez haklılık hipnozuna girdiğinde ise dünyanın en büyük haksızlıklarını yapabilir.

77

*Birinci Ramses, Birinci Louis, Birinci Mehmet yaşadıkları sırada “birinci” olduklarını bilmiyordu çünkü onlar yaşarken birinci değillerdi. Bu isimleri birinci kılan şey sonradan gelen Ramses, Louis ve Mehmetler oldu.

78

*Bir kişinin kararları ne kadar çok insanı etkiliyorsa o kişinin ruh durumundaki değişiklikler o kadar önemlidir. Bir savaşta bir komutanın gece uykusuz kalması, grip ya da ishal olması ya da karısıyla arasındaki geçimsizliği, binlerce askerin yaşamda kalmasını ya da ölmesini doğrudan etkiler.

Bir devlet başkanının cinsel sorunları, iştahı ya da tuvalet alışkanlığı, milyonlarca insan için ölüm – kalım sorunudur.

Bir başbakanın ishal olması ya da soğuk algınlığı geçirmesi salt kişisel bir olay değildir. Binlerce, milyonlarca insanın kaderini etkileyen bir atama yaptığı sıradaki ruh durumu, kişisel olmaktan çıkmış, “kamusal bir sorun” olmuştur.

Tavandaki lekeyi görüp sinirlenmesi, bir sivrisineğin kolunu sokup kaşındırması, el derisinin çatlaması, yediği balığın kılçığının ağzına batması, sabah pencereden kapalı havayı gördüğünde canının sıkılması... Bu ve benzeri binlerce küçük olay, o gün vereceği kararları (yapacağı rektör atamasını, görevden alacağı bakanı, onaylayacağı antlaşmaları vs.) etkileyecek, değiştirecektir.

Etten kemikten yapılmış, psikolojisi olan her insan bu etkilere açıktır.

79

*Bir yerde neyin var olduğu, bazen oradaki varlıklara bakarak değil orada olmayanlara bakarak daha iyi anlaşılır.

Çünkü bir “var” birçok “yok”un ürünüdür.

80

*İnsan en çok gördükleriyle körleşir. En büyük duyarsızlıklar, “küçük duyarlılıklar”ın tuğlalarıyla inşa edilir.

81

*İnsan toplumundan çıkabilir ama toplumu insanın içinden asla çıkamaz.

82

*Kavgasızlık sık sık nezaketle karıştırılır. Nezaket içerik konusu değil, bir üslup konusudur. Kavgasızlık ise bir içerik sorunudur. Argüman ileri sürememe, eleştirememe, bir söylediğini üç geri alma tutumu nezaket değil kavgasızlıktır. Gerekli olan şey ise nezakettir; kavgasızlık değil.

***Eşsizlik Duygusu**

25 katlı apartman uzaktan bakıldığında 3. katı ile 19. katı arasında yeryüzüne uzaklığı hariç hiçbir fark yoktur. O binanın 17. katına taşınan biri için ise bulunduğu yer eşsizdir; ona göre kendi evinin penceresi farklıdır, en iyi ısınan balkon oradadır, manzarası iyidir ama daha üstte iyi manzaralı katlar ısınmamaktadır. Elindeki eş değeri olan diğerlerini kötülemek, eşsizlik bilinci için şarttır. İnsan için “eşsiz olma arayışı” en büyük saplantılardan birisidir. Bu saplantı hem tür düzeyinde hem de bireysel düzlemde geçerlidir.

Her yaşta geçerli olan en temel insani eğilim “eşsizlik duygusu”dur. Görünür olsun ya da olmasın her insan kendisini az ya da çok eşsiz zanneder ve bu “eşsizlik duygusu”nu hissettiren kişi ya da konumlara yönelir.

Annesinin memesini emen bebekle, birinin 45. sıradaki sevgilisinin hissettiği ortak yanılsama budur. En derin özel ilişkiden, iki dakika sonra bir daha görmeyeceğin bir esnafla yaptığın alışverişe kadar insanın hissetmek istediği duygudur eşsizlik.

İnsan bilincindeki yerelliğin ağırlığı, eşsizlik duygusu ile karşımıza çıkar; onun gördüğünü kimse görmüyor, onun bildiğini kimse bilmiyor, onun konumunda hiç kimse yok.

Kendini eşsiz ve yeri doldurulamaz bulmanın sayısız kanıtı bu düzlemde türetilir.

*Dünya bilincine yerleşemediğinde, dünya bilincin için geniş ya da bilincin dünya için dar olduğunda en sık yapılan şey, bilincini dünyaya yerleştirmektir. Bunun pratik karşılığı,

kafadaki şablonla bu dünyayı açıklamaktır.

İnsan bir gergedan görür; daha önce hiç görmediği bir hayvandır. Gergedanı ata benzetir ancak bu “at”ın fazladan bir de boynuzu vardır. O zaman gergedan, “tek boynuzlu at” olur. İnsan bilincinin en temel düzeneğidir; bilmediklerini bildikleriyle öğrenmek, tanımlamak ya da benzetmek... “El ayak ağız sendromu”, “leğen kemiği”, “Ay altında oturan boğa” gibi...

85

*Bugünün insanı, kendi tarih öncesiyle çatışma hâlinindedir. Bugünün toplumsallığı, biyolojisiyle çatışmaktadır; üstyapısı altyapısıyla, altyapısı dipyapısıyla savaşı hâlinindedir.

86

*Yaşlının geçmişi geleceğinden daha çoktur; gencin ise geleceği geçmişinden...

Geleceği olmayanların iki olanağı vardır: ya geçmişe kaçarlar ya da "öte gelecek"e (öbür dünya inanişine) sığınır.

Bunun pratik sonucu ya biktirici anılar anlatmaları ya da öte dünya hazırlığıdır. Geleceği geçmişinden daha çok olanların ise "anı"ları değil "plan"ları olur. Bu hayata karşı çok temel bir bakış farklılığı oluşturur.

87

*Bu düşünce sisteminin en iyi sınanacağı yer, bir yalanın onun gözünün içine baktığı yerdir.

Bir düşünce sisteminin ahlaki özü, yalan karşısında yaptıklarıdır.

*Yoksunluklarıyla var olabilenlerden yoksunlukları çıkarılırsa varlıkları da ortadan kalkar.

*Toplumsal düzeneklerin neredeyse tamamı insanın aptal olduğu ön kabulü üzerine kuruludur.

*İnsan kendi yerelliğini ve sıradanlığını ancak başka bir sıradan veya yerel ile karşılaştığında fark eder.

***Yalanın Aksesuarı Olarak Doğru**

Bir yalanı doğruya benzeten ayrıntıların doğruluğudur. Doğru ayrıntılar bir yalanın makyajıdır; yalan, ayrıntılardaki doğruluğa muhtaçtır ve onların üzerinde ayakta durur.

*İnsanlığın en temel sorunlarından birisi, değerlerini azami düzeye çıkaramaması değil asgari düzeyde bile yaşamamasıdır. Değerlerde “fabrika ayarları”na ve hatta “atölye ayarları”na dönüş...

***Bakın Ne Kadar Mutsuzuz!**

Mutluluk duygusunun saf hâlinde gerçekleşmesi için kendi dışında bir şeye gereksinimi yoktur. Mutluluk, teşhire ihtiyaç duymaz. “Bakın biz mutluyuz” fotoğraflarında eksik olan şey mutluluktur ve bu fotoğraflar, izleyicilerine tam da

bunu tamamlamak için gösterilir. İçerikteki eksiklik izleyicilerin “aa evet mutlular” yargısı ile takviye edilir. “Ben/ biz mutluyum/z” fotoğrafı ya da ifadesi, zorunlu olarak bir muhatap ya da seyirciyi varsayması nedeniyle yanlıştır.

Mutluluk söylenen değil olunan, gösterilen değil yaşanan bir şeydir.

94

*İnsanın sorunları karşısındaki en yaygın tavırlarından birisi, sorunlarını çözmeye çalışmak değil onlarla oynamaktan doyum almaktır.

95

***Nüshasının Nüshası**

Yıllar önce dinlediği “walkman” şimdi çalışsa, sanki 30 yıl önce gece sabaha kadar dinlediği radyoları duyacak; sanki 30 yıl önceki program sunucusu hiçbir şey olmamış gibi konuşmasını sürdürecektir.

Çocukluk, sürekli olarak aslını aradığımız, ancak bir süre sonrasında nüshasına, nüshasının nüshalarına bile razı olduğumuz anıların doğum yeridir.

96

***Firavunu Var Etmek**

Varmış gibi yapmak belli bir yoğunluğa ve sürekliliğe ulaştığında varlığın kanıtı olabilir ve hatta varlığın yerini alabilir.

Firavuna gösterilen saygı, görüldüğünde önünde hemen diz çökülen firavun tahtı, ona verilen selam, firavunun verebileceği cezaya duyulan korku bir süre sonra artık firavunun varlığını gerektirmez; tersine bu saygı, selam ya da korku, firavunun varlığının delili olur. Olmayan firavunun varlığı,

saygı gösteren, selam veren ve korku duyanın içine dağılmış, oraya yerleşmiştir. Olmayan firavun artık, gösterilen saygıda, verilen selamda, duyulan korkuda ve gösterilen saygıyla, verilen selamla ve duyulan korkuyla vardır.

Ontolojik bir sorun, epistemolojik bir manevrayla çözülmüştür.

97

***İnsansız Tecrübe**

Kişinin deneyimlediği dünya, nesnel gerçekliğin çok çok küçük bir kısmını oluşturur. Kişi, o kısmı bile deneyimlerken sıklıkla yanılgıya düşer.

Kişi karşılaştığı olguya, kendi kişisel yaşamında gördüklerinin elbisesini giydirir. Böylece öznel deneyim, nesnenin üzerine yapışır. Deneyim, insanın bir olgu karşısında o olgunun çok küçük bir kısmıyla damgalanmasıdır.

Tecrübede fazlalık olan kişinin kendisidir. Bir tecrübenin nesnel gerçeklikle bir bağının olması gerekiyorsa, kişinin her şeyden önce o tecrübede kendini paranteze alması gerekir.

98

***“Kendi Kendine Gönderme” Evreni**

“Mutlak gerçeklik diye bir şey yoktur” önermesinde bir “mutlaklık” ve “gerçeklik” iddiası vardır.

“Dilin iletilimsizliği”nden söz etmek için kullanılan şey yine dildir ve yapılan şey tam tamına bir iletimdir.

“Bilmenin kötülüğü”nden söz etmenin kendisi de bir “bilme hâli”dir.

“Aklın tahakkümü”nden söz etmek için zorunlu olarak akıl kullanılır.

Kendi kendine göndermenin evreninden kurtulamamak:

Hiçbir düşüncenin asla aşamayacağı ufuk budur.

99

*Bu topraklarda zemin hep kaygan olagelmıştır. Alkışlar, bu topraklarda üzerinde durmak için güvenilir bir zemin değildir. Bu topraklarda “yaşasın” ile “kahrolsun” arasındaki mesafe, sadece bir koltuk kadardır; “koltuk”lu iken “yaşayan”lar, “koltuk” gidince “kahrolur”lar.

100

*İnsanı en çok etkileyen sahip oldukları değil sahip olmadıklarıdır. İnsanın “olduğu” sınırlı, “olmadıkları” sınırsızdır. Sahip olmadıkları hep daha fazla olduğundan insan belirlenmiş bir varlık değildir.

İnsan elindekiler kadar yoksunluklarıyla da vardır ya da yoksunlukları da insana dâhildir. İnsanın benliğinde, “olanların varlığı” ile “olmayanların yokluğu” birbirinin içinde erimiş hâlde iç içe bulunur. Yoksunlukları insandan çıkarıldığında, varlığının bütünlüğü de dağılacaktır.

101

***Zamana Karışmak**

Stefan Zweig 1942’de öldü; 90 yıl önce sokaklarda dolaşıyordu. Bugünden bakıldığında 30 yıl ya da 90 yıl önce olması fazla fark etmiyor. 1932 ile 1985; 2000’lerden bakıldığında yan yana, iç içe, üst üstedir.

21. yüzyıldan bakıldığında, 10. yüzyılda yaşamış İbn-i Sina ile 14. yüzyılda yaşamış İbn-i Haldun yan yana görünür. 1369’da ve 1456’da ölen iki kişi arasındaki 87 yıl, 2015 yılında yaşayan birisi için hiçbir şey ifade etmez.

Tarihte belli bir uzaklıktan geriye dönüp bakıldığında zamana karışmış insanlar zamanda da karıştırılır.

102

*Unutuş, “bellek eksikliği” değil karşıtlığıdır. Unutuş, hatırlamamak değildir; hatırlamak gibi etkin bir fiildir.

Unutuş, “bellekte olmama” da değildir. Nasıl ki bellek, hatırlamanın mekânı ise “unutak” da unutmamanın mekânıdır; en az bellek kadar vardır.

103

*Fark edilmiş bir eksiklik, bir tamamlanma teşebbüsüdür.

104

*Dıştan kaynaklanan zorluklar, içsel çağrışımları baskılar. İnsanın iç yapısı katmanlı, çok parçalı ve kararsız olsa bile “dış”a karşı katmansız, yekpare ve kararlı bir kütledir.

105

*İnsan, zaaflarından kaynaklanan davranışları gerekçelendirmek için bütün entelektüel birikimini kullansa da yaptıklarının kaynağı değişmiyor. İnsan hâlâ fabrika ayarlarının birkaç santim ötesine bile geçmedi.

Başkasının üzerinde gördüğünde hemen saptadığı kötülükleri, kendi giydiğinde bunu tatlı bir çılgınlık olarak görüyor.

Evreninin ortasında hâlâ kendisi var.

106

*Bir şeyi hatırlatan nesneler kusursuz olamaz; yaraları, eksiklikleri, duyarlılıklarını besleyen yoksunlukları olur.

***Söz Etmeyi Sevmek**

Bir şeyi “yapmaktan” değil, “yapmaktan söz etmekten” hoşlanmak. Yapmaktan hoşlanmamak, yapmaktan söz etmekten hoşlanmak... Eylemi en sık ikame eden şey sözdür.

108

*İnsan bireysel olarak rasyonel bir varlık değildir ancak insanlar arası ilişkinin olduğu zemin rasyonel olmak zorundadır. Kurallı ve önceden ilan edilen bir irrasyonellik yoktur. Bu nedenle irrasyonelite ancak insanın özel alanında gerçekleşebilir.

İrrasyonelitenin yaşanabilmesi, ancak rasyonel bir çerçeveye sınırlanırsa olanaklıdır.

109

***Carpe Diem**

Carpe Diem: An’ı yaşa. Geçmişi ve geleceği düşünmeden yaşadığın ana odaklanmak...

Kişisel gelişim kitaplarının bu çekici önerisi özel yaşamda yararlı, insanın duygusal yaşantısında mutluluk getirici olabilir. Ancak “an’ı yaşayan kişi”, nesnel gerçekliği ya da yaşam süreçlerini anlayamaz.

“An’ı yaşamak” bir belleksizlik ve kurgusuzluk hâlidir. “An’ı yaşayanlar”, geçmişi bilmeyenler ne yaşadıklarını anlayamaz ve yaşadıkları sürece müdahale edemez. Nesnel gerçeklik bilgisi edinmek isteyen kişi, bu işi an’ı yaşayarak yapamaz.

İnsanların çoğunun yaşamında geleceğe ilişkin pek az

yer vardır. Yaşam süresinin büyük bir kısmı o an için harcanır; 24 saatinin çok büyük bir kısmı geleceğe kalamadan buharlaşacak işlere verilir.

“An’ı yaşa!” Bu slogan, insanların çok büyük bir kısmının zaten her gün yaptığı şeydir.

110

***Geç Doğanın Yararı**

Bugünden geriye baktığında geçmiştekilerin üslupları çoğu kez gülünç görünür: Beethoven’ın bukleleri, Napolyon’un pantolonu, Prenses Sissi’nin elbisesi, Enver Paşa’nın bıyığı...

Bunun nedeni sadece modası geçmiş giyim, kuşam, saç vs. ile karşılaşılması değildir. Bugünden bakan kişi yaşadığı çağın bir avantajı olarak geçmiştekilerin bildiklerini bilir; ilaveten onların bilmediklerini de bilir.

Geçmiş çağlarda yaşayan biri için doğal olan bir şey, bu çağ için artık yereldir; mekânda olmasa bile zamanda... Bugünün insanı hem geçmişin hem de bugünün bilgisini dağarcığında tutar ve bu bilgiyle evrensel olana yerleşir. 300 yıl önceki bir peruk, 200 yıl önceki bir bıyık onun için egzotik, yerel kalmıştır. Üst üste birikerek gelen geçmişin bilgisi, en büyük hacmi bugünde oluşturduğundan bugünden geçmişe bakan göz, geçmişe karşı doğal bir “dağarcık üstünlüğü” taşıyacaktır.

111

***Cahil Cesareti ve “Okumuş” Korkaklığı**

20 yaşında, muhtemelen 10 kitap dahi okumamış genç, “biz kazanacağız” diye yazıyor. Böylesine bir cesaret, tam

anlamıyla bir “cahil cesareti”...

Öte yandan 1000 kitap okumuş olan 50 yaşındaki adam ise “niçin kaybedeceklerinin” teorisini yapıyor. Çünkü okudukları, karşısında savaştığı düşmanın bakışını yansıtıyor.

20 yaşındaki bilgisiz genç kazanacağına inanıyorken 50 yaşındaki çok bilgili adam kaybedeceğine inanıyor. Bilgili bir eylemsizlik, bilgisiz bir cesaret karşısında...

Bir insanın öğrendiklerinin onda nasıl bir etki yaratacağı önceden öngörülemmez. Bilgi eyleme geçirici olduğu kadar felç edici de olabilir.

Tecrübe ya da bilgi, kaybetmenin teorisi ya da “eylemsizliğin ideolojisi” olabilir.

Cesaret dünyayı değiştirmenin ilk koşuludur. Eğer bu cesaret bilgiden çıkamıyorsa bilgiyi tekrar gözden geçirmek gerekir.

“Bilgisiz cesaret”, bilgiye dayalı bir cesarete dönüşebilir. “Bilgisiz cesaret”in bilgisizliğini giderme olanağı vardır ancak “bilgili eylemsizliği” eyleme geçirecek pek bir şey yoktur.

112

***Sonluluğun İçindeki Sonsuzluk**

Dünya’nın Evren’le ilişkisi, bir bahçede bulunan bir çiçeğin yaprağında, sadece bu akşam birkaç saatliğine oturan bir yaprak bitinin sol anteninin küçük bir parçasının Dünya’yla ilişkisi gibidir.

E. Wilson (İnsan Varlığının Anlamı)

İnsan güçsüzdür. Ancak insan güçsüzlüğünden kurtulma potansiyeli taşıyan ve tarih boyunca da bunu defalarca kanıtlamış bir güçsüzdür. İnsan güçsüzlüğü tarih boyunca bir şeylere tapınma ve kendini bunlara teslim etme davranışını

<https://sorhocam.com/konu.asp?sid=397&yaprak-biti-karinca-iliskileri.html>
(Erişim tarihi: 06. 12. 2021)

yaratmıştır. Oysa bu güçsüzlük, insanın özneleşmesine engel olamamıştır.

İnsan bilinci sonsuzluğu yeterince anlamak için uygun bir araç olmadığından sanat ve bilim yapmak, bu bilincin doğrudan amacı değil, çoğu kez sadece bir yan üründür. Ama yine de bunları geliştirmeyi başarmıştır.

İnsan bir sınırlılıktır; sınırlarından dışarı taşması için sınırlılığına basan bir sınırlılık... Sınırsızlığa uzanabilme yeteneğinin nedeni tam da sınırlarının bu karakteridir.

113

*Kaçışın birçok çeşidi vardır: geçmişe kaçış, geleceğe kaçış, içine kaçış, içinden kaçış, dışarıya kaçış, dışarıdan kaçış, vitrinine kaçış...

114

*Yerinde bir saptama, doğru bir tanı, hiç söz etmese dahi önerisini de içinde taşır.

115

***Eksi On Birinci Tez**

İnsan pratikten başlayıp teoriye gider ancak teoriden pratiğe gittiğini zanneder. Bir şeyi yaptıktan sonra onu kuramlaştırır ancak kuramlaştırdığı için yaptığını düşünür. İnsan için başlangıç öncelikle pratiktir ancak bu pratik teo-rileştikten sonra kronoloji tersyüz edilir ve pratiğin teoriden çıktığı var sayılır.

116

***“Ne” kazıcısı**

Nesne ve kavramları, “ne” kazıcısıyla soyarız. Sonunda öyle bir aşamaya geliriz ki “ne”nin nesne veya kavramdan sıyrabileceği başka hiçbir şey kalmamıştır; “ne” kazıcısının kazdığı şey kendisiyle özdeşleşmiştir. Bu aşamadan sonra “ne” kazıcısı, kazdığı şeyin kendisini aşındırmaya başlar. O ana kadar o şeyin daha iyi algılanmasına yarayan aletimiz, o andan sonra kazdığı şeyin bulanıklaşmasına neden olur. “Ne” kazıcısı, ona ulaşana kadar bizi kazdığı şeye yaklaştırır; ulaştıktan sonra ise ondan uzaklaştırır.

DİL MÜLTECİLİĞİ

Bir dile dışarıdan giren birisi ile o dilin doğal konuşanı arasında hep bir fark vardır. Hâkim olmadığınız bir dili konuşurken aptal gibi görünürsünüz. Mekanik bir şekilde ve her sözcüğü düşünerek konuşan biri, zekâsını ortaya çıkaramaz. Dile dışarıdan katılan biri en fazla kalıpları öğrenir:

“I think...”,

“I am very surprised”,

“I am interested in”,

“It was a big pleasure that...”

Zekâ özürlü bir İngiliz ile İngilizceyi az bilen bir yabancıнын konuşması birbirinden ayırt edilemeyebilir. Bu temel düzey dil bilgisi, anadili İngilizce ve IQ'su 60-70 olan bir insanla neredeyse aynıdır. Bu bakımdan, sıradan, hiçbir şey bilmeyen bir Alman, Almanca bilmeyen bir matematik profesörü karşısında “üstündür”; Almancayı “anadili gibi” konuşmaktadır çünkü.

İnsan anadili olmayan bir dil evreninde kalıplar ve klişeler ormanına mahkûmdur. Kalıplar ve klişeler bir aptallık göstergesidir. Bu nedenle bir başka dilde, standart dil kullanımı nedeniyle insan, o dili anadili olarak kullananlara aptal gibi görünür.

Bir İngiliz kendi diliyle oynayabilir, espri yapabilir, çünkü kendi evindedir.

*

Oğlu yaşındaki doktora “abi” diye seslenen 70 yaşındaki Suriyeli kadının bildiği 5-10 sözcükten biridir “abi”... “Doktor Bey” demeyi bilmez, “durumumu öğrenebilir miyim?” diyemez.

“İyi?” diye sorar; bu sözcüğü soru cümlesi hâline getirecek “mi” ekini kullanarak “sonuçlarım iyi mi?” diyemez; “iyi” sözcüğünü soru şeklinde sorar.

Türkçeyi bilen biri için sözleri çok kaba ve uygunsuzdur. O, bu dile yabancıdır. Beden dilindeki bütün ezikliğine ve kibarlığına rağmen konuşması kabalığa karşılık gelir.

Bir mülteci coğrafyaya yabancı olduğu kadar dile de yabancıdır.

ANTONIO GRAMSCI'NİN FOTOĞRAFI

Bazı fotoğraflar, insanın yaşamına yapışır ve bir daha asla ayrılmaz. Yaşamı ne kadar uzun ne kadar yoğun olursa olsun tek bir fotoğraf, bütün ömrünü temsil eder. Yaşamını temsil edecek görüntü genellikle kişinin kendi seçimi değildir.

https://tr.wikipedia.org/wiki/Antonio_Gramsci (Erişim tarihi 29.09.2021)

Antonio Gramsci'nin bu fotoğrafı 1916'da, o 25 yaşındayken çekilmiş. A. Gramsci ile ilgili kaynakların büyük bir kısmında bu fotoğraf var.

A. Gramsci 82 yıldır bu fotoğrafla anılıyor ve muhtemelen bundan sonra da bununla anılacak.

Bütün yaşamının ve entelektüel etkinliğinin somutlaştığı görüntü bu fotoğraf... Bu fotoğrafta, fotoğraf çekildikten sonra yaşadığı 23 yıl yok. Bu fotoğrafı çektirirken muhtemelen böyle bir şey aklının ucundan bile geçmiyordu.

A. Gramsci gelecekte bu fotoğraf ile anılacağını bilseydi belki yüzüne farklı bir ifade verirdi.

Hiç umulmadık bir zamanda çekilen bir fotoğraf, gelecekte kişinin yaşam özeti olabilir; hem de buna itiraz edecek bir konumda değilken.

FRANKENSTEIN YASASI

Toplumsal süreçlerin logaritmik bir yanı vardır; süreç bir kez başladığında mantıksal sonuçlarına doğru hızla ilerleme eğilimindedir. Bir ideoloji topluma bir kez verildiğinde onun nerede duracağını hiç kimse önceden kestiremez.

Toplumsal bir sürecin henüz çoğunluk oluşturmamış “öncü” ya da “marjinal” kesimi çoğaldığında derhâl norm hâline gelir ve hızla yeni “marjinal”ler oluşturur. Bu süreçler “normal” ve “marjinal”lerin hızla değiştiği süreçlerdir.

Örneğin bireylerinin çoğunun X dinine mensup ancak düzenli ibadet edenlerin azınlıkta olduğu bir toplumu sistematik olarak dinselleşmeye tabi tutar ve herkesin X dinine inanmasını dayatırsanız kısa sürede o dinin tanrısına ibadet edenler çoğalacaktır. Bu durumda “X dinini kabul edenler için ibadet zorunlu olsun” diyenler hâlâ marjinaldir. Sürecin ilerleyen aşamalarında “X dinini kabul eden herkes için ibadet zorunlu olsun” demek de norm hâline geldiğinde bu toplumdaki örneğin “X dinine inanmayanlar öldürülsün” diyenler marjinalliğe oturur.

Böyle süreçlerde hiçbir “marjinal”, “marjinal” olarak kalmaz; her marjinalin norm hâline geleceği bir zaman mutlaka olacaktır. **Süreç bir kez kendini örgütlenme aşamasına ulaştığında artık gidebileceği en son noktaya kadar ilerleyecektir.**

“Bir daha fazlası” mutlaka vardır ve sürecin bütün dinamizi bunun üzerinden akar. Hep bir daha fazlası mutlaka bulunur; yoksa üretilir.

Yalakanın daha yalakası...

Yobazın daha yobazı...

Aptalın daha aptalı...

Alçağın daha alçağı...

“Fazla”, “daha fazla”nın ardına takılır; sonra her ikisi “daha da fazla”nın peşinden sürüklenir.

“Fazla”, bir kez oluşursa, miktarını gösteren başındaki “daha”, giderek uzar, derinleşir, uçurumun dibine düşene kadar fazlayı pekiştirir.

*

Bu tür süreçlerin değişmez kuralı ise şudur:

Dominoya ilk dokunan, mutlaka dominonun altında kalır. Süreci ilk başlatan, süreci yönetemez; süreç kısa sürede kontrolden çıkar. Başlatanlar, kendi ürünleri tarafından tasfiye edilir. Topluma radikal bir düşünceyi/inancı dayatanlar, kısa bir süre sonra bu düşünce/inanç tarafından düşman ilan edilir. Bu Frankenstein yasasıdır ve logaritmik süreçlerle Frankenstein yasası daima iç içe işler.

Tarihte Frankenstein yasası sanıldığından çok daha yaygın görülen bir yasadır.

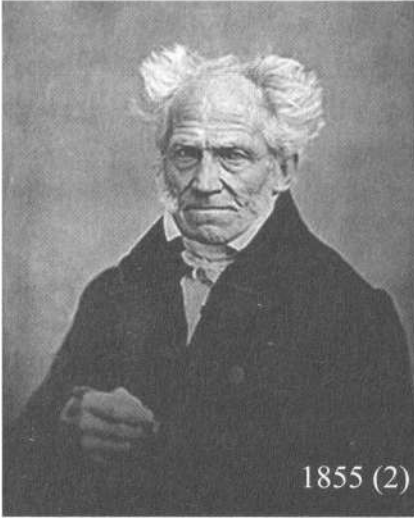
Her sistem, kendi ürettikleriyle önünde sonunda karşılaşır ve her sistem kendi ürettikleriyle yıkılır.

..

ARTHUR SCHOPENHAUER'İN İKİ HÂLİ

1815 (1)

1855 (2)

A r t h u r Schopenhauer'in bu iki resmi arasında 40 yıl var; ilki 27 yaşındaki, ikincisi 67 yaşındaki hâlini gösteriyor.

Hangi fotoğraf daha fazla A. Schopenhauer?

27 yaşında felsefesinin ne kadarını biliyordu? 67 yaşında felsefesinin ne kadarını onaylıyordu?

Bugünden bakıldığında bu soruların hiçbir önemi yok. Ona zamansal olarak yeterince uzak olduğumuzda, bu iki yaş arasındaki fark artık anlamsızlaşmıştır.

Ölümsüzlüğün kipi geniş zamandır ve geniş zamanda önce-sonra, ilk-son, genç-yaşlı ayrımı ortadan kalkar.

İnsanın ölümsüz olması için geniş zaman kipine taşınmış olması gerekir.

Kaynaklar

1. https://en.wikipedia.org/wiki/Arthur_Schopenhauer#/media/File:Arthur_Schopenhauer_Portrait_by_Ludwig_Sigismund_Ruhl_1815.jpeg (Erişim tarihi: 29.09.2021)
2. <https://www.britannica.com/biography/Arthur-Schopenhauer> (Erişim tarihi: 29.09.2021)

MARTIN HEIDEGGER'İN SELAMI ÜZERİNE BİR DİPNOT

27 Mayıs 1933 tarihinde Freiburg Üniversitesinde “Freiburg Üniversitesi Rektörlüğünü Devralma Töreni” düzenleniyordu. Yeni Rektör Profesör Doktor Martin Heidegger konuşmasını yapmak için kürsüye çıktı. Konuşmasının başlığı “Alman Üniversitesinin Kendisini Hâkim Kılması”ydı.

M. Heidegger rektörlük konuşmasını, Platon’dan aldığı bir cümleyle bitirdi:

Alles Große steht im **Sturm**... “Bütün büyük şeyler **fırtınada** durur.”⁽¹⁾

Bu cümleyi Platon’un Devlet kitabından almıştı. Oysa Platon’un Devlet kitabında bu cümle:

“Çünkü, bütün büyük işlerde tehlike vardır.”⁽²⁾ şeklinde geçmekteydi.

Platon “fırtına” değil “tehlike” demişti:

“Bütün büyük işlerde **tehlike** vardır.”

M. Heidegger’i dinleyen coşkulu kalabalık için “sturm (fırtına)” sözcüğü hiç de yabancı bir sözcük değildi. M. Heidegger’i alkışlayanlar, bu sözcüğü sadece 18. yüzyılın meşhur Cermen romantik akımı olan “Sturm und drang” (fırtına ve coşku)’dan dolayı bilmemekteydi. O konuşmanın yapıldığı tarihte “sturm” sözcüğünün çok daha güncel, çok daha pratik, çok daha politik bir anlamı vardı.⁽³⁾

Nazilerin sokaklara hâkim olan meşhur paramiliter ordusunun adı “sturmbabteilung” (SA) yani “**fırtına** bölüğü”ydü. “Kahverengi gömlekliler” olarak da bilinen bu grubun, Nazilerin iktidara gelmesinde ve Nazilere karşı gösterilen direnişin kırılmasında büyük payı vardı.

Sturmabteilung (SA)'ların amblemi⁽⁴⁾

M. Heidegger “sturm” sözcüğünü özellikle kullanarak o dönemdeki SA'lara selam çakıyordu. Masrafsız, o an için getirisi bol, ince mi ince, zekice, sonradan açıklaması kolay, her an geri alınabilir ve “Heidegger-vari” bir selamlamaydı bu.

Dipnotun dipnotları

1. Almanca özgün metinde cümle “alles Große steht im Sturm...” olarak geçer. Türkçe: Bütün büyük şeyler fırtınada durur. İngilizce: All that is great stands in the storm
2. Yunanca özgün metinde bu cümle “ta ... megala panta episfalh ...” olarak geçmektedir (Platon, Politeia 497 d, 9).
  - Türkçe: Çünkü, bütün büyük işlerde tehlike vardır (<https://edoc.site/platon-devlet-3-pdf-free.html>). (Erişim tarihi: 29.09.2021)
  - Almanca: Denn alles Große hat ja seine Schwierigkeit (<http://www.opera-platonis.de/Politeia.pdf>). (Erişim tarihi: 29.09.2021)
  - İngilizce: All great attempts are attended with risk (<http://www.idph.net/conteudos/ebooks/republic.pdf>). (Erişim tarihi: 09.01.2021)
3. Jose Pablo Feinmann, Heidegger'in Gölgesi, Doğan Kitap, 1. Baskı, İstanbul.
4. <https://en.wikipedia.org/wiki/Sturmabteilung> (Erişim tarihi: 29.09.2021)

SARTRE FRANSA'DIR, BANGLADEŞ KİMDİR?

Aydın tutumuyla ilgili bir konu geçtiğinde her zaman örnek verilen bir olay vardır.

Yazar-düşünür Jean-Paul Sartre, 1970'de Halkın Davası adlı Maocu çizgide bir derginin yasaklanmasını protesto etmek için o dergiyi sokakta satarken polis tarafından gözaltına alınır.⁽¹⁾

Bu olay üzerine Fransa Cumhurbaşkanı Charles de Gaulle "Sartre Fransa'dır" diyerek tutuklanmasına karşı çıkar.

*

Fransa'da aydın olmanın bedeli nedir?

J. P. Sartre o gazeteyi satarken tutuklansaydı ne olurdu? Muhtemelen şu anda olduğundan çok daha saygın, çok daha hayranlık uyandıran bir insan olurdu. Sartre o sırada 70 yaşındadır ve oldukça saygın birisidir; bu işi yaparken dokunulmaz olduğunu bilmektedir. Tutuklansa da tutuklanmasa da o dokunulmazdır. Sartre, konumu gereği tamamen haklıdır; yasaklanmış bir dergiyi, aynı görüşte olmadığı hâlde savunması, onun ilkesel tutarlılığını pekiştirmektedir. **Sartre, sonsuz haklı olduğu bir konuda aydın olma "prosedürü"nü yerine getirmektedir.**

Polis gözaltına alırken J. P. Sartre'a bir fiske dahi vurmuyor, hatta dokunmuyor bile; sadece eliyle polis otobüsüne davet ediyor. J. P. Sartre kameralar önünde Simon de Beauvoir ile birlikte polis arabasına biniyor ve tel örgülerle kaplı

küçük pencereden gazetecilere açıklama yapıyor. J. P. Sartre bir aydındır ve oldukça cesur birisidir. Konuşurken en küçük bir endişe bile taşımıyor ancak endişe taşıyor olması sadece aydın ya da korkusuz olmasından değil, kendisine dokunulmayacağını çok iyi bilmesindendir.

J. P. Sartre’a verilecek en küçük bir zarar, küçücük bir fiske ya da bir gece nezarete kalması bile bu konuyu öne çıkaracak, olayın daha çok duyulmasını sağlayacak ve onu daha da büyük bir aydın yapacaktır. Böyle bir olay olsa, ertesi gün gazetelerde kesinlikle haber yapılacak ve milyonlarca insanın gündeminde olacaktır.

Bu nedenle J. P. Sartre’ın o gün yaptıklarının hemen hemen hiçbir riski yoktur. Bu davranışından dolayı J. P. Sartre hiçbir bedel ödememektedir ve hiçbir zaman ödemeyecektir.

“Sartre Fransa’dır” diyen birinin yönettiği bir ülkede “Sartre’lık yapmak” için aydın ya da cesur olmaya gerek yoktur. Çünkü “Sartre Fransa’dır” ve bu nedenle yaptığı iş kendisi için tehlikesizdir.

J. P. Sartre tutuklansaydı, De Gaulle döneminde tutuklanan bir aydın olarak J. P. Sartre’ın itibarı yükselecek, De Gaulle’ün itibarı ise düşecekti. De Gaulle onun tutuklanmasını durdurarak kendi itibarının düşmesini engellemiştir.

*

J. P. Sartre’ın bu yaptığı cesaret ya da direniş örneği midir? Eğer direniş ya da cesaret aranıyorsa adları bile bilinmeyen, yerlerde sürüklenerek ya da kurşunlanarak polis arabasına alınan insanlara bakılmalıdır, Sartre’ın kine değil.

Bu durum, Noam Chomsky ve batılı birçok aydın için de geçerlidir. Batılı aydınlar sık sık çeşitli konularda imza kam-

panyaları düzenler, çağrılar yapar; çeşitli konularda politik tutumlar alır. Bunların onlar için maliyeti neredeyse sıfırdır. “Bangladeş'teki muhalif bir yazarın serbest bırakılması”, “Türkiye'deki X gazetecinin tutuklanmasının protestosu” gibi çeşitli imza kampanyalarının N. Chomsky gibi aydınlar için hiçbir maliyeti yoktur. Onlar fiziksel ve entelektüel olarak son derece güvende yaşarlar. N. Chomsky gibi biri Amerikan hükümetine bir söz söylese de herhangi bir zarar göremez. N. Chomsky bilindik, dünya tarafından tanınan ve bu anlamda dokunulmaz biridir. Böylesi bir dokunulmazlık zırhı altında gösterilen tavırların içeriği ne kadar radikal olursa olsun hiçbir maliyeti yoktur ve niyetlerinden bağımsız olarak bu “aydın ya da cesaret” örneği olarak da nitelendirilemez.

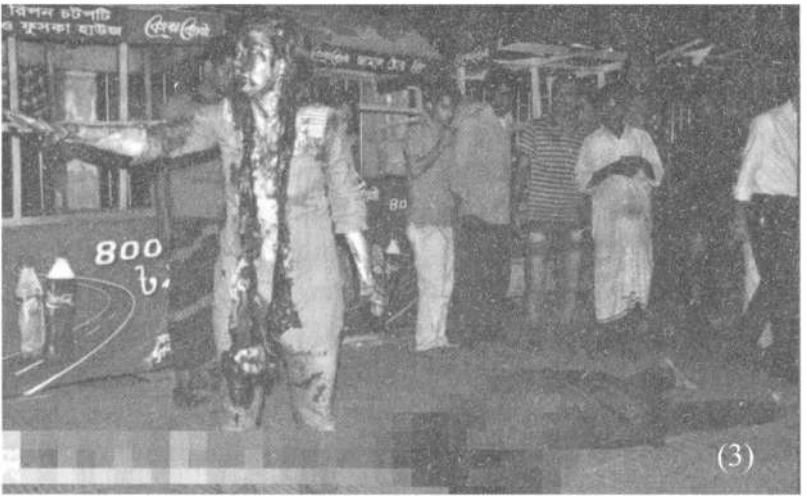
Bu saptama, asla J. P. Sartre, N. Chomsky ya da benzeri Batılı aydınları küçültmek ya da yaptıklarını hafifsemek anlamına gelmemektedir.

N. Chomsky, Bangladeş'teki tutuklu yazarın serbest bırakılması için imza verirken mevcut konumunu pekiştirir ve hiçbir risk almaz. Oysa Bangladeş sokaklarındaki, sıradan bir insanın sokağa çıkıp bunu protesto etmesi, dakikalar içinde ölümüne neden olabilir.

Bangladeş'te değil sokakta bir şeyi protesto etmek, internet blogunda dini görüşlerinizi yazmak bile vahşice öldürülmenize neden olabilir.

Üçüncü dünya ülkelerinde bir şeyi protesto etmek için sokağa çıkan herhangi bir insanın bu hareketiyle gösterdiği cesaret, J. P. Sartre ve N. Chomsky'nin yaşamları boyunca gösterdiği cesaretin toplamından daha fazladır.

*

2015'te Bangladeş'in başkenti Dakka'da öldürülen yazarlardan biri olan Avijit Roy'un öldürülme anı

Risk almak nedir?

Bangladeş'te muhalif bir yazarın ya da sokaktaki sıradan bir insanın bu konuda aldığı risk N. Chomsky'nin aldığı riskin milyonlarca katıdır. Aydın olmak risk almaksa, N. Chomsky herhangi bir risk almamaktadır; ne yaparsa yapsın alamayacaktır. En küçük bir mağduriyetinin bile, bütün dünya gazeteleri ve televizyonları tarafından birinci haber olarak verileceği bilinen bir kişi artık bir mağduriyet yaşayamaz. Asıl mağduriyeti, adı sanı duyulmamış, sokakta her an öldürülme ya da hapsedilme ya da işkence görme riski taşıyan binler, milyonlar yaşamaktadır. Bütün hukuki hakları -yaşama hakkı, seyahat hakkı, protesto hakkı- ihlal edilse, işkence görse ya da haksız yere tutuklansa hatta sokakta öldürülse bile hiçbir şekilde hiç kimse tarafından bilinmeyecek olan milyonlarca insanın aldığı şeydir risk.

*

Sartre Fransa'dır. Bangladeş'te ise hiçbir yazar Bangladeş değildir.

Bu nedenle cesaret örneği verilecekse Paris'e değil Dakka'ya bakılmalıdır.

Kaynaklar

1. <https://www.youtube.com/watch?v=b9EHM6C9o-4> (Erişim tarihi: 29.09.2021)
2. <http://aykiriakademi.com/dusunce-balonu/dusunce-balonu-fark%20yatanlar/simone-beauvoir-jean-paul-sartre-gazete-satarken> (Erişim tarihi: 29.09.2021)
3. <https://www.dailymail.co.uk/news/article-2971508/American-blogger-spoke-against-religious-extremism-hacked-death-Muslim-militant-group-Bangladeshi-street-walked-wife.html> (Erişim tarihi: 29.09.2021)

FEDERİCO GARCIA LORCA'NIN ÖLÜMÜ VE SON SÖZ FETİŞİZMİ

Sosyal medya hesaplarında Federico Garcia Lorca'nın ölümü diye binlerce kez paylaşılan bir fotoğraf var. Bir idam mangası karşısında beyaz gömlekli bir kişi sağ elini kaldırmış duruyor.

Kişilik; hayatının son anında bile duruşunu bozmamaktır !

Ağustos 1936
Ünlü İspanyol şair Federico Garcia Lorca, İspanya iç savaşında, faşistlerce kurşuna dizilmeden önce son şiirini okuyordu:

"Özgür olmayan insan nedir?
Söyle bana, Mariana.
Söyle seni nasıl sevebilirim
Özgür olmazsam?
Sana kalbimi nasıl açabilirim
Bu yürek benim değilse?"

(1)

Fotoğrafın F. G. Lorca'ya ait olmadığı kolayca anlaşılabilir. Çünkü Lorca'nın kurşuna diziliş anının şimdiye kadar bilinen bir fotoğrafı yoktur. Lorca'nın mezarının yeri ve kemikleri bile bulunmuş değildir. Her şey bir yana fotoğraftaki yaşlı adamdan farklı olarak F. G. Lorca öldürüldüğünde 38 yaşındadır.

Lorca'nın, yukarıdaki fotoğrafta görüldüğünden daha fazla yaşlanmaya fırsatı olmadı. Sadece bu dikkate alınsa bile fotoğraftaki

kişinin Lorca olmadığı kolayca anlaşılabilir. Bu türden yalanların çok çabuk yayılmasının nedeni "son söz fetişizmi"dir.

Bir insanın ölmeden önce söylediği sözlere büyük bir anlam atfedilir. Ölen insanlar ölmeden önce ne söylerse söylesin, bu sözlerde derin bir anlam, büyük bir keramet

1. <https://listelist.com/garcia-lorca-kimdir/> (Erişim tarihi: 29.09.2021)

aranır. Ölümün anormalliğı, yaşamla karşılaştırıldığında sıra dışı konumu nedeniyle ölümün çevresindeki her olayda bir derinlik, bir gizem olduğu varsayılır.

Oysa bu sözler çoğu kez son derece sıradan sözlerdir.

En bilge insanların son sözleri bile çoğu kez yaşamda söylediklerinden ya farksız ya daha önemsiz sözlerdir. İnsanların son sözlerinin ardında fazla bir şey aranmamalı. Bir şey aranacaksa son sözlerde değil “sözlerin toplamı”nda aranmalıdır.

UMURSANMAYANIN BİYOGRAFİSİ VE “LAR” DÖNÜŞTÜRÜCÜSÜ

X, 18..’da doğdu. Nerede doğduğu bilinmemektedir, doğrusu hiç kimse de merak etmemektedir. Ölümünden sonra yaklaşık 100 yıl geçmiş olsa da soyadını taşıyan birileri (torunlarının çocukları ya da torunlarının torunları) mutlaka vardır.

Akrabaları da dâhil şu an yaşayan hiç kimse onun yüzünü görmemiş, sesini duymamıştır.

X, 73 yıl yaşadı; nerelerde ve nasıl yaşadığını kimse bilmemekte ve büyük bir olasılıkla hiç kimse umursamamaktadır. Yaşadığı sırada nasıl olmuş olursa olsun, yaşarken ne yaptığı şu an hiç kimsenin ilgisini çekmemektedir. Bu şehirde gömülü olduğuna göre büyük bir olasılıkla bu şehirde yemiş içmiş, bu şehirde çalışmış, bu şehrin sokaklarında dolaşmış, evlenmişse bu şehirde evlenmiş, eğer varsa çocukları bu şehirde doğmuş, bu şehirde yaşamıştır.

Nerede öldüğünü kimse bilmemektedir. Bu bilinmeyişin sebebi bu bilgiye ulaşamamak değil, bu bilgiye hiç kimsenin ihtiyaç duymayışdır. Büyük bir olasılıkla nüfus kayıtlarında, gömülme işlemleri sırasında bir an önce mesaisinin bitmesini arzulayan isteksiz bir görevli tarafından doldurulmuş bir raporda nerede öldüğü yazılıdır. Ancak bu bilgi de önemsizdir. X’in nerede öldüğü bugün yaşayan hiç kimse tarafından umursanmamaktadır.

X buraya gömülürken mezarının başında kaç kişinin olduğu, gömülürken görevlendirilen din görevlisinin ne kadar bahşiş aldığı, mezarının üzerine son toprağı kimin attığı da X’in yaşamıyla ilgili binlerce ayrıntı gibi önemsizdir.

X’in yaşamı kadar ölümü de umursanmamaktadır.

Mezar taşının üzerinde X'in adı, doğduğu yıl ve öldüğü yıl yazmaktadır.

X ile ilgili kesin olan şey, 19.. tarihinde öldüğü ve bu mezarda gömülü olduğudur. X'in adının X olduğu kesindir; X'in adı X olmasaydı X'e X demezdik çünkü.

X'in miladi takvime göre hangi yıl doğduğu ve hangi yıl öldüğü de kesindir.

X'in adı ve bu iki tarih mezarlıktan geçen insanların zaman zaman gözüne çarpmakta ve on binlerce doğum ve ölüm tarihi kadar dikkat çekmektedir. Bu iki tarih arasında X'in hayatında ne olup ne bittiği ise bilinmemekte ve önemsenmemektedir.

*

Yaşadığı sırada karşı cinsten bir insanı çiftleşmek için ikna etmişse (ki bu da belli değildir ve umursanan bir şey değildir), bu etkinliğinden çocuk ya da çocukları olmuşsa, bu çocukların çocukları ve torunları olabilmişse bugün dünya üzerinde dolaşan bazı insanlar X'in genlerini taşımaktadır. Ancak yaşayan insanların çoğu yakın ve somut geçmişinden daha ötesini pek merak etmeme eğilimindedir. X'in genlerini taşıyanlar da büyük bir ihtimalle bu eğilimi paylaşan insanlardandır ve genlerinin kaynağını merak etmemektedir. Zaten de X'in genleri X'e ait değildi, o da mezar yerleri bile belli olmayan bir adam ve bir kadının çocuğu olarak onları ödünç almıştı.

Bu şehirdeki hiç kimse X'i bilmiyor, hatırlamıyor, umursamıyor. Umursuyor olsalardı unuttuklarını hatırlar, bilmediklerini öğrenirlerdi.

*X, 18..'da doğdu ve 19..'da öldü; arası sadece kendisini ilgilendiriyordu.

Umursanmayanın biyografisi böyle bitiyor ve tekil yapısının kaçınılmaz sonucu olarak hep böyle bitecek. Ancak “Umursanmayanlar”ın biyografisi böyle bitmiyor.

Umursanmayan, diğer umursanmayanları hiç umursamıyordu.

Umursanmayan, sadece kendini umursadığı için hiçbir şeyi umursamıyordu.

Her bir umursanmayan, başka umursanmayanlar tarafından umursanmıyordu.

“Umursamayan”ların umursamadığı milyonlarca “umursanmayan”, Dünya üzerinde üretilmiş olan her şeyin, tarihte olmuş her olayın “umursanmayan”ların eseri olduğunu anladıklarında aslında umursanmaları gerektiğini düşünecekler. Milyonlarca “umursanmayan”, ancak “UmursanmayanLAR” olunca umursanacaklarını anlayacaklar. “Umursanmayan” iken umursamayanlar, “UmursanmayanLAR” olduğunda umursamaya başlayacaklar.

Umursanmayan”ların umursamadığı bir “umursar”, “umursanmayan”lar “UmursanmayanLAR”a dönüşürse, “Umursanmayanlar”ın “Umursananlar”a dönüşeceğini yazmıştı. Umursananların umursadığı, umursayan –umursamayan herkesin umursandığı bir gelecek kurgulanmıştı “umursanmayan”lar için.

Tek tek “umursanmayan” olduklarında umursanmayanlar, “UmursanmayanLAR”a dönüştüğünde umursanır olacaklar. Tek tek “umursanmayan”lar, UmursanmayanLAR’a dönüştüğünde ise umursanıp umursanmadıklarını muhtemelen hiç umursamayacaklar.

*

“Umursanmayan”ların biyografileri o zamandan sonra da pek umursanmadı. “UmursanmayanLAR”ın kitlesel biyografilerine ise tarih adı verildi.

..C

TARİHİN TUVALİ

Büyük değişimlerin fonunda kesintisiz bir ölüm akışı vardır. Böyle zamanlarda olaylara kitlesel ölümler eşlik eder. 1940-1945 yılları arasındaki her gün aralıksız olarak yüzlerce/binlerce insan öldü. Bu zaman aralığında dünyada olan her olayda, her piknik, her ders, her sevişme, her kutlama sırasında başka bir yerlerde yüzlerce insan ölüyordu.

Ölüm, yaşam resminin tuvaliydi. Her şey bu tuvalin üzerinde yaşanıyordu.

Hayatın bütün gözeneklerine zaten sızmış olan ölüm, büyük parçacıklar hâlinde görünür olmuştu.

Bir resimde ilk göze çarpan şey tuval değildir. Böyle zamanlar ise tuvalin, üzerine çizilen resimden daha öne çıktığı, tuvalin kendini görünür kıldığı zamanlardır.

Büyüyen, öne çıkan, belirginleşen tuval üzerindeki resmi küçültüyor, giderek onu yutuyordu; resme bakan, kısa bir süre sonra bu resmin sadece tuvalden ibaret olacağını görebilirdi.

*

Böyle zamanlarda insan matematikleşmiştir; insan bilimleri bir tek bilime indirgenmiştir artık: İstatistik...

Bir anlam oluşturabilmeleri için insanların birkaç yüz tanesinin bir araya gelmesi gerekir. Anlam yaratma eşiği, “birkaç yüz insandan” başlamaktadır çünkü. Bu kadar insan ise ancak ölümle bir araya gelmektedir. Böyle zamanlarda anlamın yarılanma ömrü çok kısalmıştır.

300 kişinin ölerek topluca oluşturdukları bir cümle, cesetleri daha soğumadan güncelliğini çoktan yitirmiştir. “Devalüasyon” artık insan bilimleri kavramlarından birisidir.

İnsan ve anlam, dolar karşısında sürekli değer kaybetmektedir. Bir tablonun ikinci satırında bir sayı olmak, giderek daha pahalı hâle gelmektedir. Sosyal medyada bir cümle içinde geçmek için ölmesi gereken insan sayısı, her geçen gün artmaktadır.

~

DENKLEMİNİN SCHRÖDINGER’İ, SABİTİNİN BOLTZMANN’I

Ludwig Boltzmann (1844-1906), Erwin Schrödinger (1887-1961) ve Alexander Borodin (1833-1877)...

L. Boltzmann doğduğunda A. Borodin 11 yaşındaydı.

A. Borodin öldüğünde E. Schrödinger henüz doğmamıştı.

E. Schrödinger doğduğunda L. Boltzmann 43 yaşındaydı.

L. Boltzmann kendini öldürdüğünde, E. Schrödinger 18 yaşındaydı; A. Borodin ise 29 yıl önce ölmüştü.

Siz bu satırları okurken üçü de yıllar önce ölmüştü.

Üç mezar...

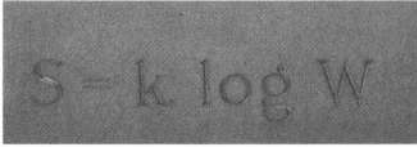
E. Schrödinger’in mezar taşında, tarihe geçmesini sağlayan denklemi yazıyor.

L. Boltzmann’ın mezar taşının üzerinde de onu ölüm-süzleştiren denklemi var.

A. Borodin’in mezar taşına en önemli bestesinin en güzel yerinin notaları işlenmiş.

Hiç kimse E. Schrödinger’i özel yaşamıyla, sevgilileriyle, karısından gizleyerek sevgilisiyle gittiği ve o denklemi bulduğu yılbaşı tatiliyle anımsamayacak; bunların hiçbirisi mezar taşına yazılacak şeyler değil. L. Boltzmann’ın o denklemi bulurken çektiği sıkıntılar, başkalarınca alaya alınışı, bir otel odasında intihar edişi... Bütün bunlar mezar taşına yazılacak şeyler değil.

Yeterince zaman geçtiğinde ve tarihe belli bir uzaklıktan bakıldığında bu eserlerin yaratıcılarını aştığı görülür. Mezar taşlarının üzerinde yazanlar, mezarın içinde yatanları çoktan

aşmış ve onların önüne geçmiştir.

Büyük eserler, zamanla yaratıcılarının ötesine geçer. Tarihte asıl olan artık E. Schrödinger değil E. Schrödinger'in denklemi, L. Boltzmann değil L. Boltzmann'ın denklemi, A. Borodin değil Borodin'in bestesidir.

Büyük eserler yaratıcılarından kopar ve zaman zaman onlarla çelişirler.

Sanki Schrödinger'in denklemini E. Schrödinger bulmadı; E. Schrödinger, Schrödinger denklemini bulmak için "aracı oldu".

A. Borodin sanki bütün yaşamını bu besteyi yapmak için geçirdi; sanki A. Borodin, bu bestenin yapılması için bir “araç”tı.

Sanki L. Boltzmann’ın bu dünyadaki anlamı sırf bu denklemdi; gerisi olmasa da olurdu. Sanki “ $S=k \cdot \log W$ ” denkleminin bilinir olması için L. Boltzmann’ın 62 yıl yaşaması gerekiyordu.

Schrödinger’in denklemi varken kim takar Erwin Schrödinger adlı Viyanalı bir akademisyeni; onlardan yüzlercesi vardır.

Boltzmann’ın denkleminin yanında Boltzmann gibi depresif bir fizikçinin ne önemi var; Viyana’da herkes biraz depresiftir.

Borodin’in bestesi olduktan sonra A. Borodin’in kendisinin ne önemi var.

Büyük eserler, çoğu kez yaratıcılarını önemsizleştirir.

Schrödinger’in denklemi artık “Schrödinger Denklemi”dir.

Boltzmann’ın sabiti artık “Boltzmann Sabiti”dir.

Schrödinger’in denklemi, Boltzmann’ın sabiti, Borodin’in bestesinin yanında E. Schrödinger, L. Boltzmann ya da A. Borodin’in pek bir önemi kalmamıştır. Artık yaratıcıları eserlerini değil eserleri yaratıcılarını tanımlamaktadır.

Bu insanlar artık “denkleminin Schrödinger’i”, “sabitinin Boltzmann’ı”, “bestesinin Borodin’i”dir.

Kaynaklar

1. <https://www.flickr.com/photos/sababa-dan/396970817> (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)
2. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Zentralfriedhof_Vienna_-_Boltzmann.JPG (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)
3. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Alexander_Borodin_tomb_full_view,_Tikhvin_Cemetery_St._Petersburg.jpg (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)

BİR SOSYAL BİLİM MONOLOĞU

Nazi ordusu Bewusstburg adlı kenti kuşatmıştır. Nazi ordusunun bulunduğu taraftan açılan bir top ateşi ile bir bina yıkılır. Binanın yanında duran Bewusstburglu biri, Nazilerin bulunduğu tarafa doğru bağırır:

-Bakar mısınız bayım. Top atışı yaparken dikkat etmeniz gerekmez mi? Yandaki binanın zarar gördüğünü görmemiş olamazsınız.

Cümlesini bitirir bitirmez bunları söyleyenin üzerine makineli tüfekle ateş edilir, adam hemen ölür.

Bütün bunlar kaldırımında duran bir başka Bewusstburg sakininin önünde olmaktadır. Gördükleri karşısında çok şaşırır. Kafasından bir an için “öldürülen kişi Alman tarafına doğru seslenirken ‘bayım’ diye hitap etti, ateş eden kişi kadın olmasın sakın?” diye düşünür. Sonra o da Alman tarafına doğru bağırır:

-Heey! Beyefendi veya hanımefendi! Buraya doğru ateş ediyorsunuz ama burada insanlar var. Bu biraz sorumsuzluk olmuyor mu sizce de?

Birkaç saniye sonra bu kişinin hemen yanındaki binaya bir top mermisi düşer ve binanın bir duvarı yıkılır.

Bütün bu olanları soldaki binanın kenarında bir apartman girişinde iki kişi izlemektedir. Kendi aralarında konuşurlar:

-Gürültü nedeniyle duymamış olabilirler.

-Mesafe de çok uzak.

-Ses oraya kadar nasıl gidecek ki?

Binanın altındaki kitapçı dükkânının sahibi de konuşmalarını duyar ve yanlarına gelir.

-Bence uyarıları duymuyorlar. Megafonla seslenmelidir. Megafonla seslenselerdi, olanları fark eder ve ateşi keserlerdi.

Çalışanlardan birisi kitapçıdan elinde megafonla çıkar ve kitapçıya verir. Kitapçı megafonla ateş edilen tarafa doğru seslenir.

Cümlesini daha bitiremeden yanlarındaki apartman bir top mermisi ile vurulur.

Kitapçının çalışanı yan yana duran iki adama dönerek:

-Bence az önce söylenenleri anlamadılar çünkü Almanca söylemedik. Bizim dilimizi nereden bilsinler? Ortada bir iletişim sorunu var. Onlarla iletişim kurmalıyız.

Adamlardan birisi:

-Ben Almanca biliyorum, megafonu alabilir miyim?

diyerek az önce söylenenleri megafonla Alman tarafına doğru ama bu sefer Almanca olarak söyler. Sesi hâlâ caddede yankılanırken birden üzerlerine makineli tüfekle ateş açılır. Merminin biri kitapçının kulağının dibinden geçer. Ölmekten kıl payı kurtulan kişi ateş edilen yere bakıp kafasını aşağı yukarı sallayarak:

-Ben size yapacağımı bilirim!

Yanındaki kişi ise kendisini duvarın arkasına zor atmıştır; bulunduğu yerden öbürüne seslenir:

Bence bu tedbirsizliği belediyeye hatta ve hatta Führer'e bildirmeliyiz; sorumlular hak ettikleri cezayı almalılar.

Öbür adam:

-Führer'in bunlardan haberi olduğunu hiç sanmıyorum; haberi olsa bu sorumsuzluğa hiç izin verir miydi?

Binanın kapısına yakın duran ve konuşmayı dinleyen diğeri:

Büyük bir hata yapıyorsunuz. Bu sorumsuzları hiç muhatap almadığınız gerek. Görmüyor musunuz hiç laftan anlamıyorlar. Öbürü:

-Peki ne öneriyorsun?

-Bence doğrudan tutanak tutalım.

-Onlara bunu bildirmeden mi?

Diğeri:

Bence bu şekilde davranmaya devam ederlerse zabıt tutacağımızı söyleyelim; kararlı bir şekilde söylersek vazgeçeceklerdir.

-Deneyelim isterseniz ama hiç sanmıyorum.

Kısa boylu olan Almanların ateş ettiği tarafa doğru bağıır:

-Heeeeey! Ateş etmeye devam ederseniz hakkınızda zabıt tutacağız ona göre...

Birden caddenin başında bir Alman tankı belirir.

Sokakta kimden çıktığı belli olmayan bir bağıırış duyulur:

-Kaçın Naziler geliyor!

Az önce konuşanlar birden sesin geldiği tarafa doğru bakar ve kendi aralarında konuşmayı sürdürür. Uzun boylu olan:

-Bu çok yanlış. Oldukça ötekileştirici bir tarz bu.

Diğerleri sırayla konuşur:

-Toptancı bakmamak gerekiyor. Nazilerin hepsi topyekün kaçılacak bir grup mu yani. Nazilerin içinde birçok farklı eğilim ve yönelim var. Farklı görüşte olsak da bir arada ya-

şamayı ne zaman öğreneceğiz?

-Nazilerin içinde iyisi var kötüsü var. Ben de Nazi değilim ama böyle ön yargıları yanlış buluyorum.

Alman tankı, caddeden yavaş yavaş yaklaşmaktadır. Konuşanlara doğru ilerlerken kaldırımında direğe yaslanmış bir şekilde duran bisikleti ezer, sonra da sağ taraftaki binanın ortasını hedef alarak ateş eder. Üçüncü katın ön duvarı top ateşiyle yıkılmıştır. Az önce konuşanlar, bunları yandan seyretmektedir. Birbirlerine:

-Gördün değil mi?

-Görmez miyim? Kırmızı ışığı ihlal etti.

-Yayalara özel yolu da işgal etti. Geçiş hakkı yayaların olduğu hâlde umursamadan geçti.

-Üstelik engelli rampasının girişini kapatmış. Tekerlekli sandalyede bir engelli gelse nereden geçecek?

-Gerçekten tam bir sorumsuzluk, tam bir narsistik davranış. Bu insanlar ne zaman empati duygularını bu kadar yitirdi?

-Polise ihbar etsek bir sürü ceza öder. Ne kadar bencilce bir davranış! Ehliyetine el koyulma olasılığı bile var.

İlk konuşan tekrar konuşur:

-Hatırlar mısınız geçen yıl belediye meclisi karayollarıyla ilgili bir kanun değişikliği yapmıştı. Şehir içi yollara eskiden 8 tondan fazla çeken araçlar giremezken bu sayıyı 20 tona çıkardılar. Nedenini şimdi anladınız mı? Bu değişikliğin bedelini ödüyoruz işte!

Bir başkası:

-Yeni yargı paketinde bu sorunu gidermeleri gerekirdi ama yapmadılar. Tam bir vurdumduymazlık.

Oradaki herkes hâlâ tanka doğru bakıp sırayla bir şeyler söylemektedir.

-Tank sürücüsünün özel bir ehliyeti olmalı; bu sürücünün ehliyetinin tank sürmeye elverişli olduğundan bile emin değilim.

Tank caddeden sola döner, hedef aldığı bir binaya doğru büyük bir gürültüyle ateş eder. Hedef aldığı binanın 4. katının duvarında kocaman bir delik oluşmuştur.

Bunu izleyenlerden biri diğerine:

-Şuna bak. Meskûn mahallede ateşli silah sıkıyor. Artık bu durumu polise bildirmek zorundayız. Kabahatler kanununun 551. maddesini çiğniyor açık açık. Yanındaki bunu onaylayarak:

-Şu gürültüye bak. İnsanların hastası var, uyuyan bebeği var. Sözün bittiği yer!

-Ya o duvarın arkasında bir insan olsaydı.

Bu konuşmayı sessizce dinleyenlerden biri:

-Size katılmıyorum. Bu ülkede her vatandaşın, evrensel insan hakları beyannamesinde yazılı olan ve anayasayla güvence altına alınan seyahat özgürlüğü hakkı vardır. Buna engel olmak demokratik kültüre aykırı olur.

Polisin aranması gerektiğini savunan kişi itiraz eder:

-Bu tankın egzoz pulu ve araç muayenesi var mıdır sizce? Polisi çağırırsak bunları da kontrol eder. Belgeleri tamsa söyleyecek sözümüz yok tabii ama bunlar kontrol edilmeli.

Tankın solunda yol kenarında bir çöp bidonu ve yanında da tahtadan bir bank bulunmaktadır.

Bankta yaşlı bir adam bastonuna yaslanmış dinlenmek-

tedir. Kolunda SS amblemi olan bir asker tanktan çıkar ve makineli tüfekle yaşlı adama doğru ateş açar; çöp bidonuna onlarca kurşun saplanır, yaşlı adam delik deşik olur ve bankın üzerine devrilir.

Az önce kendi aralarında konuşanlar konuşmalarına devam eder.

-Bakar mısın şuna? Kamu malına zarar veriyor. Bu çöp bidonlarının parası kimden çıkıyor; senden benden, bizim verdiğimiz vergilerden.

Diğeri söz karıştır:

-SS subayı Nazi yaşlı adamı öldürdü galiba.

Yandaki adam:

-Evet ben de böyle düşünüyorum ancak o adamın da tankın yolunda ne işi var diye sormak gerekiyor.

Karşısındaki yanıt verir:

-İnsanları hemen suçlamak doğru değil. Suçlu ise elbette cezasını çekmeli tabii. Ama önce bir soruşturma açılmalı ve soruşturmanın sonucu beklenmeli. Ama soruşturmanın selameti için tankın sürücüsü hemen görevinden alınmalı.

Bir önce konuşan kişi:

-SS subayının yaptığı kabul edilemez ama bu davranışı Nazilere mal etmek ne kadar doğru? SS'ler ile Nazilerin arasında bir ayırım yapmak gerekiyor bence.

Diğeri:

-Bence artık polisi aramanın zamanı geldi.

-Bana göre bunun bir yararı olmaz.

-Peki ne öneriyorsun?

-Her şeyi kamu gücünden beklememeliyiz. Biz siviller olarak bu sorumsuzluğu sert bir şekilde protesto edebiliriz.

-Nasıl?

-Bence hepimiz aynı anda yakamıza siyah bir kurdele takmalıyız. Siyah burada protestomuzu temsil ediyor. Bununla da yetinmemeli, tank yaklaştığında aynı anda hep birlikte arkamızı dönelim.

Kendi aralarında böyle konuşurken biri arkalarından şöyle der:

-Protestoyla olacak bir şey değil.

Geriye döndüler, içlerinden biri bunu söyleyenin yüzüne bakarak:

-Ne öneriyorsun peki?

Adam yanıt verir:

-Bir an önce savcılığa gidip suç duyurusunda bulunmalıyız. Bağımsız yargının yaptığı soruşturma sonucu eğer suçlularsa zaten ceza alırlar.

Hepsi başıyla onaylayarak bulundukları caddenin karşı tarafına doğru yürür ve tabelasında “Staatsanwaltschaft Bewusstburg”* yazan binaya girer. En son öneri getiren kişi Almanca bilmektedir. Kapıdaki silahlı nöbetçi durdurunca durumu anlatırlar ve sorumlu başsavcı ile görüşmek istediklerini söylerler. Nöbetçi onlara beklemelerini söyler ve hemen karşısındaki kapısı açık odada elinde telsiz bağırarak emirler yağdıran üniformalı adama doğru yürür. Odanın önünde durur ve amirinin konuşmasının bitmesini bekler. Bağırarak telsizle emirler veren adamın sesi bekleyenlere kadar gelmektedir:

* Bewusstburg Savcılığı

-Tamam yıkın.

Üniformalı adam, bunları söyledikten sonra gelenlere döner, öne doğru bir adım atarak seslenir:

-Ne var?

Almanca bilen kişi komutana gelme nedenlerini açıklarken, gelen diğerleri de komutan sanki anlıyormuş gibi birkaç ağızdan konuyu anlatırlar; sokakta öldürülenler, top ateşiyle yıkılan binaların yerleri, tankın verdiği hasar bir çırpıda komutana aktarılır.

Komutan sözlerini kesmese daha anlatacak çok şeyleri vardır. Komutan nöbetçiye kafasıyla işaret edince birkaç asker tüfekleriyle gelenleri döverek dışarı doğru itirmeye başlar. Komutan belindeki tabancasını çekip kapının önünde dışarıya doğru geri geri giden kişiye yaklaşır ve kafasına doğru ateş eder. Alnından vurulan adam oracıkta yere düşer. Gruptaki diğerleri bunu görünce kaçmaya başlar. Nöbetçiler arkalarından ateş ederek iki kişiyi daha yere serer.

Grubun geri kalanları hızla kaçar. Arkalarından askerlerin gelmediğinden emin olunca bir binanın girişinde durup soluklanırlar. Şimdi üç kişi eksilmişlerdir. Kalanlardan birisi diğerlerine:

-Bu gerçekten çok üzücü.

Diğeri:

-Bence kendimizi doğru ifade edemedik, komutan bunun üzerine sinirlendi.

Yanındaki:

-Sana katılmıyorum, bize yapılan kelimenin tam anlamıyla bir nezaketsizlikti.

İlk konuşan:

-Ama randevu almadan gittik. Bana göre komutanın tepkisinin nedeni bu olabilir.

Üçüncü kişi:

- Randevu almadan gitmemizin yanlış olduğunun ben de farkındayım ama durum biraz acildi.

İlk konuşan:

-Arkadaşlar, burası dingonun ahırı değil. Bir sıkıntı varsa savcılar soruşturma açar ve ortada bir suç varsa da cezası bellidir.

İkinci konuşan:

-Bana göre yerel savcılık hakkında görevi ihmalden bir üst mahkemeye suç duyurusunda bulunmalıyız.

Kendi aralarında böyle konuşurlarken birden arkalarında, ellerinde tüfekleriyle bir manga asker belirir. Almanca “eller yukarı” demelerine gerek kalmadan oradaki 5 kişi ellerini havaya kaldırmıştır bile. Karşı taraftan, az önce girdikleri binanın nöbetçi askeri yetişir. Askerler ile nöbetçi aralarında bir şeyler konuşur. Konuşmaları fazla uzun sürmez. Elleri havada duran beş kişiyi kapısında durdukları binanın önüne tek sıra hâlinde dizerler. Bir manga Alman askeri beş metre uzakta onlara paralel dizilir. Başlarındaki çavuşun tek sözcük emriyle, esir aldıklarına nişan alırlar. Bu sırada ikinci sıradaki adam başını fazla çevirmeden yanındakine doğru şöyle der:

-Bunlar bizi öldürecekler yav.

Solundaki adam:

-Yaptıkları açıkça anayasanın 17. maddesine aykırı biliyor musun?

Onun solundaki adam:

İlk fırsatta yerel savcılık hakkında görevi ihmalden bir üst mahkemeye suç duyurusunda bulunmalıyız.

En soldaki adam:

-Bu büyük bir haksızlık. Tam anlamıyla bir hukuksuzluk.

İkinci sıradaki adam:

-İlk seçimde bunları sandıklara gömmeliyiz.

Cümlesini bitirir bitirmez çavuşun ateş emri duyulur, askerlerin tüfeklerinden çıkan sayısız mermi sıradaki insanların bedenlerini delik deşik eder. Bedenlerinden akan kan birbirine karışır. Bu beş kişinin cesetlerini birkaç gün boyunca toprağa gömmezler.

ÇOCUK ÖLÜMÜ

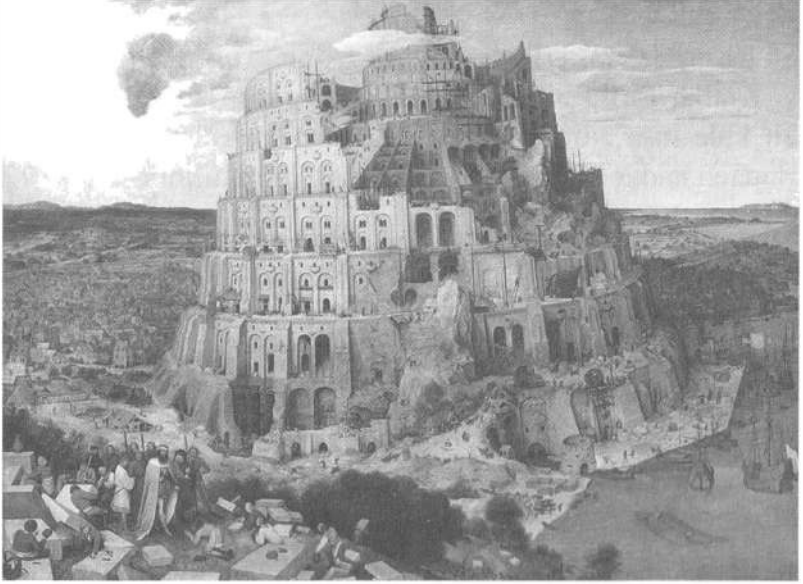
Tamamlanmamış, döngüsünü tamamlayamamış, sonuna ulaşamamış her şey acı verir.

Kaynaklar

1. <https://m.aksam.com.tr/yasam/dunyayi-sarsan-aylan-bebegin-olumunun-1-yili/haber-546440> (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)
2. <https://pixabay.com/tr/photos/ku%C5%9F-%C3%B6l%C3%BCku%C5%9F-%C3%B6l%C3%BCm-3549732/> (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)

KİŞİSELLEŞTİRİLMİŞ GERÇEKLİK VE BABİL KULESİ

Babil Kulesi Efsanesi, semavi dinlerin kutsal kitaplarında ve birçok başka metinde geçen yaygın bir efsanedir.

Pieter Bruegel'in Babil Kulesi resmi (1)

*

Tevrat'ta şöyle geçer:

Başlangıçta dünyadaki bütün insanlar aynı dili konuşur, aynı sözleri kullanırlardı...

Sonra, "Kendimize bir kent kuralım" dediler, "Göklere erişecek bir kule dikip ün salalım. Böylece yeryüzüne dağılmayız." Rab insanların yaptığı kenti ve kuleyi görmek için aşağıya indi ve şöyle dedi: "Tek bir halk olup aynı dili konuşarak bunu yapmaya başladıklarına göre düşündüklerini gerçekleştirecek, hiçbir engel tanımayacaklar. Gelin, aşağı inip dillerini karıştıralım ki birbirlerini anlamasınlar."

Böylece Rab onları yeryüzüne dağıtarak kentin yapımını durdurdu. Bu nedenle kente Babil adı verildi. Çünkü Rab bütün insanların dilini orada karıştırdı ve onları yeryüzünün dört bucağına dağıttı.⁽²⁾

*

9. yy İslam tarihçilerinden El-Tabari'nin Peygamberler ve Krallar Tarihi adlı eserinde hikâyeye göre Nemrut Babil'de bir kule inşa ettirir. Tanrı inşa edilen bu kuleyi yıkar ve o zamana kadar aynı dili konuşan insanların dilini böler ve 72 dile ayırdığını belirtir.

Yahudi ve Hıristiyan kaynaklara göre Nuh'un oğulları Büyük Tufan'dan sonra Sümer'e yerleşmiş, burada şehir ve göklere kadar yükselen bir kule yapmak istemişlerdir. Efsaneye göre Tanrı kendisine ulaşmaya çalışan insanların kendini beğenmişliğine, kibirli olmalarına kızar ve o zamana kadar tek dil konuşmakta olan insanların dillerini karıştırarak birbirlerini anlamalarını engeller (3).

Değişik çeşitleri olsa da hepsinde ortak olan son şudur: Kulenin bitmemesi için tanrı, çalışanların dillerini değiştirmiş ve birbirlerini artık anlamamalarını sağlamıştır. Her işçiye ayrı bir dil vermiş ve kimse kimseyi anlamadığı için inşaat durmuş.

*

Bu hikâyeyi yorumlarken çoğu yerde vurgulanan şey “insanların tanrıya ulaşma amacı”, “insanın kendini beğenmişliği”, “tanrının kibri cezalandırışı” gibi unsurlardır. Oysa tanrının insanları engelleme tarzı üzerinde fazla durulmaz. Bu metinde tanrının insanlara verdiği cezaya bakarak, insanların yaptığı işte başarılı olma nedenini de anlayabiliriz.

Bu efsaneye göre insanlar bir kule inşa etmek ister ve bu

amaçlarına büyük ölçüde ulaşırlar. Başarılı olmalarında ve kuleyi yapmak için örgütlenmelerindeki kilit unsur, birbirlerini anlayabilmelerini olanaklı kılan ortak bir dillerinin olmasıdır.

Tanrı insanları tam da başarılı olmalarındaki bu kilit unsuru yok ederek cezalandırıyor.

İnsanların ortak noktaları yok edilince amaçları ve örgütlülükleri de yok oluyor.

Her toplum belli ortaklıklar üzerine kuruludur. Bir topluluğun, toplum olmasının ön şartı asgari ortaklıklardır. Biri bir nesneyi işaret edip “masa” dediğinde karşıdakinin de bu sözcükten aynı şeyi anlaması dolaylı olarak yapılmış bir sözleşme, bir ortaklıktır.

Gerçekliği kişiselleştirdiğinizde, bu ortaklıkların zemini ortadan kalkmış olur.

*

Kişiselleştirilmiş Gerçeklik

21. yüzyılda gerçeklik diye kalmış olan şey “kişiselleştirilmiş gerçeklik”tir. Burada kast edilen şey öznellik değildir. Bir çiçeğe bakıp bu çiçek hakkında farklı yorumlar yapmak, birinin güzel bulduğunu diğerinin çirkin bulması elbette mümkündür. Ama bir çiçeğe bakıp “bu masadır” demek ya da birinin masa dediğine diğerinin deniz demesi öznellik değildir. Ne kadar esnek olursa olsun, öznel yorumların nesnesi ile bir ilişkisi vardır. Kişisel farklılık ya da farklı bakış açıları, aynı olguda kaçınılmaz olarak bazı kesişmeler içerir.

Kişiselleştirilmiş gerçeklikte, özne ile nesnenin ilişkisi tamamen kopmuştur.

Günümüzde popüler hâle gelen “post truth” kavramı kısmen açıklayıcı olsa da birey ölçeğinde her şeyi kapsama-

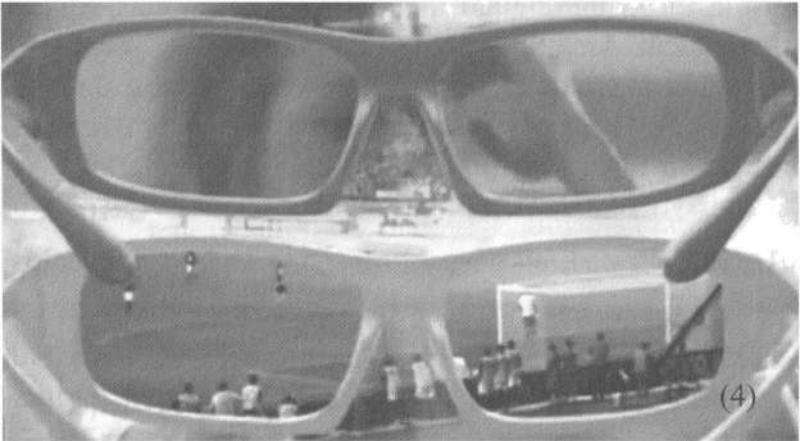
maktadır.

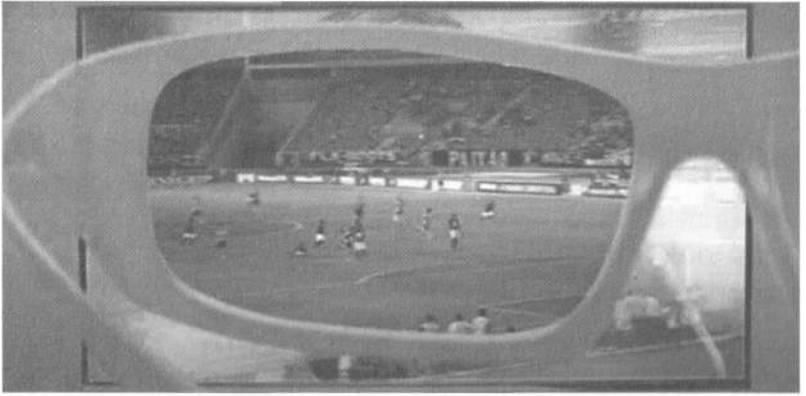
“Kişiselleştirilmiş Gerçeklik”te göz önünde olan bir olaya bakan kişilerin her biri, o olayı kendine göre tanımlar. Yapılan bu tanımların ne nesnesiyle ne de bir diğeriyle ilişkisi vardır.

Kişiselleştirilmiş gerçeklikte aralarında hiçbir geçişkenlik olmayan, hiçbir unsurunun diğeriyle kesişmediği farklı “gerçeklik evrenleri” söz konusudur.

“Çifte ekran televizyon” adı verilen bir televizyon çeşidi üretilmiştir. Bu tip televizyonların ekranında iki farklı program aynı anda oynamaktadır. İki kişi, iki ayrı gözlük kullanarak aynı ekranda iki farklı programı izleyebilmektedir. Tek bir televizyonun tek bir ekranında bir kişi maç seyrederken diğeri aynı anda aynı ekrandan film seyredebilmektedir. İki kişi aynı ekrana bakarak bambaşka iki şey görmektedir. Aynı ekrana bakarak biri futbol maçında atılan gole sevinirken diğeri dizi filmdeki duygusal bir sahneye üzülmemektedir.

Aynı şeye bakıp birbiriyle tamamen ilgisiz bambaşka şeyler görmek toplumsallığın asgari koşulunu ortadan kaldırır.

Ortaklıkları değil farklılıkları öne çıkardığınızda, öne çıkarmakla kalmayıp altını çizdiğinizde, vurguladığınızda ve bir süre sonra sadece ve sadece bunu tanımladığınızda,

insanın toplumsallığının koşulları ortadan kalkar. Oysaki insanlar arasındaki ortaklıklar bir maraz değil, toplumsal varlığının olmazsa olmaz koşuludur.

Kaynaklar

1. [https://en.wikipedia.org/wiki/The_Tower_of_Babel_\(Bruegel\)#/media/File:Pieter_Bruegel_the_Elder_-_The_Tower_of_Babel_\(Vienna\)_-_Google_Art_Project_-_edited.jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/The_Tower_of_Babel_(Bruegel)#/media/File:Pieter_Bruegel_the_Elder_-_The_Tower_of_Babel_(Vienna)_-_Google_Art_Project_-_edited.jpg) (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)
2. Kitabı Mukaddes, Yaratılış 11 <https://kutsalkitap.info.tr/?q=yar%2011> (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)
3. <https://www.tarihiolaylar.com/tarihi-olaylar/babil-kulesi-319> (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)
4. https://www.youtube.com/watch?v=e4Jh_va8Y0I (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)

KEYFİLİĞİN GİYDİĞİ HUKUK ELBİSESİ

Bir otobanda giden arabaları herhangi bir kurala göre değil tamamen kendi kafasına göre durdurup onlara ceza yazan bir trafik polisi, keyfi bir iş yapmaktadır.

“Bu arabalara hangi ölçüte göre ceza yazılıyor?” sorusunun yanıtı nettir: tamamen o kişinin arzusuna göre...

Bu durum birçok kişiyi tedirgin eder; bir insanın değişken ve öngörülemez arzularını hiç kimse güvenilir bulmaz. İnsanlar toplumsal yaşamda herkesçe bilinen ve önceden ilan edilen kuralları arar.

Bugünkü toplumsal örgütlenme düzeyinde hiçbir “keyfilik” kendini “ben keyfiyim” diye ilan etmez. Öyle ya, kuralları koymak gerekir.

O zaman yapılacak şey şudur: Az önce keyfine göre ceza yazan trafik polisi otobanda yolun kenarına bir uyarı tabelası yerleştirir:

“10 km/saatten hızlı gitmek yasaktır.”

Kural konmuştur ve artık her şey kuralına göre olacaktır. Ancak bir sorun vardır:

O otobanda giden bütün arabalar 10 km/saatten çok çok daha hızlı gitmektedir. Bu tabelanın gösterdiği kurala uyan bir tek araba bile yoktur, böyle bir yolda ölmesi de mantıksız ve olanaksızdır.

O tabela oradayken yolda durdurup ceza yazdığınız arabalara artık bir “kural”a göre ceza yazılmaktadır.

Hangi arabaya ceza yazılacağına yine tamamen keyfi olarak karar verilmektedir. Çünkü “10 km kuralını” oradan geçen **bütün arabalar** ihlal etmektedir; rastgele durdurduğumuz herhangi bir araba cezayı zaten hak etmiştir.

Birinci durumda, hiçbir kural yoktur ve keyfi bir şekilde ceza yazılmaktadır.

İkinci durumda bir kural vardır ama yine keyfi bir şekilde ceza yazılmaktadır.

Her şey kurallara uygundur artık.

YENİ ÇAĞ KATEDRALLERİ

Orta Çağ katedralleri insana şu duyguyu verirdi:

“Tanrı büyük, sen küçüksün, sen bir hiçsin.”

Altta devasa bir alışveriş merkezi, üstte kaç katlı olduğu hemen sayılamayan devasa bir yapı.

İçinde yüzlerce daire var. Her birinin pencereleri buradan minicik görünüyor.

Biz yerdeyiz, o daireler göklerde. Önünden geçenlerin %99’u o dairelerin bir tekini bile satın alamaz. Bir Yeni Çağ katedrali bu; şehirdeki birçok katedralden biri.

Bir katedralle Orta Çağ insanında, bir alışveriş merkezi ile Yeni Çağ insanında nesneleri farklı olsa da yaratılan duygu şudur:

Sen küçüksün!

Kaynak

1. <https://www.malls.com/news/news/landmark-shopping-mall-opened-by-lotte.shtml> (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)

AZ ÖNCE BURADAYDI ŞİMDİ DEĞİL

Dün vardı, bugün yok...

Bu duygunun en radikal hâlidir ölüm... Bir varlığın bir süre doldurup sonra boşalttığı mekân; baştan beri boş olan mekândan farklıdır. Bir varlık, önceden bulunduğu bir mekânı tamamen boşaltamaz; geride birçok iz bırakır. İşte artık orada olmayan varlığın artıkları, o mekânın niteliğini değiştirir.

Önceden dolu olan boş havuz, önceden insanların yaşadığı terk edilmiş ev, kışın turistik bir yaz oteli...

Önceden diriliğin çeperlerine sığmadığı bir yaşlı...

Önceden pürüzsüzken şimdi buruş buruş olmuş bir el...

Önceden yaşamış bir ölü...

Önceden içinde canlı olduğu kesin olan bir iskeletin yattığı bir mezar...

Uzun süre kaldığı yerden alınmış sehpanın bıraktığı iz...

Az önce ölen bir hastadan kalan bütün eşya toplandıktan sonra odada kalan o tanımlanamaz iz...

Varlıkların mekâna bıraktığı izler birbirine karışmaz; 100 yıl öncekinin izi ile 10 yıl öncekinin izi yan yana, sırt sırta, iç içe durur.

JAMES MAXWELL'İN DENKLEMLERİ

$$1) \quad \oint \mathbf{E} \cdot d\mathbf{A} = q / \epsilon_0$$

$$2) \quad \oint \mathbf{B} \cdot d\mathbf{A} = 0$$

$$3) \quad \oint \mathbf{E} \cdot d\mathbf{S} = -d\Phi_B / dt$$

$$4) \quad \oint \mathbf{B} \cdot d\mathbf{S} = \mu_0 i + \mu_0 \epsilon_0 d\Phi_E / dt$$

James Clerk Maxwell'in bulduğu bu denklemler dünyayı değiştirdi ancak bu denklemlerin ne ifade ettiğini insanların %99.99'u anlamıyor.

İnsanların %99'u için Maxwell denklemleri hiçbir şey ifade etmez; onlara anlam ifade eden şey Maxwell denklemleri sayesinde yapılan cep telefonu ya da televizyondur.

İnsanların büyük bir çoğunluğu Maxwell denklemlerinden anlamaz ama o denklemler onların nefes alıp verdiği atmosfere karışmış, o atmosferi değiştirmiştir.

Dünyayı değiştiren kavrayışlar genellikle insanların %99'undan fazlası tarafından anlaşılmaz.

Büyük buluşların etkisi o kadar köklüdür ki insanlar kendilerini bunların içinde bulur.

Büyük buluşlar insanları değil, insanların içinde yaşadığı iklimi değiştirir.

UZAKLIK ÜZERİNE ÜÇ MIRILDANMA

*Epistemolojik Mesafe

Bir masa, “orta ölçekli dünya”da bir masadır; çok uzaktan bakılırsa görülemez.

Elektron mikroskobu ile bakılınca gördüğünüz şey artık masa değil başka bir şeydir. Sevgilinizin teni moleküler düzeyde aleladedir. Oğlunuzun dalağını, kızınızın ribozomlarını gördüğünüzde içinde sevgi oluşmayacaktır. Onlara 1000 metre yukarıdan baktığınızda da oğlunuz veya kızınıza özgü hiçbir özellik algılayamazsınız. Onlar, sizin için eşsizliklerini dokunma mesafesinde, metre ve katları ölçeğinde sergilerler.

Her nesne için anlamın ortaya çıkabildiği bir mesafe vardır.

Bilgi nesnesi karşısında en yüksek kavrayışı hangi epistemolojik mesafede elde edebiliriz?

Bir insan hakkında en kavrayıcı/temsil gücü en yüksek bilgiyi elde etmek için ne kadar uzakta olmak gerekir?

1 km, 100 metre, 10 metre, 1 metre, 30 cm, 10 cm... den çekilmiş fotoğrafların hangisi bir insan hakkında en fazla bilgi verir? Bu mesafe sıfıra yakınsar; ancak sıfır noktasında bilgi yoğunluğu en yükseğe çıkmaz. Sıfırdan negatife gidildiğinde örneğin bir bedenin deri altını, yağ ve kas dokusunu da görebildiğimizi düşünelim. Bu fazladan bilgi sağlar mı yoksa var olan bilgiyi mi azaltır?

Bir nesneye çok yakından bakınca baktığımız şey bir boşluğa dönüşür. **Bir nesnenin anlamı, o nesneye olan mesafeye doğrudan bağlıdır.** Bir şeyi bütünsel olarak görebileceğiniz mesafeyi iyi ayarlamamız gerekir. **“Gereğinden” daha yakın ya da daha uzakta, o nesne kaybolur.**

***Mona Lisa Üzerine Sekiz Cümle**

Mona Lisa'ya 300 metre uzaktan bakarsanız göreceğiniz şey sadece bir çerçeve olacaktır. Mona Lisa'ya 1 santim

uzaktan baktığınızda göreceğiniz şey sadece fırça izleri ve boyadır. Mona Lisa'nın bir anlamı olabilmesi için belli bir mesafeden bakmak gerekir.

Mona Lisa'nın en üst düzeyde görüldüğü uzaklık dilimi, yaklaşık 0.5-10 metre olup bu uzaklık dilimi, Mona Lisa'nın “anlam aralığı”dır. Bu aralıktan uzaklaştıkça Mona Lisa'ya yaklaşırsanız bile anlamından uzaklaşırsınız. Anlam, ölçek bağımlıdır. Bir nesnenin anlamı, içeriği kadar ona olan mesafeye de bağlıdır. Doğru ölçek, nesneyle olan mesafenin doğru kurulması, o nesneyi bilebilmenin en önemli koşuludur.

*

***Doğru Kişi, Doğru Mesafe**

Onu hissedebileceğim bir mesafeye “uzaklaşıyorum”; yaklaşıncaya değ il, uzaklaşıncaya hissedebiliyorum.

Bir insanın hayatınızdaki etkisi, varlığı kadar konumuyla da ilişkilidir. Bir insanın hayatınızda olup olmaması kadar size hangi mesafede olduğu da önemlidir.

Belli bir uzaklıktayken yaşamınıza anlam katan bazı insanlar, daha çok etkileşmek için size yaklaştıklarında, üzerinizdeki olumlu etkileri tersine dönebilir.

Birçok ilişkide, normal şartlarda hayatınızda olumlu bir yer kaplıyorken yanlış bir mesafede durduğu için size olumsuz etki eden insanlar bulunur.

Birçok ilişkide birçok insan, o ilişkide bulunduğu için değil yanlış bir mesafede bulunduğu için sorun kaynağı olur.

Doğru mesafede durmayan kişinin bir süre sonra o ilişkideki varlığı da sorgulanmaya başlar.

Arkadaş olarak mükemmel bir kişi, sevgili olarak size hayatı zehir edebilir. Bir eş olarak sizi mutlu eden kişi, biraz

daha uzakta durduğunda yaşamınızda olumsuz etki oluşturabilir. Yanı başınızdayken mükemmel bir arkadaş, biraz uzakta size türlü türlü kötülükler fırlatabilir.

Yanlış bir mesafede duran, “doğru kişi” bile olsa “yanlış kişi” gibi davranır.

Ancak doğru mesafedeyse “doğru kişi”nin “doğru kişi” olduğu anlaşılabilir.

HER ŞEYİ BÜYÜK OLMAYAN

BÜYÜK İNSANLAR

Karl Marx, 13 Ağustos 1866'da, ileride kızı Laura'yla evlenecek olan Paul Lafargue'a bir mektup yazar.

Mektup şöyledir^(1,2):

Azizim Lafargue,

Aşağıdaki tespitlerimi iletmeme izin vereceğinizi umuyorum.

1. Eğer kızım ile ilişkilerinizi sürdürmek istiyorsanız, ona 'kur yapma' tarzınızdan vazgeçmeniz gerek. Gayet iyi biliyorsunuz ki henüz verilmiş bir evlenme sözü yok ve hiçbir şey belli değil. Laura usulüne uygun şekilde nişanlım olsaydı da, bu işin uzun vadeli olduğunu unutmamanız gerekirdi. Fazla samimiyetin yol açacağı davranışlar da burada uygunsuz kaçıyor. Çünkü bu durumda iki sevgilinin birbirlerine güçlü arzular duydukları hâlde aynı yerde oldukça uzun süre birbirlerine yaklaşmadan yaşamaları gerekiyor.

2. Yalnızca bir haftalık bir jeolojik dönem içinde bile tavırlarınızdaki değişikliği dehşet içinde izledim. Fikrimce gerçek aşk, ihtiyat, tevazu ve hatta aşığın maşuka karşı çekingenliği içinde ifade edilir. Asla ihtiras içinde kendini kapıp koyuvermekle ve zamansız samimiyet gösterileriyle değil. Siz bu karmakarışık mizacınızı sergilediğinizde, kızım ile davranışlarınız arasına aklımı koymak da bana düşüyor. Eğer ona olan sevginizi Londra boylamıyla uyarlı bir biçimde göstermekten acizseniz, tavsiyem onu uzaktan sevmenizdir. Bunun üzerinde daha fazla durmayacağım.

3. Laura'yla olan ilişkilerinizi belirginleştirmeden önce ekonomik durumunuza ilişkin ciddi bilgiye ihtiyacım var. Kı-

zım işleriniz hakkında bilgi sahibi olduğumu zannediyor. Oysa yanılıyor. Bu sorunu şimdiye kadar ortaya atmadım çünkü kanımca bu girişimin sizden gelmesi gerekirdi. Biliyorsunuz ki elimde avucumda ne varsa hepsini devrimci mücadeleye harcadım. Buna pişman değilim. Tersine, eğer hayata yeniden başlayacak olsaydım yine aynı şekilde hareket ederdim. Yalnız, evlenmezdim. Gücüm yettiğinde kızımı, annesine hayatı zehir eden zorluklardan kurtarmak istiyorum. Benim dolaysız etkim olmasa (bu benim açımdan zayıflıktır) ve sizle dostluğum kızımın seçimlerini etkilemese, bu iş hiçbir zaman bugünkü hâlini almazdı. O nedenle ağır bir kişisel sorumluluk taşıyorum. Şu anki durumunuza gelince, bunun peşine düşmemiş olsam da elime geçen bilgiler pek tatmin edici değil. Fakat bunu bir kenara bırakıyorum. Genel durumunuza gelince, henüz öğrenci olduğunuzu, Fransa'daki kariyerinizin Liege olayı nedeniyle yarı yarıya çökmüş olduğunu, İngiltere'ye intibak edebilmeniz için en gerekli araç olan dilin sizde çok eksik bir unsur olduğunu ve en iyi hâlde bile başarı ihtimallerinizin ne kadar şüpheli olduğunu biliyorum.

Gözlemlerimden çıkardığım sonuca göre, işlere heyecanla başlamanıza ve iyi niyetinize rağmen, çalışkan bir mizaca sahip değilsiniz. Bu şartlar dâhilinde kızımınla birlikte hayat gemisine binebilmeniz için size dışarıdan destek gerekecek.

Ailenize gelince, hiçbir şey bilmiyorum. Bir miktar zenginliğe sahip olduklarını farz etsek bile, bu onların sizin için fedakarlığa katlanmaya pek hevesli olduklarını kanıtlamaz. Dahası onların sizin bu evlilik projenizi nasıl karşıladıklarını bile bilmiyorum.

Tekrar ediyorum, bütün bu noktalar hakkında bana olumlu açıklamalar gerekiyor. Zaten hayata gerçekçi şekilde bakan siz de kızımın geleceğine idealist bir bakış açısıyla

bakmamı beklemezsiniz. Şiiri ortadan kaldırmayı düşünecek derecede müspet bir insan olan sizin, kızımın zararına olacak şekilde şairane davranışlarda bulunmamanız gerekir.

4. Bu mektuptan doğabilecek bütün yanlış anlamaları önlemek için size şunu bildiririm ki, hemen şimdi evliliği akdetme iktidarına sahip olsaydınız bile bu yine de olmazdı. Kızım reddederdi. Ben de şahsen bu işe itiraz ederdim. Evlenmeyi düşünmeden önce olgun bir adam olmanız ve hem sizin hem de kızım için uzun bir tecrübe dönemi gerekiyor.

5. Bu mektup ikimizin arasında sır olarak kalırsa çok memnun olurum.

Cevabınızı bekliyorum.

En iyi dileklerle,

Karl Marx

K. Marx, kızının aşığı Lafargue'ı kızı Laura'yla fazla samimi olmaması, doğru dürüst bir iş bulması konusunda uyarmaktadır. 19. yüzyılın en büyük düşünürlerinden K. Marx, aynı zamanda kızı için kaygılanan bir babadır. Başka kimselerin düşünemediği birçok şeyi düşünebilen K. Marx, gündelik yaşamda başka herkes gibi biridir.

*

Çöpü Karıştırmak

Her insanın kayıt dışı yer ve zamanda son derece öznel, hemen hemen daima yanlış ve gülünç derecede ilkel yargıları vardır.

Büyük insanların da her şeyi büyük değildir. Hiçbir insan, her yönüyle büyük olamaz.

Büyük insanlar, büyüklüklerinin dışına çıktıklarında

sıradanlaşır ve çoğu kez gülünç olurlar.

Büyük düşünürlerin her yazdığında ve hatta yazdıklarının sıralanışında bile keramet aramak, bu insanların insani altyapısı ya da insan oldukları gerçeğini göz ardı etmektir. Bu yaklaşım, büyük insanlara hammaddesi insan olmayan başka bir varlık muamelesi yapmaktır. Oysa bu insanlar insanlığın gelişmiş hâlidir; insanın ötesinde varlıklar değil...

Isaac Newton, yıllarını simya ile uğraşarak geçirmiştir. Werner Heisenberg ve Kurt Gödel'in gülünç felsefi fikirleri vardır. Fyodor Dostoyevski ile tanışsaydınız muhtemelen sizden borç alıp ödemezdi. Sokrates hastaneye gelseydi altından sıradan bir hasta ya da hasta yakını çıkardı.

*

Büyük İnsanların “İnsan Yanları”

Dünyanın büyük düşünürlerinin, bilim insanlarının, liderlerinin her birisinin insan olduğundan eminiz. Eğer insanlarsa bu kişilerin gündelik yaşamları ve ihtiyaçları vardır. Bunların gündelik yaşamlarında diğer insanlardan nasıl bir farklılık olabilir? Aristoteles idrarını herkesten farklı bir şekilde mi yapmıştır?

Sokrates, muhtemelen “Sokratik” bir dışkılama yapmıyor, bu işi herkesin yaptığı gibi yapıyordu. Max Planck'ın seks yaşamı, milyonlarca insanın seks yaşamından farklı değildi.

Bu insanları büyük yapan şey o meşhur klişeyle “insan yanları” değildir. Büyük insanlardan başardıkları büyük işleri çıkardığınızda geriye kalan şey, sokaklarda gördüğünüz milyonlarca insandan zerrece farklı değildir. Büyük insanları bir bütün olarak kutsamak, bir evliya-peygamber arayışıdır.

Bu insanları tanıtmak için yapılan o sözüm ona “insan yanını göstermek”, o insanların başardıklarını küçültmeye neden olabilir.

Friedrich Wilhelm Hegel’in tavuk mu yoksa balık mı sevdiği sizi niçin ilgilendirir? Bunu öğrenip bundan ne ders çıkaracaksınız? Johannes Kepler’in ayakta mı yoksa oturarak mı işlediğini bilince ne elde edeceksiniz?

Bu insanların “insan yanı”ndan bize ne?

Tek tek her bir insanın %90’ı çöptür; muhtemelen Sokrates’in bile... Her insanın büyük bir kısmı sıradan sözler, aptalca düşünceler, saçma sapan inançlar ve yalan yanlış bilgilerden oluşur. En entelektüel insan bile kazındığında, birçok yönden sıradan bir insandan farksız olduğu ortaya çıkar. İnsan bir bütün olarak iyi ya da kötü değildir; her insanın içinde iyi ve kötü diye nitelendirilebilecek insanlık durumları vardır. “Çok kötü insan” denen insanın her şeyi kötü değildir. Bir insanı bir bütün olarak kutsayıp yermektense onun ileri yönlerini öne çıkarmak daha doğrudur.

Tek tek “kusursuz insan” aramaktansa “sağlam insanlık durumları” aramak gerekir.

Kaynaklar

1. <http://www.5harfililer.com/marx-da-olsa-kiz-babasi/> (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)
2. Mektubun özgün hâli: http://www.hekmatist.com/Marx%20Engles/Marx%20&%20Engels%20Collected%20Works%20Volume%2042_%20Ka%20-%20Karl%20Marx.pdf (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)

50 İNSANDAN YAPILMIŞ YARGIYI

51. İNSANA GİYDİRMEK

Rastladığın 51. kişiyle ilgili izlenimin, aynı türden daha önce gördüğün 50 kişinin vektörel toplamıdır. 51. kişi hiçbir şey yapmadan, kendisinin hiç görmediği o 50 insanın davranışlarından oluşmuş bir yargıya maruz kalır.

Bir Alman “ben Türküm” dediğinizde o insanın daha önce gördüğü bütün Türkler size dâhil olur. Karşınızdaki Alman, sizi kafasında bir yere oturturken, önceden karşılaştığı ya da tanıdığı diğer bütün Türkler sizden önce oraya oturmuştur.

Bu nedenle ilk davranış size özel değil, “sizinle aynı özellikte olan benzerlerin toplamına” yöneliktir. Bir Almanın gözünde ilk görüldüğünde sen, daha önce onu kazıklayan Çorumlu, uyuşturucu satıcısı Sivaslı, kızına laf atan Konyalı, yere tüküren Muşlu, çocuğu sokakta kontrolsüzce ağlayan Karanlı, çöpü sokağa atan Adanalının toplamıdır. Bir Alman, 51. Türkü gördüğünde kararını çoktan vermiştir. Sen daha ona görünmeden izlenimin onun kafasında çoktan bellidir ve bu vektörel toplamdan, bu “gelişmemişlik kokteyli”nden kurtulman, onlardan biri olmadığını kanıtlaman için fazladan bir şey yapman gerekir.

İzleniminiz, daha siz yokken geçmiş izlenimlerin ortalaması olarak zaten vardır.

Bu görüntünün size uyup uymamasının hiçbir önemi yoktur. Çünkü her tanım, tarihinin bütün yükünü içinde taşır.

ÖLÜM ÜZERİNE MIRILDANMALAR

1

*Ölümün altı, genellikle üzerinden atlanarak çizilir.

2

*Ölünün Sosyal Medyadaki Yarılanma Ömrü

Sosyal medyada ölüm haberinin altına “ışıklar içinde uyusun” diye yorum yazılan kişiyi, telefon ekranında “bir parmak kaydırma zamanı” sonrasında unuttun. Ölüm haberindeki fotoğraf ekrandan kaybolduğunda, ölen kişi de kayboldu belleğinden.

3

*Ölünün Çevresindeki Üç Grup

Bir yakınları öldüğünde insanların nasıl davrandığı az çok bilinir. Cenaze törenlerinde ölümün/ölünün etrafında üç grup insan vardır. En dışta ve en büyük kısmı oluşturan birinci gruptakiler ölüyle en ilgisiz olanlardır. Ölüyle herhangi bir manevi bağları yoktur. Cenaze törenine “bizim Tayfun’un amcası ölmüş, bi gitmek lazım.” diye gelenlerdir ve sadece bir tören için oradadırlar. Ellerinde cep telefonu, cenazeden hemen sonra gidecekleri markete, yarınki ihaleye ya da akşamki futbol maçına/diziye odaklanmışlardır. O sıradaki en büyük endişeleri uzağa park ettikleri arabalarına bir şey olma olasılığıdır. Cenazede olduklarına dair ölü evinden gerekli görsel belgeyi alır almaz (“başın sağ olsun.” diye mutlaka gidip ölü yakınlarının elini sıkarlar) hemen ortadan kaybolurlar. Ölü onlar için yoktur, zaten hiç olmamıştır. Bu gruptaki insanlar için duygusal olarak bir cenaze töreninin bir gezme ya da halı saha maçından farkı yoktur. Ölüyü hatırlamazlar.

Çünkü hatırlarına hiç gelmemiştir.

İkinci grup ölünün yakınları diye adlandırılan orta hal-kadır. “Bizim Tayfun’un amcası ölmüştü” ya, ikinci grup “bizim Tayfun’dur”. Ölüyle somut bağı olan ancak soyut bağı olmayan kişilerdir. Ölünün yakınları, ölüye de yakın dururlar. İçinde ağlayanlar ya da gerçekten üzülenler olabilir. Gömülene kadar cenaze töreninde beklerler ve hatta içlerinden ölü gömüldükten sonra imamın duasını bekleyenler de çıkar. Ölü için verilen Üç, Yedi veya Kırk yemeğine katılırlar ve ölünün mevlidinde mutlaka bulunurlar. Bu gruptakilerin bazılarının ölüyle kısıtlı bir manevi bağı vardır. Ama cenaze töreninde imam duayı bitirip son “amin”i dedikten sonra gider ve normal yaşamlarını sürdürürler. Bu gruptakiler, sonrasında ölü ile kesintili ve törensel bir ilişki kurar.

Üçüncü grup ise ölüyü gerçekten seven en yakınlarıdır. Kimdir bunlar? Bazen bu grupta kimse yoktur, çoğu kez sadece iki-üç kişidir. Bu grupta bulunma olasılığı en yüksek kişi ölünün annesidir. Çocukları öldüğünde genelde anneler, bazen babalar bu birinci grupta olabilir.

Bu gruptakiler, yakınlarının ölümüne hiç alışamayacak olanlardır ya da o ölüme alışamayacak birileri varsa onlar bu gruptakilerden çıkacaktır. Ölünün mezarına her gün gelenler vardır. Ölünün mezarından hiç ayrılmayanlar da görülür.

Hepimiz başkalarının hayatlarında zorunlu olarak birinci grupta zaten yer alırız; sosyal zorunluluklar nedeniyle bazen de ikinci grupta oluruz. Ancak bir ölümün en büyük yükünü üçüncü gruptakiler taşır. Normal bir insanın bilinç düzenekleri çoğu kez bu yükü tek başına kaldıramaz, bu nedenle dışarıdan yardım alır. İnançlar, dinsel törenler, anma günleri ve ölümün ardı sıra yapılan sosyal etkinlikler bu gruptaki bazı insanların yükünü hafifletebilir.

Ancak bir ölünün üçüncü grubu artık eski yaşamını sürdüremez çünkü sonraki bütün yaşamında o ölünün damgası vardır artık.

İnsan bilinci ölüm olgusuna karşı çok dayanıksızdır ve üçüncü gruptaki insanlar ölümle göz göze gelmiştir. Artık bu insanların yaşamlarını eskisi gibi sürdürmesi olanaklı değildir.

Yanıtlamamanız için size iki soru bırakayım:

1. Hangi insanların “üçüncü grubunda” yer alıyorsunuz?
2. Bir ölüye dönüştüğünüzde “üçüncü grubunuz”da kaç kişi var?

4

***Ölüleri Azizleştirme Eğilimi**

Varlık, sınırlılıktır. Canlı bir insan, varlığın potansiyel sınırlılıklarını taşıırken ölü kişi artık bu sınırlara tabi değildir.

Bu nedenle değerlendirirken yaşayanları küçümseme, ölüleri büyütme ve bazen de azizleştirme eğilimi vardır.

**

*Bir insanı değerlendirirken nasıl öldüğünü de dikkate alır, ölümünü de ona katarız. Yaşarken bize hiç de esrarengiz gelmeyen birisi öldüğünde gözümüzde mistik bir değişime uğrar. Sanki ölerek yaşamına kimsenin erişemeyeceği yepyeni bir değer katmıştır. Ölümü, herkesin göze alamadığı bir edim olarak bir kişiye eklediğimizde, en sıradan insanın en sıradan sözleri bile bir anda derin anlamlar yüklenir.

Oysa bir insanın ölümü nadir istisnalar hariç hemen hiçbir zaman kendisinin elinde değildir. Hemen hemen hiçbir insan isteyerek ölmez. İnsan ölmeden önce ne ise öldüğünde de odur. Ölümü seçenler ise henüz canlı iken bilinçli bir seçim

yapmış ve ölümü kendilerine dâhil etmiştir.

İstemedi den ölen insanların yaşamına ölüm dâhil edilemez. Ölüm bir yaşama olumlu-olumsuz bir şey katıyorsa, bu ancak isteyerek ölümü seçen insanlar için geçerlidir.

5

***Çok Ölüm Az Ses**

Ölüm çok ama ne kadar az ses var. Gece mezarlığa yağmur yağıyor. Bütün mezarlar mermeri ve toprağıyla ıpslak. Binlerce insanın sevdiği onlarca insan yatıyor. Dün taze bir ölüyü gömdüler; yakınları bu ölümüne bu kadar kolay alışmış olamazlar. Ama ölümlerin hepsi yapayalnız ıslanıyor. Kendileri hakkında ne söylerse söylesinler, neye inandıklarını söylerlerse söylesinler insanların çok büyük bir çoğunluğu maddenin ötesinde bir şeye inanmıyor.

Ölünce işin bittiğini söylemeseler ve bilinçlerine getirmeseler bile özümsemişler ve tam da böyle yaşıyorlar. Birkaç “meczip” dışında hepsi somut dünyanın ötesinde bir başka yaşam olmadığını bildikleri gibi bunu aramıyorlar da.

6

***Ölümdeki Dehşet**

Yazmak, insan bilincindeki değişken, geçişken ve sıçramalı düşünceleri durdurup maddelleştirerek heykeller yapmaktır. Ölüm tamamlanmışlıktır; yaşamsa henüz tamamlanmamışlık... Herhangi bir şeye, herhangi bir olanağa gidebilirlik son nefesinden bir gün önce, o zamana kadar hiç olmadığı bir şeye dönüşmek de dâhil, yazmak, dinamik ve her türlü olanağı potansiyel olarak barındıran bilincin, belli bir yoruma-tercihe kendini indirgemesidir. “Yazmak cesarettir” ifadesindeki “cesaret”ten biraz da böyle anlaşılmalıdır.

Örneğin hayatının büyük bir bölümünde X inancında iken ölümünden önce Y inancına inanmış olan biri, biraz daha erken ölse başka türlü bilinirdi.

Önceleri aydınlanmaya karşı çıkan bir düşünür ölmeden önceki makalelerinde bu görüşünü değiştirmiş aydınlanmaya kısmen olumlu bakmıştır. Bu düşünür bu makaleleri yazmadan ölseydi, onu bugün başka türlü bilirdik.

Yaşamla ölüm arasındaki en dehşet verici fark budur; değişebilme olanağının olanaksızlığı...

7

***Ölüm Hamallığı**

Tanıdığınız birilerinin ölümü, bilinçte kesintisiz olarak kaç saniye varlığını sürdürebilir? Bilinç, bir ölümü sırtında ne kadar taşıyabilir? En geniş bilinç bile, konu ölüm olduğunda dar gelir.

8

***Canlının Ölümle Sınanması**

Önemli olan, kendi başına ve mutlak bir ölümsüzlük değil, var olma yok olma çelişkisinin yaşama kazandırdığı üsluptur.

Uluğ Nutku

Yaşamın ayrıntıları, ölümle fazla haşır neşir olmaya gelmez. Bir yılbaşı kutlaması, ölüm penceresinden bakıldığında akıl dışıdır.

Ölüm penceresinden bakıldığında saçlara sürülen bakım jeli, meme küçültme ameliyatı, pantolonun defosu, göbeğe takılan piercing çok tuhaftır. Bu ve yaşamın bunun gibi binlerce ayrıntısı ancak ölümü unutarak olanaklıdır.

Bir ölü tam zamanlı (full time) ölüdür. Yaşayan insan ise

yarı zamanlı (part time) yaşar.

Ölü, geceleri de ölüdür. Bir mezarlık, gece doğaya terk edilmiştir. Gecenin karanlığında, tek başına duran bir mezar, bunalan insanların yalnızlık betimlemeleri için ideal bir örnektir.

Yaşayan her insan, doğal duruma karşı bir meydan okumadır. Bir ölü ise geçmişte bir canlı olduğu gerçeği hariç, her hâliyle artık doğadır.

Canlı, doğada açılmış küçük bir parantezdir; ölüm onu o parantezin dışındaki devasa evrene fırlatır.

9

***Öldü Demeden Öldü Demek**

Hayatını kaybetti.

Yaşamını yitirdi.

Son yolculuğuna çıktı.

Hakkın rahmetine kavuştu.

Dünyadan göçtü.

Hakka yürüdü.

Sonsuzluğa uğurlandı.

Ebediyete intikal etti.

Vefat etti.

“Öldü” dememek için denenlerin listesi oldukça uzun... Bu listenin ve listedeki ifadelerin uzunluğunun nedeni, “öldü” sözcüğünün kısalığıdır. Çünkü insan, ölüm olayını böyle kolayca bir çırpıda ifade edip bitirmeye katlanamaz. İnsan varlığı için bu kadar yıkıcı, insan için bu denli belirleyici bir olayın sadece dört harfle ifade edilmesi, insanı rahatsız edi-

yor; bu nedenle sözü uzatıyor, sözcükler ekliyor, metaforlar katıyor. “Öldü” dememek için bir sürü başka şey diyor.

10

***Ölüm Üzerine Bir Geviş Getirme**

Ölümsüzlüğün ilk şartı ölmektir.

S. Lem

Ölüm, insanın kendi yaşamıyla örtüşmesi, özdeşleşmesidir. Kişi ölmedikçe, yaşamına bir şeyler ekleme-çıkarma şansına sahip olduğundan yaşamı henüz tamamlanmamıştır. Öldüğünde ise yaşamı tamamlanmıştır; artık hiçbir şey ekleme-çıkarma olanağı yoktur.

Kişi öldüğünde, tamamladığı yaşama dönüşür.

11

***Zamanında Gömmek**

Yaşayan ve sonra da ölen kişileri mezara gömdüğümüzde onu belleğimizde belli düzeylerde yaşatırız; törenler düzenleyerek, dua ederek, zaman zaman anarak vs...

Bir an için sevdiğiniz ölüleri gömmediğinizi düşünün. Kokusunun, çürümesinin her yeri kapladığı dayanılmaz bir durumdur. Ölüler gömülmelidir. İnsanın zamanında ölmesi gerektiği gibi zamanında gömülmesi de gerekir. Ölüleri gömmeyi bilmeliyiz.

12

***Ölümü Deneyimlemek**

Tanıdığımız neredeyse bütün büyük düşünürler, filozoflar, yazarlar, ölümü deneyimledi; Aristoteles, Platon, Spinoza, Nietzsche, Marx, Zweig, Einstein, Kafka, Lem... Ölürken

bilinçlerine ne eklendi, ne düşündüler? Ölümleri keşfettikleri ancak ne yazık ki bize aktaramadıkları yeni ne vardı?

13

*Yaşamla ilgili bir söz söylemek isteyen kişi ölüm hakkında konuşmak zorundadır. Yaşamı tam ölümleri fark ederiz; mutluluğu elden yitirince, bir yolu bitirince... İnsanın, içinde olduğu şeyi kavraması çok zordur. Her şey çeperlerinde tezahür eder; varlık kendini sınırlarında gösterir. Bir şeyi kavramanın en iyi yolu, o şeyin çeperine ulaşmaktır.

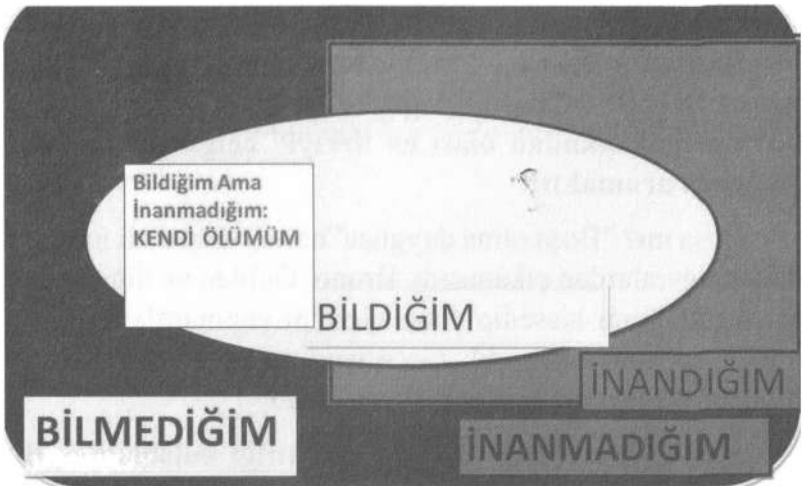
Kavrayış, kavrayacağın şeyle bir mesafe gerektirir ve bir nesnenin kendi içindeki en uzak mesafesi o nesnenin sınırıdır. Bu nedenle ölüm, yaşamla ilgili en çok bilgi edinebileceğimiz olaydır.

14

*Bilmek ve İnanmamak

Bilmediği hâlde inanmak olanaklıdır. Bildikten sonra inanmamak olanaksızdır.

Uluğ Nutku

İNSANDAN BİR “HALT” OLUR MU?

Eldeki insan kaynağı nedir? Okumayan, okuduğunu anlamayan, anladıklarını unutan, en temel bilgilerden habersiz, bunlardan habersiz olduğundan da habersiz, kendine katılacak sürü arayan milyonlar:

21. yüzyılda az ya da çok içinde bulunduğumuz, muhatap aldığımız ve aktif olarak parçası olduğumuz insan profili budur.

“İnsandan bir halt olmaz” demek dünyanın en kolay işidir; çok radikal bir tavırmış gibi takınılan bu tavır asla radikal değildir. Bir barda üç biradan sonra çevresine bakan her insanın aklının ulaşabileceği “doğal” ve sıradan bir düşüncedir.

Esas radikallik gerçekten bir halt olmayan o kısımların arasında gizli olan o büyük cevheri görmek ve onun açığa çıkmasının yollarını zorlamak, bu olasılığı örgütlemektir.

“İnsan uçmalıdır” demek radikallik değildir. Radikallik, “insan daha iyi nasıl yürür?”ün yollarını aramak, uçak yapmaya çalışırken bisiklet yapmaktır.

Radikal olan tavır, “olanı tanımlamak” ya da “olanaksız talepler üretmek” değil, “olandaki olası”yı görmek ve “mevcut olandan olası en ileriye” açığa çıkarmanın yollarını aramaktır.

Boşa mı? “Boşa olma duygusu”na esir düşseydi insanlık hâlâ mağaralardan çıkamazdı. Bruno, Galileo ve diğerleri... Boşa olduğunu hissedip “boş işleri”ni yapmasalardı bizler bunları hiç konuşamazdık. Geçmişimize, ölülerimize, insanlığın isimli-isimsiz kişilerine borçluyuz.

Ekmeği bulanlara, tekerleği, elektriği bulanlara... Bu

bir gelenek ve sürekliliktir. % 99 olasılıkla gösterilen çabalar boşa gidecek ama umudu varsaymak ve boşa olsa bile borcumuzu ödemek zorundayız.

Tek tek her insanın büyük bir kısmı çöptür. Toplumun büyük bir kısmı çöptür. Umudu, insandaki çöp kısma ya da toplumdaki çöp dağına bakıp orada çiçek ve manzara göreyerek çıkaramayız. Umut etmek bu toplumdaki ve insandaki pislikleri görmemek midir?

O çöpleri elbette biz de görüyoruz; o çöpü tek tek kurcalayıp inceliyoruz. Niçin mi?

O çöpün içine gizlenmiş cevheri çıkarmak için...

İşte o çöpün içine gizlenmiş, derinlere gömülmüş cevheri çıkarma çabasıdır umut.

Umut, çıplak gözle baktığında çöp gördüğün yerde, iradeyle baktığında o cevherin çıkarılma olasılığını görmek ve bu olasılığı zorlamak işidir.

Umut çöpe sadece bakarak değil o çöpe gizlenmiş cevheri gördüğün zaman oluşuyor.

Umut maddeye iradeyle müdahale istencinin bir ürünü olarak ortaya çıkıyor.

Umut, hazır bulunmuyor, çoğunlukla onu üretmek gerekiyor.

BİTMEMİŞ İNSAN ANSİKLOPEDİSİNE

ÖNSÖZ

İnsanoluş, var olanı var olmayanla anlamlandırma üzerine yükselmiştir.

Uluğ Nutku

Her simetride bir anlam, her bulutta görmek istediği yüz, her örüntüde büyük bir plan gören insan, elbette bunlardan da bir gizem çıkaracaktır.

Çalıların arasındaki kaplanı görmeyenlerin öldüğü bir dünyada, yaşayan atalarından miras kalan kültür bu idi; insan bu duyarlılığın yan ürünlerini yaşamaktadır.

Her şeye anlam yüklemesinin nedeni buydu. Her ardışıklıkta nedensellik görmeye mecburdur. Ancak süttten ağzının yanma korkusunu, sütün olmadığı bir dünyada da sürdürmektedir. Yoğurdu üflemeden yemeye hiç fırsat bulamamıştır. Genler ya da genetik miras, çevre şartları kadar kolay değişmiyor. Türün seyir defteri genlerin bilinmez dehlizlerinde bir yerlere her kuşakta işleniyor. Her kuşak türün seyir defterine birer cümle, bir harf, bir kodon olarak işleniyor.

İnsanın, varlığını bunca yıl sürdürmesini borçlu olduğu düzenekler şimdi evrimine dar geliyor.

Yüz binlerce yıl yaşamayı sağlayan evrimsel düzenekler şimdi insanı engelliyor. Uzay çağında Taş Çağı aklıyla yaşamının böyle bedelleri var.

BEYİN ÜRETEN SORU

İnsanın düşünmeye başlayan en eski atasının bilincinde beliren ilk soru nedir?

Bunun yanıtını hiçbir zaman kesin olarak bilemeyeceğiz. Belki böyle bir soru hiç olmadı. Beliren şey bir soru muydu bu da belli değildir ama bildiğimiz anlamda insanın en eski atasının bilincinde bir şey belirdiyse bu muhtemelen bir soru cümlesiydi.

“İnsan öncesi insan”ın (bu her ne demekse!) bilincinde beliren o ilk şey “insan öncesi insan”ı “insan”a yönelten, “insan öncesi insan”la “insan” arasında bilmediğimiz ve muhtemelen hiç bilemeyeceğimiz aralığın kapanmasını sağlayan bir etki yaratmıştır.

Varsayalım ki yarın bir nedenle dünyadaki bütün insanlar yok oldu ve insan soyunun tükenmesinden binyıllarca yıl sonra Dünya dışından bazı zeki varlıklar gelip Dünya gezegenini incelediler. İnsanlığın bu arkeolojik kazısında, insan türünün bugüne dek ürettiği/yarattığı düşünsel miras nedir ve bu miras bir cümlede nasıl ifade edilebilir?

Ateş?

Yazı?

Ölüsünü gömme?

Yas?

Başparmak kullanımı?

Eğer Ernest Haeckel’in “ontogenez filogenezi tekrar eder.” diye özetlenebilecek saptamasını bir akıl yürütmesi olarak kabul edip bu konu için kullanacak olursak şöyle diyebiliriz:

Bir bireyin insanlařırken ilk dűřündűęű řey, bir bebeęin olgunlařırkenki dűřűncesine paraleldir.

Bebekler, en baştan beri “bu nedir?” sorusunu ifade etmeden işaretle, tavırla sorar ve etraflarındaki her řeyi “bu nedir?” sűzgecinden geçirir. “Bu nedir?” bebeğin nesneleri kavrama organı, bilincinin bir uzantısıdır.

“Bu nedir?”

İnsanlđđın en bűyűk dűřűnsel mirası budur.

İNSANIN “DİPYAPI”SI

İnsanı tanımlarken hep psiko-sosyal-kültürel yanı vurgulanır. İnsanı yazarken kalemler hep bu çerçevenin içinde dolanır. Bunlar yanlış değildir ancak psiko-sosyal-kültürel manzaranın altında ve bu sözcüklerin en başında bir de biyolojik temel vardır.

Tanım ne kadar uzarsa uzasın, başına “biyo” getirilmediğinde eksik kalacak; sadece görüntüyü açıklamış olacaktır. İnsanın biyolojik temeli inkâr edilemez, görmezden gelinemez.

Bu nedenle insanı “psiko-sosyal-kültürel” olarak tanımlamak eksiktir; doğru tanımlama “biyo-psiko-sosyal-kültürel” olmalıdır.

Psikoloji, kültür ve bütün diğer kavramların daha derininde, temelinde, bugüne kadar yeterince önemsenmemiş, bir biyolojik varoluş vardır. İnsanlık tarihinde çeşitli milatlar verilir; yazının bulunması, ateşin bulunması, ölü gömme, soyut düşünme vs. Ancak biyosfer içinde diğer canlılardan ayrışma süreci ve diğer canlılarla birlikte geçirilen milyonlarca yılda biriken, geliştirilen, yapının temeline dökülmüş büyük bir “rezerv” vardır: Biyolojik tarih.

İnsanın türsel soy geçmişi ya da türün özgeçmişi, canlılığın tarihi, değişimi... İnsanlık tarihi bunlardan bağımsız ele alınamaz.

İnsan varlığını anlamak için meşhur üstyapı-altıyapı ilişkisinin yaygın klasik anlamını genişletmek ve derinleştirmek gerekir. İnsan maddi koşullarının bir ürünüdür ve insanın biyolojik yapısı da bu maddi koşulların içinde oldukça önemli derecede yer kaplar.

Sadece üstyapıların incelenmesiyle bu anlaşılamaz; üretim ilişkileri ya da iktisadi inceleme olarak tanımlanan

“altyapı” incelemesi de bütünü anlamaya yetmez.

Çünkü üstyapı ve altyapının yanında “daha altyapı” da dikkate alınmalıdır. “Daha altyapı” ya da “dipyapı” incelendiğinde, üst ya da altyapıyı çok kesin bir biçimde etkilediği görülür.

Bugünkü hâliyle üstyapı-altyapı kavramlarının içini dolduran unsurlar, insan varlığının toplam tarihinin 1/1000’i bile değildir. Oysa “dipyapı” evrimsel biyolojisinin çeşitli alt kollarında her geçen gün yepyeni bilgilere ulaşılan bu süreç, üst ve altyapı ile karşılaştırılamayacak derecede daha uzun bir süreçte milyonlarca yılda gelişmiştir.

“Dipyapı” dikkate alınmadan ne altyapı ne üstyapı anlaşılabilir.

TOPLUM KÖRLÜĞÜ

Toplumsal kökeni olan ancak bireysel ölçekte beliren bir olgunun toplumsal arka planını görünmez kılmanın iki yolu vardır:

1. Kişisel ölçekte ortaya çıkan olguyu kişisel alana hapsederek toplumsal boyutu görünmez kılmak.

2. Kişisel ölçekte ortaya çıkan olguyu metafizik ölçeklere yükselterek toplumsal boyutu yok etmek

İlk tavır “aşırı tikelcilik”, ikinci tavır “aşırı tümelcilik” olarak adlandırılabilir.

*

Bunlarla ilgili iki örnek verilecektir.

Örnek 1:

“Depresyon narsisist bir hastalıktır. Depresyona yol açan şey, aşırı abartılı, hastalıklı bir şekilde çarpıtılmış bir ‘kendini referans alma’dır. Narsisist-depresif özne kendinden bitap düşmüş, yıpranmıştır. Dünyasız kalmış, Başka tarafından terk edilmiştir.”⁽¹⁾

Byung-Cul Han (Erosun İstirabı)

*

Örnek 2:

Örneğin manik-depresif biri, karşısındaki bu özgür, açık varlığı tanımaz: o, ne şeyleri, ne de beraberindeki insanları, mekansal-zamansal olarak ait oldukları yerde bırakabilir; bunlar ona ya çok uzak ya da çok yakındır: ya onları yutar ya da onlar tarafından yutulur- veya bunlar kocaman içsel ve dışsal bir boşluğun içinde kaybolur. Dünyada ona hitap eden şeyleri artık duyup tutamaz. Heidegger tekrar tekrar çoğu

ruhsal hastalığın, kelimenin tam anlamıyla bir “varolma” rahatsızlığı olarak anlaşılabileceğini vurgular: dünyayla kurulan açık ilişkiye “katlanmak” başarılmaz.⁽²⁾

Rüdinger Safranski (Bir Alman Üstat Heidegger)

*

Byung-Chul Han’ın cümleleri ilk tavra, Martin Heidegger’in yaklaşımı ise ikinci tavra örnektir. İlk yaklaşımda değerlendirmenin ölçeği, olguyu soyutlamaya ve bir bütüne bağlamaya izin vermemektedir.

İkinci yaklaşımda olguya bakılan ölçek, tikeli ve hatta tikelliği görünmez kılacak kadar genelleştirilmiştir ve öne çıkarılan bütün, tikelliği tamamen işgal etmiştir.

Byung-Chul Han’ın yaklaşımında bağlamıyla bağı tamamen koparılan olgu tek başına durmaktadır. M. Heidegger’in yaklaşımında olgu öyle uzağa yerleştirilmiştir ki olguyu kendi yapan özgün yönleri ayırt edilememektedir.

İlkinde olgu konumundan soyulmuş ve çırılçıplaktır; ikincisinde olgu, binlerce başka olguyla birlikte aynı çuvala doldurulmuştur. İlkinde olgunun bağlamı görünmezdir; ikincisinde ise olgunun bağlamı binlerce benzerinin yanında önemsizleşmiştir.

Her iki yaklaşımda da bir mesafe sorunu vardır; ilki olguya çok yakındır; ikincisi olguya çok uzaktır.

Her iki durumda da olgu ilişkilerinden arındırılmış ve olgunun toplumsal boyutları kadrajdan çıkarılmıştır.

Kaynaklar

1. Byung-Chul Han, Erosun İstirabı, Metis Yayınları, 2019
2. M. Heidegger Zollikon Semineri, (Aktarılan yer: Rüdinger Safranski, Bir Alman Üstat Heidegger, Kabalcı Yayınevi, 2008.

MERHAMETİN TAHRİBİ

Bir alışveriş merkezinin önünde dilenen bir çocuğa para verilir mi? Dilenen bir çocuğa para veya yemek verildiğinde onun durumu iyileşmiş olur mu? Dilenen çocuklardan birisine para veya yemek verdiğinizde arkadan gelen diğer dilenci çocuklara da vermek gerekmez mi? Gördüğünüz bütün dilencilere para veya yemek vermek gerçekten olanaklı mıdır?

Hiçbir insan için bu olanaklı değildir. O hâlde hemen hemen her insanın bir dilenciyle karşılaşp onun para veya yemek talebine yüz çevirdiği zamanlar mutlaka olmuş ya da olacaktır. Hatta insanların büyük bir bölümünün konumu tam da budur. Dilencilerle karşılaşan insanların büyük bir bölümü onlara hiçbir şey vermeden geçer. Elbette her birinin bu hareketleri için haklı gerekçeleri vardır.

Dilencilerin önemli bir bölümü o sırada vereceğiniz bir miktar para ya da yemek ile bu işten vazgeçmez, dilenmeye devam eder. Dilencilerin bir kısmı bu işi meslek olarak yapmaktadır; bir kısmı ise çeteleşmiştir. Kendini acındırarak para isteyenlerin bir bölümü yalan söylemektedir. Gerçekten aç, gerçekten gidecek yol parası olmayan bir insanın yardım istemesiyle yalan söyleyen bir dilencinin davranışını birbirinden ayırt etmek çoğu kez imkânsızdır. Aç olduğu için 1 lira ekmek parası ya da köyüne gitmek için 10 lira yol parası isteyen bir insanın davranışı kolayca taklit edilebilir. İnsanların çoğunun dilencilere para vermeden geçmelerinin geçerli nedenleri vardır.

Dilencilere para vermenin bir çözüm olmadığı açıktır. Ancak dilenen birinin sözlerine kulak asmadan geçip gitmenin yıkıcı bir yanı vardır. Geçip giden insanlar, bir yardım talebi karşısında duyarsızlaşmış, duyarsızlaştırılmıştır. Normal koşullarda aç olduğu için “bir ekmek isteyen” birine karşı

yapılması gereken doğal asgari davranış, o kişinin karnını doyurmaktır. Böyle bir şeye karşı duyarsız kalabilmek insanlığın temellerine aykırıdır. Normalde sizden aç olduğu için ekmek isteyen bir çocuğun önünden geçip gitmek için oldukça merhametsiz ve kötü bir insan olmamız gerekir. Dilencilik, çoğu insanın, normalde duyarlılık göstereceği birçok olayda gaddarca davranmasına yol açar.

Dilenciliğin bir toplumda yarattığı en büyük yıkım, o toplumdaki insanları merhametsiz ve kötü davranmaya zorlaması, insanların doğal duyarlılıklarını gömerek bunların uygulanmasını engellemesidir.

SALGIDAKİ İNSAN

Tükürük, balgam, idrar, kan, dışkı, gözyaşı, meni...

Bir bedenın salgıları o bedene özgü olduğu için bunların incelenmesi, o bedenle ilgili bilgi verir. Her biri çıktığı bedene özel oluşu nedeniyle salgıların kamusal alanlarda gösterilmeleri hoş karşılanmaz; çoğu kez başkalarını iğrendirir.

Salgıların belirli bir bedenın damgasını taşıyor olmasından dolayı iki işlevi vardır; ilki bir başka bedene yaklaşılabilecek en yakın mesafedeyken yakınlığa seviye atlatarak mesafeyi yok etmek ve karşı bedenle bütünleşmektir. Kan kardeşliği ritüelleri, cinsel ilişki, Fransız öpücüğü vs. salgıların birbirine karışarak bedenlerin birleşmesidir.

Salgıların diğeri bir işlevi ise bir başka bedeni aşağılamak, ona isteğı dışında hâkim olmak, bir irade dayatmak ve onu teslim almaktır.

İşkence yapmak için birinin üzerine işemek ya da dışkılamak, birinin yüzüne tükürmek ya da tecavüz etmek...

İlkinde istemli, ikincisinde zorlayarak: insanın salgıları, kişiyi kendi dışına taşır.

~

21.YÜZYIL HAKKINDA MIRILDANMALAR

Zamanların en iyisiydi, zamanların en kötüsüydü, hem akıl çağıydı, hem aptallık, hem inanç devriydi, hem de kuşku, aydınlık mevsimiydi, karanlık mevsimiydi, hem umut baharı, hem de umutsuzluk kışıydı, hem her şeyimiz vardı, hem hiçbir şeyimiz yoktu...

Charles Dickens (İki Şehrin Hikâyesi)

*

Yarın şöyle bir kanun çıkarıldığını düşünelim.

Kanun No 48687

Madde a)

Yayımlandığı tarihten itibaren her vatandaş nerede olduğunu, fiziksel aktivitelerini, yediği yemeği, eğleniyorsa eğlencesinin fotoğrafını çekerek emniyete ya da idari amirliğe bildirecektir.

Madde b)

Her vatandaş her gün ne hissettiğinin yazılı olarak kaydını tutacak, ikamet ettiği şehrin içinde ve dışında yolculuk yaptığında nerede olduğunu fotoğrafla belgeleyecek ve yazılı olarak bildirecektir.

Madde c)

Yazın tatile giden vatandaşlar tatilde ne hissettiğini içeren, restorandaki garsonların, diskonun ya da sahilin durumunu değerlendiren bir rapor yazacaktır.

Madde d)

Her vatandaş, okuduğu kitabı görüntüleyerek kitap hakkındaki görüşlerini yazacaktır.

Madde e)

Evlenme, doğum, cenaze, doğum günü, işe başlama, sınav başarısı, akademik yükselme vs. gibi özel durumlarda

3'ten az olmamak kaydıyla değişik açılardan fotoğraf, şahsın o sıradaki duygularını belirten açıklama, 24 saat içerisinde rapora eklenerek ilgili muhtarlığa bildirilecektir.

*

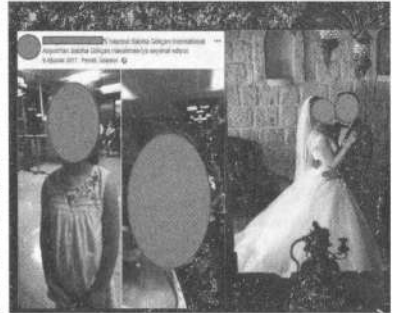
Böyle bir kanun hakkında ne düşünürdünüz? Böyle bir toplumda yaşamak ister miydiniz?

İnsanların özel yaşantısında tamamen kendisini ilgilendiren konular hakkında ne yiyip ne içtiğini, nereye gittiğini ve ne hissettiğini kontrol eden ya da bunları ifade etmeye zorlayan bir yönetim herhâlde pek de “demokratik” sayılmazdı.

Böyle bir kanun çıkarılsaydı bu kanunun en temel insan haklarına aykırı olduğu söylenirdi.

Ancak bugün dünya üzerinde milyonlarca insan sosyal medya hesaplarından hayatlarıyla ilgili yüzlerce ayrıntıyı, mahrem ve son derece kişisel bilgileri düzenli olarak rapor etmektedir.

Bunu da tamamen kendi “özgür” iradeleriyle yapmaktadır. İnsanlar ne zaman lokantaya gittiklerini, yedikleri yemeklerin fotoğraflarını, yemeği beğenip beğenmediklerini, tatile gittiklerinde havuzun klorlu olup olmadığını, ne hissettiklerini, çocuğunun doğum gününde kimlerin geldiğini, çocuğunun karnesini, üst kat komşusunun yaptığı gürültüyü, o anda

nerede olduklarını, hangi kitabı hangi gün kaç sayfa okuduğunu, balayını, çocuğunun hastalığını, doçentlik sınavlarını anlık bilgi olarak “facebook”, “instagram”, “twitter” gibi kişisel sosyal medya hesaplarında paylaşmaktadır.

Sosyal medyada paylaşılan bir doçentlik sınavı

Acil servise başvuran bir hastanın iğne yapılırken çektiği ve sosyal medyada paylaştığı bir fotoğraf

Ölmüş yakınlarıyla çekilip sosyal medya hesaplarından paylaşılan bazı fotoğraflar

Hastanedeki bir tedavi işlemi bile sosyal medya hesaplarının konusu olabilmektedir.

Ölmüş yakınlarıyla çektikleri fotoğrafları sosyal medya hesaplarından yayımlamak ise bu davranışın gelebileceği en son noktadır.

Az önce söz ettiğim varsayımsal kanunda istenenlerin çok çok daha fazlası, insanlar tarafından sosyal medyada verilmektedir.

Böyle bir kanun çıkarılmamıştır ancak az önce sözü edilen kanun gerçekten çıkarılsaydı dahi bu kadar ayrıntılı raporlar yazılamazdı.

Bu paylaşımlar kanun zoruyla değil kişilerin bizzat kendi arzularıyla, gönüllü olarak büyük bir iştahla yapılmaktadır.

*

Tarihin hiçbir döneminde insanlık bu kadar şeffaf olmamış, özel bilgilerini bu kadar pornografik bir şekilde başkalarına sunmamıştır. Ve tarihin hiçbir döneminde, iktidarlar veya yönetenler birey üzerinde bu kadar “egemen” olmamıştır.

1. ÇIKARIM:

21. yüzyılda bireylerin denetimi, bireylerin rızası ve aktif katılımıyla sağlanmaktadır.

**

21. yüzyılda teknoloji logaritmik olarak artmaktadır. Teknolojinin gelişimi bireyin yaşamını geliştirmiştir ancak teknoloji bireyin yaşamını iki birim iyileştiriyorsa, egemenlerin denetimini 50 birim arttırmıştır. Bilgi, insana beş özgürlük getirmişse 100 esaret getirmiştir.

Teknoloji logaritmik olarak artmakta ancak bu egemenlere yaramaktadır.

İnsanların bireysel yaşamında yararlandığı teknoloji, mevcut gelişimin sadece kırıntılarıdır. Çoğu insanın gündelik yaşamında teknolojinin anlamı sosyal medya, e-mail ya da akıllı telefonun işlevlerini kullanmak, film izlemek, müzik dinlemek ve oyun oynamaktan ibarettir.

*

Şu an 50 cm uzağınızda duran bir kişiye msn'den “selam” “slm” ya da “naber” yazdığınızı düşünün. Yazdığınız bu mesajın, gönderdiğiniz kişiye nasıl gittiğini hiç merak ettiniz mi?

50 cm yanınızdaki, dirseğinizin değdiği arkadaşınıza

attığınız whatsapp ya da msn mesajı, Amerika'da Oregon eyaletindeki “facebook” merkezine gidip oradan muhatabınızın telefonuna düşmektedir. Türkiye-Oregon arası yaklaşık 13 000 km'dir.

Eğer İstanbul'da yaşıyorsanız attığınız bu mesaj 50 cm uzağınızdaki kişinin telefonuna gitmeden önce yaklaşık 26 bin km gitmektedir.

*

Şehirlerde yüzlerce mobese kamerası her yeri kameraya almaktadır. E-devlet adlı web sitesinde bir tıklamayla bütün bilgilerinize ulaşmak mümkündür; akrabalarınız, mal varlığınız, vergi borçlarınız vs.

*

19. yüzyılda İngiliz polisi, Fransız hükümeti ya da Rus çarlığı ülkesindeki tek tek bireylerin o sırada nerede olduklarını bilemezdi. 19. yüzyıla kadar bir devletin yurttaşlarının nerede olduğunu bilmesi için peşine polis takması ya da muhbirlerin bilgisi gerekirdi.

Bugün her bir insanın nerede olduğunu ne yaptığını bulmak, iktidarlar için saniyelik bir iştir. Telefonunuzla nerede olduğunuzu iki metrelik bir hata payıyla bulmak mümkündür. Hangi evde ya da -otelde kalıyorsanız- hangi otelde ne kadar kaldığınızı takip etmek son derece basit bir iştir.

Sadece bu tür dış bilgiler değil geçen ay yaptırdığınız kan tahlilinizdeki karaciğer enzim değerleriniz, kaç tane kürtaj olduğunuz, her türlü sağlık veriniz de kolayca takip edilebilmektedir. Hatta ve hatta cinsel ilişki sırasında partnerinizle hangi doğum kontrol yöntemini kullandığınızı bile aile hekimlerinizin kayıtlarında vardır ve ulaşılabilir durumdadır.

2. ÇIKARIM:

21. yüzyıl insanın asla kaybolamadığı bir çağdır. 21. yüzyıl, insanın kaybolamadığı için KAYBOLDUĞU bir çağdır.

**

İnternette “Google pizza” başlığıyla dolaşımda olan bir diyalog, bu durumu ortaya koymaktadır.

-Gordon Pizza mı?

-Hayır efendim Google Pizza!

-Yanlış numaraymış

-Hayır efendim numara doğru, Google Pizza! Gordon

Pizza'yı satın aldık.

-Sipariş verebilir miyim?

-Her zamankinden mi efendim?

-Ne sipariş edeceğimi biliyor musunuz?

-Elbette efendim. Son 5 keredir mantarlı, sosisli, sucuklu, kalın hamur istemişsiniz.

-Aynen öyle olsun!

-Size onun yerine kuru domatesli, biberli sebzeli pizza göndersek?

-Neden ki?

-Bakıyorum da kolesterolünüz 300'ün üzerinde, üreniz de yüksek.

-Nereden biliyorsunuz ki?

-Son check-up'ınız 15 gün önceymiş.

-Ama ben yine kendi siparişimi istiyorum. İlaçlarımı alıyorum zaten.

-Özür dilerim efendim, ilaçlarınızı da pek almıyorsunuz. 30 tabletlik kolesterol ilacınızı alalı 90 günü geçmiş.

-Sonra tekrar aldım,

-Sonra tekrar almamışsınız efendim, kredi kartı harcamalarınıza baktım.

-Yahu nakit aldım. Onun kaydı yoktur.

-Nakit de almış olamazsınız 45 gündür bankadan nakit çekmemişsiniz.

-Belki bir başka nakit kaynağım var, nereden bileceksiniz?

-O zaman vergi kaçırıyorsunuz demektir. Gelir vergisi beyanınızda başka bir nakit gelir görünmüyor.

-Biliyor musun? Artık gına geldi. Çekeceğim gidicem dünyanın ücra köşesine, ne internet, ne Google kafamı dinleyeceğim. Yeter be!

-Biraz zor efendim.

-O niye ki?

-Pasaportunuzun süresi dolmuş.⁽¹⁾

*

21. yüzyılda insanın psikolojisi, sosyal davranışları, hangi koşullarda ne tepki vereceği, güçlü ve zayıf tarafları çok büyük bir oranda bilinmektedir. Bu konuda binlerce araştırma yapılmış ve yapılmaktadır. Teknolojik ilerleme, insan davranış ve eğilimleriyle ilgili her geçen gün daha çok bilgi üretmeyi olanaklı kılmaktadır.

İnsan hakkında yapılan incelemeler ve edinilen bilgi birikimi, insanı sömürmeye, tutsak etmeye, onu ahmaklaştırmaya yaramaktadır. İnsan araştırmaları, insana karşı kullanılmaktadır.

Örneğin bir uçakta yolcuların çoğu kez cam kenarı ve koridordaki koltukları tercih edip orta koltukları tercih etmediği, çeşitli anket ve araştırmalar sonucu öğrenilmiştir. Bu bilgiden yola çıkarak yolcuları sistemden otomatik olarak orta koltuğa verip koltuk değiştirmeyi paralı yapmak, havayolu şirketleri için sıradan bir uygulamadır. İnsanların bu konudaki eğilimini bilmek, insanların aleyhine, şirketlerin kâr etmesi için kullanılmaktadır. İnsan psikolojisi ve davranışları hakkındaki bilgi hacminin artması, insanlara yarar sağlamamakta, insanın daha fazla sömürülmesi için kullanılmaktadır.

İnsanın özgürlük olanağının kaynağı olan “belirlenmemiş-tahmin edilemeyen” alan, bu bilgi birikimi nedeniyle her geçen gün daralmakta, insan her geçen gün daha “tahmin edilebilir” bir varlık hâline gelmektedir.

İnsan türünün varlığına yönelik en büyük tehdit, bu denli gelişmiş bir teknolojik döneme, kapitalizm düzeniyle girmiş olmasıdır. İnsan türünün biyolojik ve kültürel tarihinde, bundan daha büyük bir tehlike yaşanmamıştır.

3. ÇIKARIM:

Teknolojinin birey üzerindeki somut etkisi denetimin artmasıdır.

**

2020’de tüm insanlığın ürettiği verinin 44 trilyon GB (44 zettabyte) olacağı öngörülmektedir.

Bilgi hacminin ikiye katlanma süresi 1900’lü yıllarda 100 yıl, 1945’te 25 yıl, günümüzde ise 13 aydır. Yakın gelecekte bu sürenin 12 saate düşeceği öngörülmektedir.⁽²⁾

İnsan türünün bilgi birikimi bir beynin işleyebileceği eşiği çoktan aşmıştır.

Bu devasa bilgi hacminin insan üzerinde iki tip etkisi olmakta; çoğu kez bu iki tip etki aynı anda görülmektedir.

a) 21. yüzyıl insanı her konuda kolayca bilgiye ulaşacak düzeneklere sahiptir.

b) 21. yüzyıl insanı yeterince bilgili değildir.

21. yüzyıl insanının bilgili olmamasının nedeni etrafında az bilgi olması değil tersine her yerden üzerine bilgi yağmasıdır. 21. yüzyılda insan her konuda bilgiye erişebilir ancak bu bilgi derinliksiz, doğru bilgiyi taklit

eden sığ bir bilgidir.

İnsan, maruz kaldığı bilgi karşısında edilgenleşmiş ve bilgi karşısında kontrolünü yitirmiştir.

20. yüzyıla kadar **insan bilgisizleştiriliyordu**. 21. yüzyılda ise **bilgi insansızlaştırılmaktadır**.

4. ÇIKARIM:

21. yüzyılda bilgiye ulaşmak kolaylaşmıştır; bilgiyi fark etmek zorlaşmıştır.

**

Bu bilgi hacminin insan üzerindeki somut etkisi şişirilmiş bir öz güven ile aşırı bir güvensizliktir. Ortalama insan, “google”dan iki dakikada edindiği bilgi ile o alanda 20 yıldır çalışan bir kişiye kafa tutacak kadar güvenlidir. Ama süper kitap diye önüne konan bir kitabı, anlamadığı hâlde bunu ifade edemeyecek kadar da güvensiz ve korkaktır.

5. ÇIKARIM:

21. yüzyıl insanında aşırı güven ile güvensizlik yan yana, iç içedir.

**

Bu kışkırtılmış güven ve güvensizlik duygusu, sürdürülebilir değildir. İnsan bu gerilimi nasıl aşabilir?

Bu bilgi hacmi, ancak örgütlenmiş, organize olmuş kurumların işleyebileceği ve değerlendirebileceği bir yığındır. Tekniğin gelişimi ile birlikte dikkate alındığında bilginin artışının doğrudan etkisi bireylerin, örgütler/kurumlar/devletler karşısında tamamen güçsüzleşmesidir.

Bireyi çok çok aşan bu bilgi hacmi karşısındaki ezilmiş-

liği aşmanın yolu, aklını, karar verme yetkilerini, güvendiği bir kuruma devretmek, o kurum ya da kurumların bilincine girmesine izin vermektir. Birey, sadece güvendiği kurumları seçmektedir; kurumlar bilgiyi işleyip öğütüp bireye sunmaktadır.

Kişi uygun “kişi ya da yargı paketi”ni seçer ve bilincini ona açar.

Böylece çevresinde olan bunca şeyi doğru dürüst anlamasına gerek kalmadan, her biriyle ilgili tek tek düşünmeden onlar hakkında konuşabilir.

Örneğın edebiyatta sıradan bir insanın bir kitap ya da bir yazar hakkındaki yargısı az çok şöyle biçimlenir:

“Bu kadar çok kişi beğeniyorsa demek ki iyidir.”

“Televizyona çıkıyorsa ya da bu kadar satıyorsa demek ki bir şey var.”

6. ÇIKARIM:

Bilgi bireyi ezmekte, sığlaştırmakta ve iradesini kurumlara devretmesine yol açmaktadır.

**

21. yüzyılda bilgi hacmi bir bireyin tek başına baş edebileceğinin çok ötesindedir.

En basit bir konuda bile yazılmış yüz binlerce sayfa yazı vardır.

Sosyal bilimler-Edebiyat-20. yüzyıl edebiyatı-Türk Edebiyatı-20. yüzyıl şiiri- İkinci Yeni şiiri-Cemal Süreya’nın şiiri...

“Cemal Süreya’nın şiiri” gibi dar bir başlık bile bir kişinin yıllarca uğraşabileceğı kadar çok bilgi içerir.

21. yüzyılda sadece kendinizi güncellemek isterseniz ya da sadece yerinizde durmak isterseniz bile on binlerce sayfa okumanız gerekir. Teknik olarak bu mümkün değildir.

*

Bu devasa bilgi hacminin doğal bir sonucu olarak 21. yüzyılda insanı felç etmenin yolu önüne literatür yığılmaktır. Gerçekten de en dar konuda dahi bir seviyeye ulaşmanız ya da uzmanlaşmanız için on binlerce sayfa kitap ya da makale okumanız gerekir.

Martin Heidegger ile ilgili Türkçe kitapların bazıları

Yukarıdaki fotoğrafta Martin Heidegger'le ilgili Türkçe kitapların bazıları görülmektedir. Bu kitapların sayfa sayısı toplamda 6000 sayfayı geçmektedir. M. Heidegger'i merak eden bir okurun, bir kez okuyunca anladığını, hiçbir şeyi unutmadığını varsayarsak bile önündeki Türkçe literatürün bir kısmı bunlardır. Birçok okurun bunu yapması olanaklı değildir.

Bu işi yapma olanağını hemen hemen daima bu işle profesyonel olarak uğraşanlar bulabilecektir. Bunun anlamı bu konudaki yetkinin uzmanlara, kurumlara ya da o alandaki profesyonellere verilmesidir.

7. ÇIKARIM:

Son derece dar bir konuda bile kişilerin önüne konan kitap ve literatür yığını, sıradan insanlara söz hakkını değil ama düşünme hakkını fiilen yasaklamaktadır.

**

Bir konuyu anlamak isteyeninin önüne 100 bin sayfa koymak, ona “Sus konuşma!”, “Dur düşünme!” demekle aynı şeydir.

Bir yazarın/düşünürün tartışılmasını engellemenin en sık yollarından biri, onunla ilgili bir literatür dağı oluşturmaktır. Bunun için, hakkında yazılmış 10-15 tez, 5-10 kitap yeterlidir. Bu yolla, birkaç kitap yazmış herhangi bir yazar alınıp “büyük yazar” hâline getirilebilir.

8. ÇIKARIM:

21. yüzyılda bilgi, insanın özgürlüğünü değil tutsaklığını arttırmaktadır.

**

21. yüzyılda her şey “şeffaf”tır; ancak bu şeffaflık “geçirgen” değildir. 21. yüzyılda yaşama karşı süregelen bir “Kırmızı Pazartesi” tavrı yaşanmaktadır.

Her şey göz önünde olmakta, her şey bilinmekte ama umursanmamaktadır. Çünkü olup bitenler bir insanın umursama kapasitesinin çok çok üzerindedir.

9. ÇIKARIM:

21. yüzyılda en büyük giz aleniyettir.

**

Bankaların kredi kartı sözleşmeleri 9 puntıyla yazılmış 30-40 sayfa yazıdan oluşur; müşteri hemen hemen daima bir sayfasını bile okumadan her sayfasını imzalar.

Görünüşte her şey çok şeffaftır. Her şey gözünüzün önündedir.

Her insana her gün onlarca sayfa açıklama, onlarca bilgi maili-mesajı gelir.

Ama bunların hemen hemen hiçbiri okunmaz.

Kredi kartı sözleşmesini banka saklayıp göstermeseydi insanlar onu okuyamazdı. Ancak insanların önüne konan 9 puntıyla yazılmış 40 sayfalık sözleşme de okunmamaktadır.

Okumama, “istesem oku-
rum” zannıyla mümkün kılı-
nır. Önünüze 9 puntoyla ya-
zılmış 40 sayfalık sözleşme
konmasıyla, sözleşmenin
saklanması aynı şeydir. Bu
sözleşmeyi bu hâliyle size
vermekle, sizden gizlenme-
sinin hiçbir farkı yoktur.

*

**Bir bankanın kredi kartı sözleşmesinin
bir sayfası**

10. ÇIKARIM:

21. yüzyılda körleştirme aşırı görüntüyle, bilgisizlik aşırı bilgiyle sağlanmaktadır.

**

21. yüzyılda insan türü evrimini kontrol edecek teknolojik gelişmeye ve sosyal örgütlenmeye ulaşmıştır. Evrim tarihinin %99.99999'unda doğal seçilim ve cinsel seçilim gibi insanın kontrol etmediği süreçler işlevseldi.

Kalbi delik olarak doğan bir bebek yakın zamana dek, doğduktan kısa bir süre sonra ölüyordu. Fiziksel olarak güçsüz, genetik olarak zayıf bireyler doğal koşullar karşısında tutunamıyor ve soylarını bir sonraki kuşağa aktaracak kadar yaşayamıyordu.

Oysa günümüzde ağır kalp anomalileriyle doğan bebekler dahi ameliyatla yaşatılabilmektedir.

Doğal koşullarda olsa, yaşaması mümkün olmayan birçok birey, modern tıp sayesinde yaşayabilmektedir. **Modern tıp, her nesilde katı ve acımasız bir şekilde milyonlarca yıldır süren doğal seçilimin önüne geçmektedir.**

11. ÇIKARIM:

21. yüzyıl, insan türünün kendi evrimine müdahale edebildiği bir yüzyıldır.

**

Enfeksiyon hastalıkları, çocukluk çağı hastalıkları ile yakın zamana gelene dek ölmesi beklenen bireyler modern tıp sayesinde yaşamakta ve soylarını sürdürme olanağı bulmaktadır.

Öte yandan bütün bunlar olurken 5 bin yıl önce de şimdi de dünyadaki çocuk ölümlerinin en sık nedeni:

-beslenme yetersizliği (malnutrisyon)

-ishal

-çocukluk çağı enfeksiyon hastalıklarıdır.

Beslenme yetersizliğinin çözümü yiyecek, ishalin çözümü su/tuz/şeker, çocukluk çağı enfeksiyonlarının çözümü ise aşılama'dır.

Kısacası son derece ucuz üç şeyle dünyadaki milyonlarca çocuğun ölümünün önüne geçilebilir. Dünyadaki teknolojik gelişmenin doğal seçilimin önüne geçecek kadar gelişmiş olmasıyla, çocukların 5 bin yıl önce hiçbir teknolojinin olmadığı bir dünyada olduğu gibi aynı nedenlerle ölmesi;

AYNI ZAMAN DİLİMİNDE

AYNI GEZEGENDE

YAN YANA yaşanmaktadır.

12. ÇIKARIM:

21. yüzyıl, farklı çağların yan yana yaşandığı bir çağdır.

**

Alttaki fotoğraf 1991 yılında TRT'de yapılan bir programdan alınmıştır.⁽³⁾ Bu programda Türkiye'de seçime giren bütün partilerin genel başkanlarının tartışması görülüyor: Süleyman Demirel, Mesut Yılmaz, Bülent Ecevit, Necmettin Erbakan, Doğu Perinçek, Erdal İnönü...

Türkiye'de en az 15 yıldır böyle bir sahne yaşanmamaktadır. Ama bu tablonun sadece siyasette olduğunu düşünmek

çok büyük bir yanılgıdır. **Eleştiri ve tartışma kültürü sadece siyasette değil, neredeyse bütün düşünsel alanlarda sıfırlanmıştır.** Tartışmamak sadece sistemin siyasetinde değil, muhalif siyasette, sosyalist siyasette, entelektüel alanda, kültür-sanatta ve hatta edebiyatta bile hâkim tavidir.

Buna oldukça kişisel iki örnek verilecektir. 2017'de

eleştirmen-yazar Semih Gümüş edebiyat ödülleri ile ilgili yazdığım bir yazıya karşı şöyle bir mesaj yazmıştı.

Oysa internette yapılacak iki dakikalık bir araştırmayla bile Semih Gümüş'ün yıllardır birçok edebiyat ödülünün seçici kurulunda yer aldığı görülmektedir.

Her beş yılda bir edebiyatın farklı bir dalında verilen Cevdet Kudret Edebiyat

← Tweet

♥ and 3 others liked

Se.
@semihgumus

Birileri "hemen her yarışmanın jürisinde" olduğumu belirtip hakaret de ediyor. Sürekli bulunduğum yalnızca bir tek ödül var: Everest İlk Roman Ödülü. O kadar. Orada seçici kurulun nasıl çalıştığını da bilen bilir. Dayanaksız söz ve yalan ne yazara yakışır ne okura. Ayıptan ötesi.

Translate from Turkish

Ödülü'nün roman dalındaki seçici kurulunda, ilk verildiği yıldan son verildiği yıla kadar aralıksız Semih Gümüş yer almaktadır.

CEVDET KUDRET EDEBİYAT ÖDÜLLERİ SEÇİCİ KURUL ÜYELERİ

ŞİİR

2018: Baki Asiltürk, Mehmet Can Boğan, Orhan Kalkayaoğlu, Orhan Koçak, Yalçın Armağan

2013: Cevat Çapan, Hilmi Yavuz, Egemen Berköz, Güven Turan, Metin Çelîl

2006, 2003, 1998, 1993: Atıl Behramoğlu, Adnan Binyazar, Cevat Çapan, Alpay Kocabas, Hilmi Yavuz

ROMAN

2018: Hasan Ali Toptaş, Semih Gümüş, Nandan İnci, Asımhan Kafaçoğlu Bıkkı, Burhan Sönmez

2006: Nandan İnci, Yıldı Ercan, Semih Gümüş, Nisa Baydar, Hasan Ali Toptaş

2004: Feridun Andaç, Semih Gümüş, Nispeti Meriç, Ahmet Okuy, Jale Parla

1998: Feridun Andaç, Semih Gümüş, Nispeti Meriç, Fethi Naci

1994: Tahir Durtutan, Semih Gümüş, Nispeti Meriç, Tahir Timur, Mina Urgan

ÖYKÜ

2015: Faruk Duman, Ferit Edgü, Nandan İnci, İbrahim Yıldırım, Nurel Duruel

2010: Sadık Aslanlı, Nurel Duruel, Köner Ertop, Mehmet Zaman Sağdıçlı, Osman Şahin

2005: Sadık Aslanlı, Nurel Duruel, Köner Ertop, Feyza Hepçilingirler, Osman Şahin

(4)

2011 Milliyet Haldun Taner Öykü Ödülü'nün sahibi Behçet Çelik oldu.

Bu yıl 24. verildi 2011, 24. Ekim Pazartesi günü Milliyet Gazetesi'nde yapıldı sahipleri sahipleri.

2011

Doğan Haldun'un başkanlığında, Yekta Kopan'ın başkanlığında, Semih Gümüş, Ferit Edgü, Nurel Duruel, Dr. Sara Sayın, Demet Tamer ve Prof. Dr. Kâmil Yılmaz'ın başkanlığında, 24. Ekim Pazartesi Milliyet Gazetesi'nde yapıldı. Milliyet, Çelik'in "Ölümün Kızı" adlı öykü kitabına "Büyük başarılar" emsallerinde bir başarıya ulaşarak, yakın zamanda, kitabın ilk baskısının ve üç edisyonunun satışı gerçekleştirildi. Yekta Kopan'ın başkanlığında bir dizi başarıya ulaşarak, yakın zamanda, kitabın ilk baskısının ve üç edisyonunun satışı gerçekleştirildi.

2012 Milliyet Haldun Taner Öykü Ödülü'nün sahibi belli oldu

2012

2012 Milliyet Haldun Taner Öykü Ödülü'nün sahibi belli oldu. Bu yıl 25. verildi 2012, 25. Ekim Pazartesi günü Milliyet Gazetesi'nde yapıldı. Milliyet, Çelik'in "Ölümün Kızı" adlı öykü kitabına "Büyük başarılar" emsallerinde bir başarıya ulaşarak, yakın zamanda, kitabın ilk baskısının ve üç edisyonunun satışı gerçekleştirildi. Yekta Kopan'ın başkanlığında bir dizi başarıya ulaşarak, yakın zamanda, kitabın ilk baskısının ve üç edisyonunun satışı gerçekleştirildi.

12 Ocak 2017 17:30

(5)

Milliyet, Haldun Taner Öykü Ödülü'nü sessiz sedasız verdi!

Milliyet'in, geçmişte Haldun Taner Öykü Ödülü'nü sessiz sedasız vermedi, Doğan Haldun'a sessiz sedasız yazmasıyla ortaya çıktı.

2017

2007 Milliyet Haldun Taner Ödülü, "Ölümün Kızı" adlı öykü kitabına verildi.

2007

Doğan Haldun'un başkanlığında, Yekta Kopan'ın başkanlığında, Semih Gümüş, Ferit Edgü, Nurel Duruel, Dr. Sara Sayın, Demet Tamer ve Prof. Dr. Kâmil Yılmaz'ın başkanlığında, 24. Ekim Pazartesi Milliyet Gazetesi'nde yapıldı. Milliyet, Çelik'in "Ölümün Kızı" adlı öykü kitabına "Büyük başarılar" emsallerinde bir başarıya ulaşarak, yakın zamanda, kitabın ilk baskısının ve üç edisyonunun satışı gerçekleştirildi.

2006 Milliyet Haldun Taner Öykü Ödülü, Doğan Haldun'un başkanlığında, Yekta Kopan'ın başkanlığında, Semih Gümüş, Ferit Edgü, Nurel Duruel, Dr. Sara Sayın, Demet Tamer ve Prof. Dr. Kâmil Yılmaz'ın başkanlığında, 24. Ekim Pazartesi Milliyet Gazetesi'nde yapıldı. Milliyet, Çelik'in "Ölümün Kızı" adlı öykü kitabına "Büyük başarılar" emsallerinde bir başarıya ulaşarak, yakın zamanda, kitabın ilk baskısının ve üç edisyonunun satışı gerçekleştirildi.

2009 Milliyet Haldun Taner Öykü Ödülü'nün sahibi Yekta Kopan oldu.

2009 Milliyet Haldun Taner Öykü Ödülü'nün sahibi Yekta Kopan oldu. Bu yıl 26. verildi 2009, 26. Ekim Pazartesi günü Milliyet Gazetesi'nde yapıldı. Milliyet, Çelik'in "Ölümün Kızı" adlı öykü kitabına "Büyük başarılar" emsallerinde bir başarıya ulaşarak, yakın zamanda, kitabın ilk baskısının ve üç edisyonunun satışı gerçekleştirildi.

2010 Milliyet Haldun Taner Öykü Ödülü'nün sahibi Yekta Kopan oldu.

2010 Milliyet Haldun Taner Öykü Ödülü'nün sahibi Yekta Kopan oldu. Bu yıl 27. verildi 2010, 27. Ekim Pazartesi günü Milliyet Gazetesi'nde yapıldı. Milliyet, Çelik'in "Ölümün Kızı" adlı öykü kitabına "Büyük başarılar" emsallerinde bir başarıya ulaşarak, yakın zamanda, kitabın ilk baskısının ve üç edisyonunun satışı gerçekleştirildi.

2009 Milliyet Haldun Taner Öykü Ödülü'nün sahibi Yekta Kopan oldu. Bu yıl 28. verildi 2009, 28. Ekim Pazartesi günü Milliyet Gazetesi'nde yapıldı. Milliyet, Çelik'in "Ölümün Kızı" adlı öykü kitabına "Büyük başarılar" emsallerinde bir başarıya ulaşarak, yakın zamanda, kitabın ilk baskısının ve üç edisyonunun satışı gerçekleştirildi.

Üstteki gazete kupürlerinde görüldüğü gibi Haldun Taner Öykü ödülünün seçici kurulunda 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017 Semih Gümüş vardır.

S. Gümüş'ün twitinin son kısmını hatırlayalım:

"Yalan ne yazara yakışır ne de okura. Ayıptan ötesi."

S. Gümüş son derece haklıdır: Gerçekten de yalan ne yazara yakışır, ne okura, ne de eleştirmene...

Durum böyle iken bu kadar açık bir gerçeğin inkâr edile-

Se. @semihgumus · 23 sa.

Birileri "hemen her yarışmanın jürisinde" olduğumu belirtip hakaret de ediyor. Sürekli bulunduğum yalnızca bir tek ödül var: Everest İlk Roman Ödülü. O kadar. Orada seçici kurulun nasıl çalıştığını da bilen bilir. Dayanaksız söz ve yalan ne yazara yakışır ne okura. Ayıptan ötesi.

1

15

74

Tayfun Topraktepe @TTopraktepe · 7 dk.

Hocam 2007/2008/2009/2010/2011/2012/2013/2014/2015 ve 2016 yıllarında Haldun Taner jürisinde bulunduğunuz söyleniyor. Bilgi yanlış mı acaba?

Se.

@semihgumus

You are blocked from following @semihgumus and viewing @semihgumus's Tweets. Learn more

bilmesinin nedeni kimsenin bunu kendilerine sormayacağını bilmeleridir. Toplumun belleğine, daha doğrusu belleksizliğine güveniyorlar.

Yukarıdaki durum "twitter"da gayet nazik biçimde S. Gümüş'e sorulduğunda ise yanıt olarak yaptığı şey, soran kişiyi engellemek olmuştur.

*

2018 yılında Murat Belge'yle ilgili şöyle bir yazı yazmıştım.⁽⁶⁾

Taylan
Kara

23/02/2018

Cübbeli Murat Belge Hocaefendinin müritleri için: 'Linç nedir?' ve 'utanma kültürü'

Murat Belge her türlü eleştirinin dışında tutulması gereken biridir. Bunu idrak edemeyen haddini bilmezdir. (Ali Nesin)

Ali Nesin

3 Ara 2015, 19:53 • 6

Murat Belge her türlü eleştirinin dışında tutulması gereken biridir. Bunu idrak edemeyen haddini bilmezdir.

4 Yorum

4.12.2017

Yazının başında da Ali Nesin'den bir cümle vardı.

Ali Nesin'in bu yazıya verdiği "yanıt" şu sözcüklerden oluşuyordu:

"İt", "otistik", "ahlaksız", "aşağılık", "ajan", "vurucu tim"...

Sevan Nişanyan ise "hiç polemiğe girmeden" doğrudan içinden geçeni yazdı.

Koca bir sayfa fotoğrafımı koyup **"bunları itlaf etmek gerek"** diye yazdı ve bunu birkaç kez de tekrarladı.

<http://haber.sol.org.tr/.../cubbeli-murat-belge...>

Cübbeli Murat Belge Hocaefendinin müritleri için: 'Linç nedir?' ve 'utanma...

HABER.SOL.ORG.TR

Beğen · Yanıtla · 2g

Sevan Nişanyan Bir yerden sonra fikrimiş, bağışlıkmış hakmış, hukukmuş boş laf oluyor. Bunları itlaf etmek lazım.

Beğen · Yanıtla · 1g

Tüm 15 13 1 1

Ali Nesin
15 ortak arkadaş

Sertif Güvercin

Ahmet Boratav
6 ortak arkadaş

Cuncuk Dayday
20 ortak arkadaş

Ayhanima Yapım
7 ortak arkadaş

Onur Cebe
6 ortak arkadaş

Kardelen Başak Altınsoy

Tüm 15 13 1 1

Onur Cebe
6 ortak arkadaş

Kardelen Başak Altınsoy
9 ortak arkadaş

Necmettin Kulaksız

Zeyneb Tasci
3 ortak arkadaş

Kursat Cetinkoz
1 ortak arkadaş

Mirad Lordoğlu

Cihan Turper

3 ortak arkadaş

Kursat Cetinkoz
1 ortak arkadaş

Mirad Lordoğlu

Cihan Turper

Ahmet Taştan
8 ortak arkadaş

Merih Şamlı

Yaman Yaşar Sürmen
1 ortak arkadaş

İtlaf temennisine kalp koyan “özgürlükçü”lerin yanı sıra beğenenlerden birisi de Ali Nesin idi.⁽⁷⁾

*

Bu iki örnekteki ortak nokta, ortada son derece somut, olgulara dayanan eleştiriler olduğu hâlde bunlara yönelik tek sözcük bir yanıt, yalanlama ya da tartışmanın olmamasıdır. Bu örnekler arttırılabilir.

13. ÇIKARIM:

21. yüzyılda eleştiri ve tartışma kültürü, sadece siyasette değil, kültür-sanat ve edebiyatta da sıfırlanmıştır.

**

21. yüzyıl, zamanın hızlandığı kadar da daraldığı bir yüzyıldır. 21. yüzyılda bireylerin daha az zamanı vardır.

19. ve 20. yüzyılda çıkan klasik kitapların bazıları

Emeklilik yaşı artmış, çalışma saatleri uzamıştır. Bireylerin zamanı daha az olduğundan fazla zaman harcayacakları işlerden kaçınmaktadırlar.

21. yüzyılda kalın kitaplar daha az okunmaktadır.

Sadece bugün çıkan romanlarla, 100 yıl önceki romanların sayfa sayılarına bakılsa dahi bu görülebilir. 100 yıl öncesindeki romanların kalınlığıyla şimdikilerin arasında açık bir fark vardır. Victor Hugo Sefiller romanını bugün yazsa yayınevi ya yayımlamaz, ya da yayımlayacak olsa 1200 sayfayı azaltır, örneğin içindeki 80-90 sayfalık Waterloo Savaşı kısmını atardı.

Marcel Proust, Yitik Zamanın İzinde adlı yedi ciltlik romanını şimdi yazsa yayınevi muhtemelen okumazdı.

*

İki sayfadan fazla yazı okuyan okur sayısı azdır. Çok okunan yazarların yazılarına bakıldığında bunların büyük puntolu, bol boşluklu ve son derece bayağı, derinliksiz olduğu görülecektir.

100 yıl öncesine göre insanların dikkat süresi kısalmıştır. En çok kullanılan sosyal medya aracı “twitter”dır ve bir paylaşım toplam 280 karakterle sınırlıdır.

21. yüzyılda uzun zaman ve dikkat verilmesi gereken konularla ilgilenmek, **bir ayrıcalık hâline gelmiştir**. Okumanın koşulları giderek daralmaktadır. Çünkü okumak, zaman alıcı ve aktif çaba gerektiren bir iştir. Bu nedenle de okuyan insan sayısı azdır. Okuyanlar da çoğu kez saçma sapan şeyler okur.

Çoğu insan okumaktansa izlemeyi tercih eder. İzlemek okumaya göre daha az yorar.

Yazı insan yaşamına 8 bin yıl önce girmişken, görme yetisinin milyonlarca yıllık bir geçmişi vardır. İnsan doğar doğmaz görebilir ancak 6-7 yaşından sonra okuma öğrenir.

İnsan okumayla karşılaştırıldığında, görmeye ve izlemeye daha eğilimlidir.

Bireysel zaman daraldığında kitap okuma oranı azalır, “görüntü seyretme” oranı artar.

14. ÇIKARIM:

21. yüzyıl görsel bir yüzyıldır ve 21. yüzyıl insanı görselliğin getirdiği bütün sığılı kuşanmıştır.

**

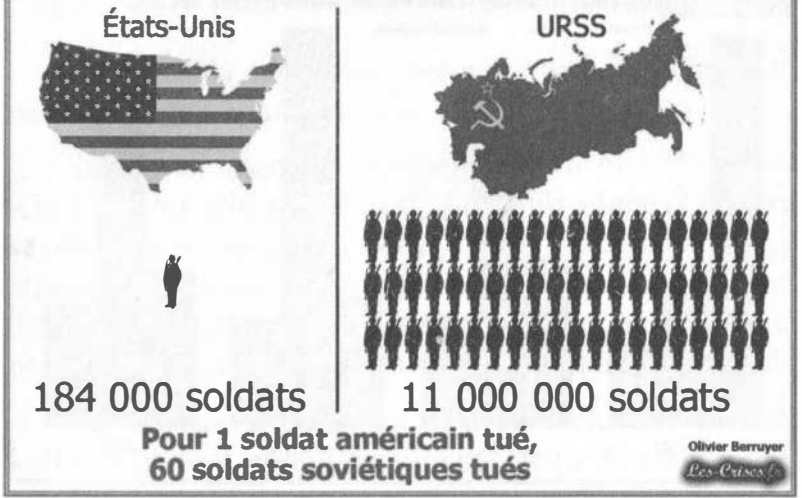
“1945’te Almanya’yı yenmeye en çok hangi ülke yardım etti?”

Bu soru Fransa’da halka dört farklı zamanda sorulmuştur:

1945’te savaştan hemen sonra, 1994, 2004 ve 2015 yıllarında⁽⁸⁾...

İkinci Dünya Savaşında Sovyetler Birliği 11 milyon askerini kaybetmişken Amerika Birleşik Devletleri’nin askeri kaybı 184 bindir.

Bu soruyu savaştan hemen sonra Fransız halkının %57’si

Sovyetler Birliği, %20'si ise Amerika Birleşik Devletleri olarak yanıtlamıştır.

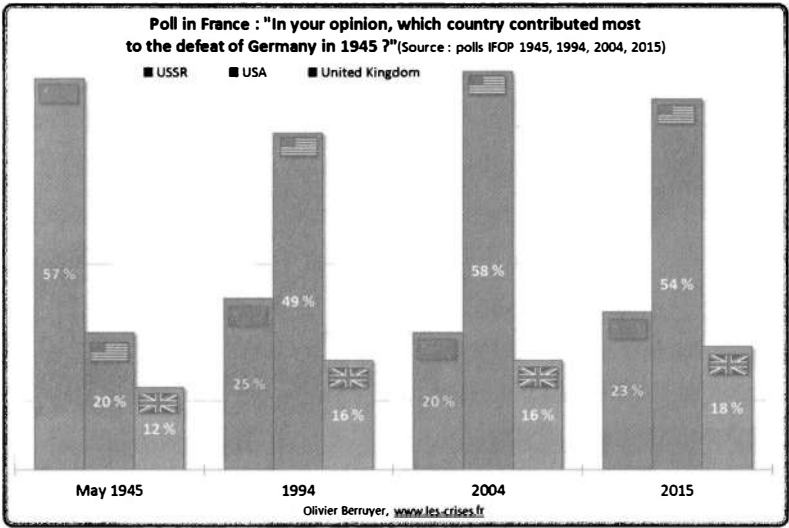
Bu sonuç olgularla uyumludur çünkü SSCB'nin askeri kaybı ABD'nin askeri kaybindan tam 60 kat daha fazladır.

Fransızların çoğu, savaş sırasındaki katı sansüre rağmen bunu fark edebilmiştir.

Ancak aynı soru savaştan 50, 60 ve 70 yıl sonra sorulduğunda durum tersine dönmüştür. 2015 yılında bu soruyu Fransızların %54'ü ABD, %23'ü ise SSCB diye yanıtlamıştır.

Sansürlü gazete ve radyolar dışında bilgi alma olanağının çok kısıtlı olduğu bir dönemde bu soruya doğru yanıt verilirken, internet ve bilgisayar teknolojisiyle her türlü bilgi alma olanağının neredeyse sınırsız olduğu bir dönemde yanlış bir yanıt verilmiştir.

*

“Olan”la “görünen” arasında hiçbir çağda 21. yüzyılda olduğu kadar fark olmamıştır.

Nesnelerin “ne olduğu” değil “nasıl görüldüğü” dikkate alınmaktadır. 21. yüzyıl ontolojinin yenilgiye uğradığı bir yüzyıldır. Olan-Görünen ikiliğinde “olan”a artık ihtiyaç yoktur; “görünen”, “olan”ı işgal etmiş, onu asimile etmiştir.

20. yüzyıla kadar topluma yapılan müdahaleler çoğunlukla ontolojik müdahalelerdi; her şey “nesnesini” değiştirmeye yönelikti.

21. yüzyıldaki müdahaleler epistemolojik müdahalelerdir; nesne ne olursa olsun onun algısını, insanda oluşan görüntüsünü değiştirmeye yöneliktir.

15. ÇIKARIM:

21. yüzyılda “olan”, “görünen”e indirgenmiştir; “ne olduğu” önemli değildir; “nasıl görüldüğü” önemlidir.

**

21. yüzyılda çoğu insan her gün kullandığı cihazların nasıl çalıştığını bilmemektedir.

Sıradan bir insan için teknoloji ile sihrin bir farkı yoktur. **Ancak “sihir gibi görünmesi” ile “sihir olması” iki ayrı şeydir.** Cep telefonu, bilgisayar, tablet, uçak ya da bulaşık makinası... Tek tek bireyler, gündelik yaşamlarında kullandıkları teknolojik aygıtların nasıl çalıştığını anlamamakta, bırakın anlamayı kullanım kılavuzunu bile okuyamamaktadır.

Cep telefonu kullananlar Maxwell denklemlerini, GPS kullananlar özel göreliliği bilmemektedir. O teknolojinin içindeki insan bile o teknolojinin karşısında, sürecin tamamına hâkim değildir. Örneğin bir bilgisayar yazılım uzmanı, o bilgisayarın mekanik aksamını tam olarak bilemez.

Bir bilgisayarlı tomografi (BT) teknisyeni, kullandığı BT makinasının nasıl çalıştığını bilemez. Teknolojik süreçler, bir tek insanın anlayabileceğinden daha fazla karmaşıklaşmıştır. Bireyler bu süreçlerin küçük parçaları olarak yer almaktadır.

16. ÇIKARIM:

21. yüzyılda, sıradan insan, sadece bilimin son ürünlerinin tüketicisidir; bilimsel düşünce yöntemiyle olan ilişkisi koparılmıştır.

**

Eylemlerinin geri bildirimi ve yaptıklarının sonuçlarını görmek, insanı besler ve geliştirir. Yaptıklarının sonuçlarını görmeyen insan bu olanaktan mahrum kalır. Yaptıklarının nelere yol açtığını bilmeyen insan, eylemleriyle ilgili bir yargı geliştiremez ve körleşir.

Yapılanlarla sonuçları arasındaki nedensellik ilişkisi koparıldığında en büyük vahşetlere zemin hazırlanmış olur. Paris'te herkese güneydin diyen, köpeğini çok seven iyi kadın, Ortadoğu'da kafa kesenin bıçağını böyle biler.

21. yüzyılda insanın vergisiyle alınan bombaların kaldırdığı toz, elbisesine bulaşmamaktadır. Parasını peşin ödediği kurşunların akıttığı kan, üzerine sıçramamaktadır.

17. ÇIKARIM:

21. yüzyılda eylemler ile sonuçları arasındaki ilişki koparılmıştır.

**

Frederick W. Taylor, büyük bir tesiste makine ve endüstriyel tasarımın müthiş derecede karmaşık hâle gelebileceğini, ancak işçilerin **bu bütünün dizaynını anlamasına gerek olmadığını** düşünüyordu; hatta ona göre, bütünün dizaynını anlama çabasıyla ne kadar az “meşgul olurlarsa” kendi işlerine de o kadar verimli sarılırlardı.⁽⁹⁾

21. yüzyılda üretim bandı sadece yiyecek, giysi ya da otomobil için değil edebiyat ve felsefe için de geçerlidir. Otomobil ya da t-shirt nasıl ki tek bir kalıbın binlerce, yüz binlerce kez tekrarlaması ile üretiliyorsa edebiyat ve felsefe de öyledir. İktisadi bir terim olan Taylorizm artık iktisadi bir terim olmaktan çıkmış, yaygın kültürel üretimi de içine alacak şekilde genişlemiştir.

18. ÇIKARIM:

21. yüzyılda Taylorizm, sadece bir üretim sürecinin değil artık bütün dünyadaki toplumsal düzenin adıdır.

**

Üretimin parçalanması, insan bilincini de parçalamıştır. 21. yüzyılda bir insan onlarca parçaya ayrılmıştır ve hiç kimse tablonun tamamına hâkim değildir. Bütünlük her düzeyde kötülenmiş ve yitirilmiştir. 21. yüzyıl cumhuriyet, sosyalizm ve benzeri bütünlüklerin gözden düştüğü, ortaklıklar değil farklılıklar çağıdır. 21. yüzyılda bu kavramların altı farklılık kavramıyla oyulmaktadır. Bireyleri bir arada tutacak ortak öğeler, kurucu örtüşmeler yok sayılmakta, tanımlamalar sadece ayırıştırıcı yanlarıyla yapılmaktadır.

19. ÇIKARIM:

21. yüzyıl parçalama ve parçalanma çağıdır.

**

21. yüzyılda bilimsel gelişmeler, 100-200 yıl önce olduğu gibi bir kişinin veya ekibinin laboratuvarına kapanıp ürettiği süreçler olmaktan çıkmıştır artık.

Bu fotoğraf 1927’de Solvay Konferansı sırasında çekilmiş oldukça meşhur bir fotoğraftır.

Fotoğraftaki 29 bilim insanından 17'si Nobel almıştır. Fotoğraftaki tek kadın olan Marie Curie bu ödülü iki kez alan ilk insandır.

Bu fotoğraftaki bilim insanlarının tek tek neyi keşfettiğini kolayca söyleyebiliriz. Ancak 21. yüzyılda bilimin bu tarz bir işleyişi artık yoktur. Bilimsel araştırmalar artık fon, teknolojik aygıt, sponsor, piyasaya arz gibi birçok değişkenle yürümektedir.

20. ÇIKARIM:

21. yüzyılda bilim ile toplumun arasındaki zaten sınırlı olan o ilişki tamamen koparılmıştır.

**

Aydın ile “toplumsal sorumluluk” birbirinden tamamen ayrılmıştır. Burada “aydın” kavramı ile bir ahlâki kategori ya da bir tavır kast edilmemektedir. Burada “aydın ile entelektüel farkı” gibi bir kavram tartışması da yapılmayacaktır. Aydın sözcüğü ile “sıradan olmayan”, belli bir bilgi dağarcığı ve bakış açısı olan “bilgili insan” kast edilmektedir.

Toplumsal sorumluluğu bir insanın özellikle de bir aydının üzerinden sıyırdığınızda çoğunlukla geride kalan şey bir pelte, biçimsiz bir kütle olacaktır.

Bilgili insan, bilgisinin toplumsal sonuçlarından sorumlu değildir.

Son derece somut toplumsal sonuçları olan bilginin, felsefenin, edebiyatın toplumdaki çıktıları sistematik olarak kişiden koparılmıştır.

Paul Feyerabend, *Özgür Bir Toplumda Bilim* adlı kitabında şöyle yazar:

California'nın vergi mükellefleri kendi eyaletlerinin devlet üniversitelerinde Voodoo (bir büyüculük türü), halk tıbbı, yıldızbilim, yağmur duası dansı törenlerinin öğretilmesini istiyorlarsa, o zaman üniversitelerde bunlar öğretilecek demektir.⁽¹⁰⁾

Bu alıntının pratik sonucu üniversitelerde evrim teorisinin yasaklanması ya da astroloji gibi safsataların okutulmasıdır. Bu bakış açısına göre vergi mükellefleri isterse müfredattan embriyoloji dersini çıkarıp “bebekleri leylek getirdi” hipotezini sokabilir. 21. yüzyılda çıkardığı yargının ne anlama geldiğini sıradan insan bilmemekte, bilgili insan ise umursamamaktadır.

21. ÇIKARIM:

21. yüzyılda aydın ile “toplumsal sorumluluk” birbirinden tamamen ayrılmıştır.

*

Uygarlığın en büyük ilerlemeleri, ortaya çıktıkları uygarlıkları bozmaktan başka bir şey yapmazlar.

Alfred North Whitehead

*

19. ve 20. yüzyılda çok kullanılan bazı kavram ya da tanımlar vardır.

-Özgürlük,

-Demokrasi,

-Seçme/Seçilme hakkı ve seçim,

- Halkın kendi kaderini tayini,
- Halk iradesi,
- Ulusların kendi kaderini tayin hakkı,
- Ulusal kurtuluş mücadelesi,
- İnsan hakları,
- Grev,
- Sendika,
- Sokak hareketleri,
- Planlı ekonomi (Devletin ekonomiye müdahalesi),
- Kültür-ideolojik savaş.

Bunların çoğunun uzun bir tarihsel geçmişi vardır; bazı-
larının uğruna on binlerce yüz binlerce insan can vermiştir.

Bu kavramların bir diğer ortak özelliği de solun hanesine yazılmış, sol literatürde pozitif anlamlarının olmasıdır. Grev, sokak, halk... Dünyanın birçok ülkesinde, kendisini sol-sosyalist olarak tanımlayan legal parti ya da illegal örgütlerin onlarcasının adında “halk” geçer.

Halkın Kurtuluşu, Halkın Yolu, Halk Cephesi, Unidad Popular (Halk birliği) vs...

“Halk savaşı”, “halk cephesi”, “halk savunması” vs. gibi sol jargonda kullanılan “halk” ile gündelik kullanımdaki “halk”, birbirinden farklıdır.

Tarihte başarıya ulaşmış liderlerin neredeyse hiçbiri, halka ve insana tam olarak güvenmemiştir. Tarih bunun kanıtlarıyla doludur. Başarılı devrimciler, “halksız olmaz” ama

“halkın mevcut hâliyle de olmaz” diyerek kendi halklarını kendileri yaratmıştır. İnsanın aptal olduğunu, zor anladığını, anladığını kolayca unuttuğunu bilen ve buna göre hareket eden siyasal hareketler insanı önemseyen, insanın belli bir eşiğin üstünde olduğunu varsayan hareketlere göre çok daha avantajlı olmuş ve çoğu kez kazanmıştır. İnsanlık tarihini değiştiren bütün kadrolar ve liderleri, bu işi insanın ferasetine bırakmamış, daima sürece iradeyle müdahale etmişlerdir.

22. ÇIKARIM:

19. ve 20. yüzyılda en genel anlamıyla solun hanesine yazılmış, solu çağrıştıran kavram, terim, görüş ya da yöntemlerin neredeyse tamamı, 21.yüzyılda sermaye tarafından yağmalanmış ve asimile edilmiştir.

**

21. yüzyıl, insan türünün tarihsel kazanımlarının sık sık birbiriyle çatıştığı bir yüzyıldır.

Zaman zaman cumhuriyet demokrasiyle, özgürlük eşitlikle, antikapitalizm antiemperyalizmle çatışmaktadır.

“Gelecekte sosyalizm olarak ortaya çıkabilecek her düzene prolegomena” adlı bir kitap yazılacak olsa bu kitabın temel sorunlarından biri, bu kavramların mevcut karşıtlıklarının birbirini kuvvetlendirecek şekilde nasıl çözüleceği sorunu olmalıdır.

19. ve 20. yüzyılda sosyalist siyaset ve entelektüel cephaneliğinin neredeyse bütün silahları bugün sermayenin işgali altında ve kullanımındadır. Bu kavramların birçoğunun 21. yüzyıldaki içeriği, 19. ve 20. yüzyıldaki içeriğiyle tamamen ilgisiz ve zaman zaman da zıttır.

Özgürlük

21. yüzyıl ansiklopedisi: T harfi, televizyon maddesi

*Tek kanallı televizyonlarda herkesin aynı programı izlemesi
“diktatörlük”tür.*

*711 kanallı televizyonlarda herkesin aynı programı izlemesi
“özürlük”tür.*

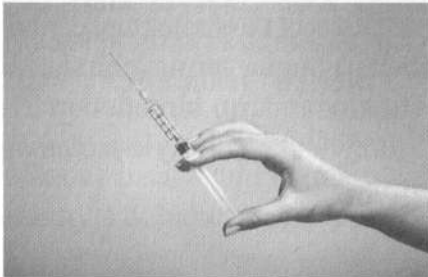
Böyle de Buyurabilirdi Zerdüş

21. yüzyılda özürlük “saçmalama özürlüğü”, “zırva yayma ve örgütleme özürlüğü” ya da “cep telefonu kullanma özürlüğü”dür.

Düz Dünya Derneğı (11)

21. yüzyılda özürlük “ay fon”unu ya da afyonunu seçme özürlüğü, “bebeğine aşı yaptırmama özürlüğü”dür.⁽¹²⁾

AYM: Ebeveyn İstemezse Çocuğa Aşı Yapılamaz

Anayasa Mahkemesi aşının vücut bütünlüğüne müdahale olduğuna ve ebeveynlerin rızası olmadan çocuklara aşı yapmanın anayasaya aykırı olduğuna karar verdi.

(12)

İstanbul - BİA Haber Merkezi

24 Aralık 2015, Perşembe 14:44

Beğen 11 Paylaş 0+ Tweet

21. yüzyılda kültürel özgürlük, 7 yaşındaki kız çocuğunun “burka giyme özgürlüğü”dür.

Bireysiz Bir Dünyada Özgürlük

“Bireysel özgürlük” kavramının iki bileşeni vardır: birey ve özgürlük. 20. yüzyılda “özgürlüğü olmayan birey”ler vardı. 21. yüzyılda “bireyi olmayan özgürlük”ler vardır.

“Özgürlüğü olmayan bir birey” bu sorununu savaşıarak çözebilir; ancak “bireysiz bir özgürlük”, bir sorun olarak dahi ortaya konamadığından çözümü yoktur.

*

Dünyadaki insanların en az yarısı için kapitalizmin verdiği özgürlük, “Neptün’de voleybol oynayabilme özgürlüğü”dür. 21. yüzyıl “Neptün’de şimdi oynayamıyor olsak da yakında gidilirse işimizi sağlama alalım” düşüncesiyle motive olabilen “yeni insanı”nı yaratmıştır.

21. yüzyılda seyahat özgürlüğü, cebinde belediye otobüs bileti parası olmayan insan için “yurtdışına gidebilme özgürlüğü”dür.

21. yüzyılda insanların ezici çoğunluğu için mülkiyet özgürlüğü, açlık sınırında yaşayan insan için “apartman edinebilme özgürlüğü”dür.

Yanında eşitlik olmayan özgürlük barbarlıktır. Yanında akıl olmayan özgürlük, yobazlığın özgürlüğüdür.

23. ÇIKARIM:

21. yüzyılda özgürlük; barbarlık, yobazlık ve gericilik üretmektedir.

**

ABD hükümetin desteklediği en prestijli sivil toplum örgütlerinden birisinin adı Freedom House (Özgürlük Evi)'dir.

ABD destekli ama sivil toplum kuruluşu!⁽¹³⁾

After the war, as its website states, "Freedom House took up the struggle against the other twentieth century totalitarian threat, Communism...". In the organizations leadership was convinced that the spread of democracy would be the best weapon against totalitarian ideologies.^[17] Freedom House supported the Marshall Plan and the establishment of NATO.^[17] Freedom House also supported the Johnson Administration's Vietnam War policies.^[17]

Freedom House was highly critical of McCarthyism.^{[17][29]} During the 1950s and 1960s it supported the Civil Rights Movement in the United States and its leadership

(13)

Freedom House, Marshall Planını ve Nato'nun kuruluşunu, Johnson'un Vietnam Savaşı politikasını destekleyen bir "sivil toplum kuruluşu"dur.

Funding [edit]

According to the *Freedom House Financial Statement 2016*, Freedom House is a "501(c)(3) non-profit organization", with grants from the United States government and other sources.

Below are the organizations and entities who funded Freedom House in 2016:

- Government of the United States – \$24,813,164 (85.5%)
- International public agencies – 2,266,949 (7.8%)
- Corporations and foundations – 1,113,262 (3.8%)
- Individual contributions – 1,113,262 (2.8%)

<https://freedomhouse.org/article/freedom-house-announces-new-chairman-james-woolsey>

Freedom House

f t u r

Our Work Reports Regions News Events About Us Donate Now

Blog Press Releases Initiatives China Media Bulletin 中国媒体快报 中國媒體快報

Home » News » Press Releases » Freedom House Announces New Chairman James Woolsey

Freedom House Announces New Chairman, James Woolsey

(14)

f t u

Washington, DC
January 13, 2003

The Freedom House Board of Trustees announced today that R. James Woolsey has been elected to serve as the organization's new chairman.

Parasının %85'ini ABD hükümetinin verdiği bir “sivil toplum örgütü”dür. Yönetim kurulunda Zbigniew Brzezinski'nin, Donald Rumsfeld'in, Samuel Huntington'un, Paul Wolfowitz'in olduğu bir “sivil toplum örgütü”dür.

Böyle bir kuruluş “sivil toplum örgütü” ise Pentagon ya da CIA da bir sivil toplum kuruluşu sayılmalıdır!⁽¹⁴⁾

Madde Tarihine

Olu Vikipedi üzerinde ara

q

(15)

R. James Woolsey, Jr.

Vikipedi, özgür ansiklopedi

Robert James Woolsey Jr (d. 21 Eylül 1941).

Yeni Amerikan Yüzyılı Projesi (Project for the New American Century) lobi (think-tank) kuruluşunun kurucu üyelerinden (1997'den günümüze). Demokrat ağırlıklı Stratejik ve Uluslararası Araştırmalar Merkezi (Center for Strategic and International Studies) lobi (think-tank) veldirendendir. Ayrıca dev güvenliğ danışmanlığı; şakeli Booz Allen and Hamilton'un global stratejik güvenleken sorumlu yönetim kurulu başkan yardımcılığı yapmaktadır

Dış bağlantılar

- Biyografik bilgi
- Turning Oil into Salt R. James Woolsey & Anne Korn
- SourceWatch Profile
- World War IV R. James R. Woolsey

2003 yılında Freedom House'un başkanı seçilen James Woolsey, 1993-1995 arasında Amerikan Haberalma Örgütü CIA'nın başkanlığını yapmıştır.⁽¹⁵⁾

*

Demokrasi, Seçme/seçilme hakkı, Seçim, Halkın kendi kaderini tayini

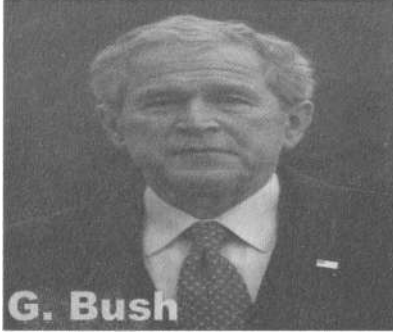
21. yüzyılda seçimler, hile yapılmayan seçimler de dâhil çoğu kez bir toplumsal iyilik hâli üretmemektedir. Çünkü propaganda gücü, tamamen para ve medya gücü ile orantılıdır. Bu güç kimdeyse çoğu kez seçim onun lehine sonuçlanmaktadır. Seçilenlerin hemen hemen hepsi çok zengindir.

S. Berlusconi

A. Fujimori

G. Bush

D. Trump

Bu gördüğünüz başkanlar halkın oylarıyla seçilmiştir. Bunlardan onlarca örnek verilebilir.

*

— 2012	November 8, 2016	2020 →
538 members of the Electoral College 270 electoral votes needed to win		
Turnout	55.7% ^[1] ▲ 0.8 pp	
(16)		
Nominee	Donald Trump	Hillary Clinton
Party	Republican	Democratic
Home state	New York	New York
Running mate	Mike Pence	Tim Kaine
Electoral vote	304 ^[a]	227 ^[a]
States carried	30 + ME-02	20 + DC

Peki halk neyi seçmektedir? ABD’de 2016’daki başkanlık seçiminde iki aday vardı: Donald Trump ve Hillary Clinton.⁽¹⁶⁾

Bu seçimi D. Trump kazandı ve ABD’nin başkanı oldu. Amerikan halkı bununla neyin seçimini yaptı? Örneğin Suriye politikası konusunda Amerikan

halkının önündeki seçenekler nedir?

D. Trump, Suriye'yi işgal eden bir ülkenin başkanı, Suriye'nin bombalanması emrini veren kişidir. H. Clinton ise bu konuda D. Trump'tan çok daha agresiftir.⁽¹⁷⁾

H. Clinton Supports Syria Attack

Hillary Clinton Slams Trump's Withdrawal From Syria

Amerikan halkının Suriye politikası konusunda önüne konan seçenekler bunlardan ibarettir:

Suriye'de bir havaalanını mı bombalamak yoksa bütün havaalanlarını mı bombalamak?

ABD seçimine Cumhuriyetçiler ve Demokratlar yerine tek bir parti girseydi:

“Demokriyetçiler”...

Adayları da Clintrump ya da Trumpton olsa ve sadece o partiye oy verilmesine izin verilseydi ne olurdu?

Cumhuriyetçi D. Trump ile Demokrat Hillary Clinton, sağcı Margaret Thatcher ile “solcu” Tony Blair birbirine benzemektedir. 21. yüzyılda sunulan bütün seçenekler birbirine benzemektedir.

21. yüzyılın tekelci kapitalizmi “çoklukta birlik” hâlinedir. Dünün ayrışmaları “bir”leşmiş, çokluğu tekleş-

miştir. Dün TEK bir partide BİRÇOK farklılık varken bugün ÇOK partide TEK görüş vardır.

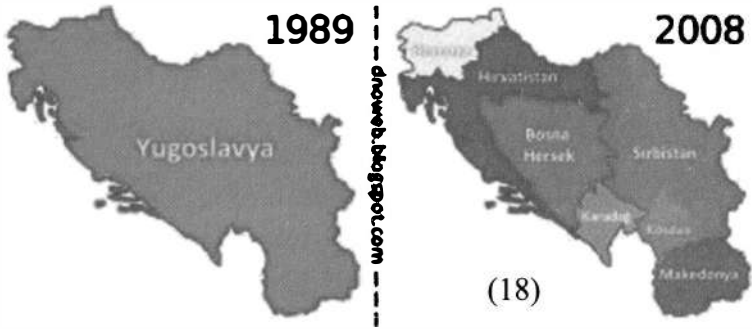
24. ÇIKARIM:

21. yüzyılda çokluk, tekliğin örtüsüdür. 21. yüzyıl farklılıkların aşırı vurgulandığı bir “farksızlık” çağıdır.

**

Ulusların kendi kaderini tayin hakkı ⁽¹⁸⁾

Soldaki harita 1989’daki Yugoslavya devletinin haritasıydı. Yugoslavya’dan tam yedi ülke çıkmıştır ve 2008 yılı

itibariyle haritası budur. Şimdilik... Ve belki de Voyvodina özerk bölgesinde yeni bir ülke adayı, bir ülke embriyosu yeşermektedir.

Bir ulus nasıl oluşur: E. Renan’ın meşhur makalesi “ulus nedir?” okunabilir.

Bir toplumu ikiye bölüp birbirinden coğrafi ve kültürel olarak izole ederseniz ve yeterince zaman geçerse bir ulus elde edersiniz. Kadıköy ile Haydarpaşa arasında bir duvar örüp 3 bin yıllık bir Kadıköy tarihi, 5 bin yıllık bir Haydarpaşa tarihi yazarsanız, üzerine biraz dil, biraz unutuş katar, tarihin kısık ateşinde iyice ısıtıp birkaç yüzyıl beklerseniz bir

ulus elde edersiniz. Ama bunu oluşturmanın en kolay yolu bir devlet kurmaktır. Birleşik Arap Emirlikleri, Ürdün ya da Suudi Arabistan devletleri gibi... Suudi Arabistan’da bir sülale adını devlete vermiştir. Suriye’nin BM sözcüsünden alıntı yaparsak Suudi Arabistan’ın tam karşılığı “Trumpi Amerika”, “Merkeli Almanya” ya da “Macroni Fransa”dır.

21. yüzyılda bir yandan “ulus devlet mi kaldı, dünya globalleşiyor” denmektedir, öte yandan mikromilliyetçilikler körüklenmektedir. Milliyetçiliğin ne kadarının “mikro”, ne kadarının “makro” olduğu ayrı bir tartışma konusudur.

Yukarıda sorulan “ulus devlet mi kaldı?” sorusuna iki yanıt verilebilir:

-Evet, kaldı.

-Hayır, kalmadı.

“Ulus devlet mi kaldı?” sorusunun tam yanıtını vermek için ek bir soru daha sormak gerekir:

Kimin için?

Her politik soruda sorulması gereken ek soru budur.

Eğer sermaye için soruyorsanız ulus devlet falan kalmamıştır: Bir kapitalist saniyeler içinde İstanbul borsasındaki parasını alıp Tokyo borsasına aktarabilir. Bir kapitalist İstanbul’daki işçi maliyetlerini pahalı bulduğunda fabrikasını yükleyip Hindistan’a ya da Çin’e götürebilir; orada çeşitli vergi teşvikleri ile fabrikasını kurabilir; günlüğü yarım dolara çocuk işçi çalıştırabilir.

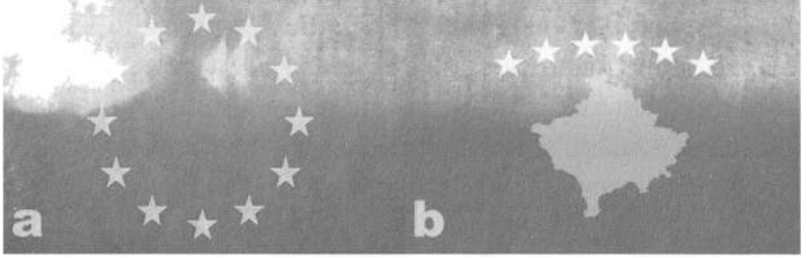
Ama İstanbul’daki fabrika kapatıldığında işsiz kalan işçi, ülkenin sınırlarının dışına çıkamaz, istediği ülkeye gidip çalışamaz.

Sermaye istediği ülkeye gitmekte serbesttir ve bu anlam-

da globalleşmiştir; emek ise bulunduğu ulus devletin içine hapsedilmiştir.

*

Yugoslavya tarzılığından biçilen elbiselerden birisi de ...'dır.

Avrupa Birliği (AB) bayrağı (a) ve Kosova bayrağı (b).

Solda Avrupa Birliği'nin sağda ise Kosova Cumhuriyeti'nin bayrağı görülüyor.

Kosova Meclis Başkanı Yakup Krasnici'nin, “Dünyanın en genç devletinin yeni bayrağı” diyerek tanıttığı bayraktaki yıldız sayısının daha önce 12 olarak tasarlandığı, ancak Avrupa Birliği'nden gelen itiraz üzerine bundan vazgeçildiği öğrenildi.⁽¹⁹⁾

© 2012

Dünyanın en genç bayrağı Kosova'nın

Kosova'nın bağımsızlık ilanı ile birlikte tanıtılan yeni Kosova bayrağı, mavi zemin üzerindeki Kosova haritası ve üst tarafta sıralanan altı yıldızdan oluşuyor.

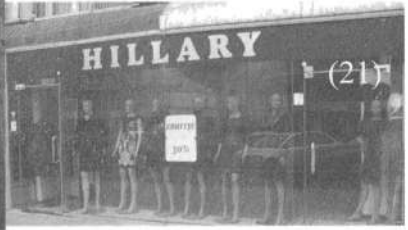
© 2012

© 2012

© 2012

(19)

*

Fotoğrafta Kosova'nın başkenti Priştine'nin merkezindeki Bill Clinton heykeli görülüyor.⁽²⁰⁾

Sağdaki fotoğrafta ise Priştine merkezinde Bill Clinton heykelinin yakınlarında, adını Hillary Clinton'dan alan bir mağaza görülüyor.⁽²¹⁾

Tekelci kapitalizm başarılı bir ters yüz edicidir. Ulusal kurtuluş savaşları bundan 50 yıl önce çoğunlukla kapitalizmden koparan ilerici bir karakter taşıırken bugün çoğunlukla kapitalizme eklemlenen ve onun kovaasına su taşıyan bir hâle gelmiştir.

Sendika/Grev

Tarih boyunca sendika ya da grev sözcükleri genellikle solu çağrıştırmıştır. Sağ ideoloji, grevden ya da sendikalardan fazla hoşlanmaz.

Bu konuda iki örnek verilecektir:

İlk örnek Şili'den.

Dünyada seçimle iktidara gelmiş tek Marksist parti olarak bilinen Unidad Popular, Şili'de 1970'de Salvador Allende başkanlığında iktidara gelmişti.⁽²²⁾

Bu hükümet 11 Eylül 1973'te bir askeri darbeyle düşü-

rülür. Ancak öncesinde darbenin zeminini hazırlamak için çeşitli olaylar olur. Allende hükümetini sarsan en önemli olay 1 Ekim 1972'de 56 bin kamyonun katıldığı büyük kamyoncu grevidir.

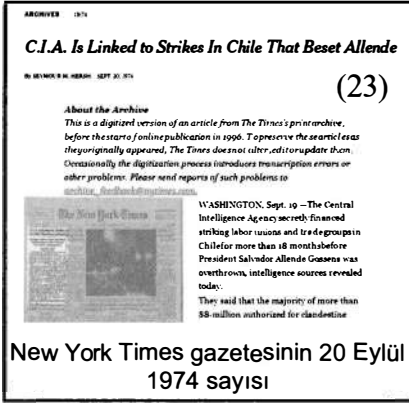
1972 kamyoncu grevi

Şili'nin kuzeyden güneye uzanan haritası göz önüne

alındığında bu coğrafyadaki ulaşım da kamyonların kilit rolü ve bu nedenle bu grevin ne kadar yıkıcı olduğu anlaşılacaktır.

Bu grevin CIA bağlantısı daha sonra New York Times gazetesinde bile yayımlanacak kadar aleniydi.⁽²³⁾

Gerçeğin son kullanma tarihi geçerse gerçekliği kalmaz, yalana dönüşür. En etkili yalanlar, “eski gerçekler”in kumaşından yapılır.

Vasatlığa Giriş Dersleri

Bir şeyin “gerçek” olması onun ahlaki olması için yeter bir şart değildir. O gerçeğin sunulduğu ortam ve

o gerçeğin işlevi de ahlakılığı belirler. Bir ifadenin içeriği kadar bağlamı, zaman ve mekândaki konumu da belirleyicidir.

Hayatın birçok gerçeği orada dururken birden kendilerine yarayacak seçilmiş gerçeklerin doğru istatistikleri ve inandırıcı görüntüleri herkesi ikna etmektedir.

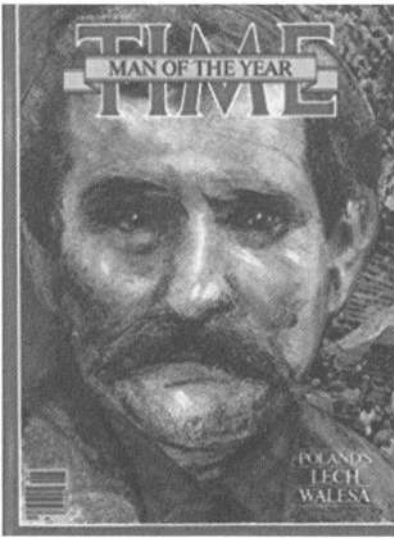
Örneğin yıllardır diktatörlükle yönetildiği bilinen bir ülkedeki bu “gerçek”, ancak egemenlerin güncel çıkarlarına hizmet edeceği zaman hatırlanır.

25. ÇIKARIM:

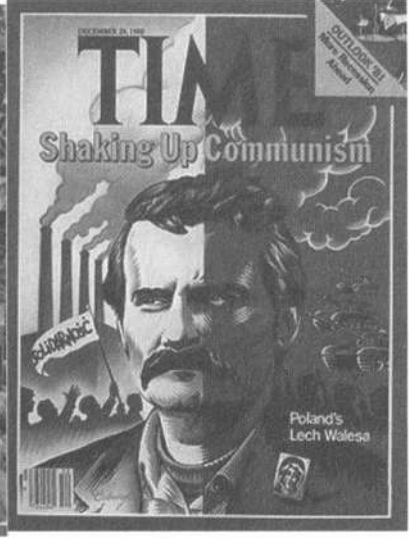
21. yüzyılda savaşlar “seçilmiş gerçekler” kullanılarak yapılır.

**

İkinci örnek ise Polonya’dandır. Polonya’da Solidarnosc (Dayanışma) adlı sendika, kuruluşundan sonra çok kısa zaman içinde 10 milyon işçiyi saflarına katmıştı. Bugün

Time dergisinin 4 Ocak 1982 sayısının kapağı (25)

29 Aralık 1980 Time dergisinin kapağı (26)

bu sendikanın CIA bağlantısı “herkesin bildiği bir sır” bile değildir; çünkü bu sendikanın yöneticileri bile bunu inkâr etmemektedir.⁽²⁴⁾

Time dergisi, 1981’de Dayanışma Sendikası lideri Lech Walesa’yı “yılın adamı” seçti.⁽²⁵⁻²⁶⁾

Lech Walesa, daha önce de Time dergisinde kapak olmuştu. Sovyet blokunun çöküşü Polonya’dan başlamıştır ve başlama vuruşu Gdansk Tersane işçilerinin eylemleri ve dayanışma sendikası ile olmuştur.

Daha da ileri giderek şunu rahatlıkla söyleyebiliriz: Sovyet sisteminin çöküşünde işlevsel bütün argümanlar 20. yüzyılın sosyalist cephaneliğinden türetilmiştir.

*

Nazım Hikmet'in "İşçi Kızı" adlı bir şiiri vardır. Bu şiirin anlattığı toplumsal evren nasıl bir evrendir?

İŞÇİ KIZI

Her akşam yorgun işten dönerken

Görürdüm onu yolunda ben

Düşürmüştü gönlüme bir sızı

O üzüm gözlü işçi kızı

Ellerinde işten kalan iz var

Tütün işlemiş o parmaklar

Allıksız yanaklarıyla ağzı

İzmir narı gibi kırmızı

Benimle aynı işte çalışan

O genç kızın Ayşe'dir adı

Çok darbe yedik biz patronlardan

Nihayet bir gün grev patladı

Ayşe'yle geçtik grevin başına

Ayşe oldu kavga yoldaşı

Biz işte o gün Ayşe yoldaşla

Grev meydanında nişanlandık

O da bir işçi ben de bir işçi

Bir sınıfın evladınız biz

Gaye uğruna verip el ele

Güzel günlere gitmekteyiz

Nazım Hikmet

Bu şiirdeki dünyada fabrika, fabrikada çalışan işçiler, yapılması için uğraşılan grevler, patronlar vardır. Bu unsurları esas alan ve bunları detaylandıran birçok film de yapılmıştır. Sahne böyle kurulduğunda, bütün sorun bu işçilerin bir gün ortak hareket edip grev yapmaları, bu grevin yaygınlaşmasıdır. Devrim yapmak isteyen bir kişi için buradan çıkarılacak doğal görev, bu işçileri örgütleyecek ve isyan ettirecek koşulları oluşturmaktır; ajitasyon, propaganda yapmak, bildiri dağıtmak, toplantı- forum yapmak, işçileri sendikalı yapmak, sendikaların örgütlenmesini sağlamak vs.

Böyle bir şiir 19. ya da 20. yüzyılda yazılabilirdi. Artık böyle bir devrim tasavvur edilemez ve 21. yüzyılda böyle bir şiirin hiçbir karşılığı yoktur.

Günümüzde, şiirdeki Ayşe'nin çalıştığı tütün fabrikası, eğer Çin'e taşınmamışsa muhtemelen önce Katarlılara satılmış daha sonra da kapatılmıştır.

Tarihteki bütün devrimler sistemin beklemediği bir yerden gelmiştir ve tek vuruşluktur. Devrimler tekrar edilemez çünkü bir kez olduktan sonra sermaye sınıfı oradan gereken dersleri çıkarmakta ve bu açıkları kapatarak önlemlerini almaktadır. Gelecekteki devrimler büyük bir olasılıkla tarihte daha önce hiç görülmemiş bir şekilde olacaktır.

2013 yılında Türkiye'deki Gezi hareketi, o sıradaki iktidara kafa tutacak kadar şiddetli ve etkiliydi. Çünkü beklenmedikti; daha önce olmamıştı. 2021 yılında böyle bir hareket olsaydı başlar başlamaz şiddetle bastırılırdı ve binlerce kişi öldürülebilirdi. 2013 yılından gereken dersler çıkarılmış, gerekli önlemler alınmıştır çünkü.

Bir dergi çıkarıp bunu el altından gizlice dağıtmak ancak

100 yıl öncesinin devrim stratejisi olabilir. Ancak 21. yüzyıl-da binlerce radyo ve televizyonun, yüz binlerce “youtube” kanalının olduğu bir zamanda el bildirisi dağıtmak sisteme, cücelerin Gulliver’e attığı bir oktan daha fazla zarar veremez.

Eski çağlarda devrim yapmak isteyenlerin işi daha kolaydı. Neye karşı olduklarını, kime kin duyacaklarını ve nereye bakacaklarını biliyorlardı. İktidar 16. Louis idi, iktidar Çar Nikola’nın başında olduğu düzendi. İktidar Çar 2. Nikola ise, iktidara karşı olmak, onun iktidarını devirmek anlamına geliyordu. 21. yüzyıl kapitalizm ile insan arasındaki dolayımın incelendiği, birçok yerde ortadan kaldırıldığı ve insanın kapitalizmin çıplak hâliyle yüzleştiği bir yüzyıldır. 21. yüzyıl aynı zamanda her yerde kendini hissettiren iktidarın hiçbir yerde olmadığı, egemen sınıfın görünmez olduğu bir yüzyıldır.

Dünyanın hiçbir yerinde artık basılacak bir Kışlık Sarayı yoktur, “Kışlık sarayları” binlerce parçaya ayrılmış ve görünmez hâle getirilmiştir.

Bugüne kadar bildiğimiz bütün devrim reçeteleri kendi yüzyılında ilgili coğrafyaların özgül özelliklerine uygun olarak yazılmıştır. Bu devrimlerin hiçbirisi diğerine benzemektedir. Başarılı olmuş bütün stratejiler, kendi coğrafyalarına ve zamanlarına aittir; her biri kendine özgüdür. Ve bir yerde yapılan öbüründe tekrar etmemiştir. **Geçmişin siyasal aygıtları genellikle “tek kullanımlık”tır;**

Sistemin, karşısında çoktan kendini aşmış olduğu eski politik aparatlar, hiçbir etki yaratamaz.

Bu yüzyılın devrim arayışı, yaygın biçimde iki şeyi hafife almaktadır:

1. İnsanın irrasyonel tarafını
2. Sermaye sınıfının aşırı rasyonelliğini

26. ÇIKARIM:

21. yüzyılda egemen sınıf, geçmişin devrim yöntemlerine karşı aşılanmıştır ve bu aygıtlar artık etkisizdir.

**

Kapitalist sistemin en önemli özelliği ÖĞRENEBİLMEŚİDİR. Sosyalist literatürden en çok faydalanan ve bu ideolojik malzemeyi varlığını sürdürmek için en etkin şekilde kullanan sistem kapitalizmdir.

Kapitalizm bir bakteri kadar çabuk öğrenmektedir.

Bir bakteri kolonisine bir antibiyotik uyguladığınızda koloninin büyük bir kısmını öldürebilir; o kolonide 1 milyon bakteri varsa 999. 990 tanesini (yani %99.999'unu) yok edebilirsiniz. Ancak o kolonideki bakteriler birbirlerine çok benzese de tamamen aynı değillerdir. Örneğin 1/100000 gibi çok çok küçük olasılıkla o antibiyotiğe direnç sağlayan bir gen taşıyan bakteriler de olabilir. Bu durumda 1 milyon bakterinin 10 tanesi sağ kalacaktır ve çoğalacaklardır. Sonuç olarak bir kuşak sonraki 1 milyon bakteri, o antibiyotiğe dirençli bakterilerin genlerini taşıyacaktır. Siz aynı antibiyotiği bir daha verdiğinizde artık o bakteri kolonisindeki bakterilere etki etmeyecektir. Antibiyotik direncinin çok kaba ve basitleştirilmiş anlatımı budur.

Bu müthiş bir “tür öğrenmesi”dir. Kapitalizm de böyledir.

*

Tarihte son 300 yılda olmuş devrimlere bakıldığında bunların hiçbirinin üretim ilişkisi bakımından klasik kapitalizme karşı yapılmış devrimler olmadığı görülür. 1789 Fransız Devrimi'nden 1917 Sovyet Devrimi'ne, 1871 Paris

Komünü’nden, 1959 Küba Devrimi’ne kadar hepsinin olduğu yerde baskın sınıf köylülük, baskın üretim ilişkisi feodalite ya da aristokrasidir. Bu devrimlerin neredeyse hiçbirinde işçi sınıfı en kalabalık kütleyi oluşturmaz; kimisinde vardır ama azınlıktır, kimisinde ise yok denecek kadar azdır.

Klasik bir kapitalist devlet düşüncesi, bir yerde hâz sosyale bir devrimdir.

27. ÇIKARTMA:

21. yüzyılda güncellenmiş kapitalizm, geçmişteki düşmanlarına karşı bağışıklık kazanmıştır.

**

21. yüzyılın ortalama insanı hâlâ “çok klasik” hakların peşindedir; yaşama hakkı, barınma hakkı, beslenme hakkı vs. ve bunlardan yana olan bir kamu...

20. yüzyılda içilen su musluktan akarken, 21. yüzyılda su içmek için para ödenmesi gerekmektedir. 20. yüzyılda ücretsiz olan kamu okullarında verilen eğitimi alabilmek için 21. yüzyılda para ödemek şarttır.

Musluk suyunu artık içemiyor olmakla, çocukların düzgün bir eğitim alması için özel okula gitmek zorunda kalması aynı şeyin farklı görüntüleridir. 20. yüzyılın kamusal hizmetleri, 21. yüzyılda parayla satılmaktadır.

21. yüzyıl, toplumların “kamu yetmezliği”nden acı çektiği bir çağdır.

Devlet sol düşünce geleneğinde kabaca “bir sınıfın diğer sınıf üzerindeki baskı aracı” olarak tanımlanır ve bu nedenle olumsuz bir anlamı vardır.

Ancak devlet sadece kolluk gücü gibi zor aygıtlarından değil aynı zamanda kanalizasyon, yol eğitim, sağlık vs. gibi

kamu hizmetlerini de kapsar. “Devleti küçültmek” adı altında yapılan uygulamalar çoğu kez devletin ikinci kısmını küçültüp ilk kısmını büyütme olmuştur.

21. yüzyılda devlet biber gazı sıkarken çok güçlü, asfalt dökerken çok güçsüzdür. 21. yüzyılda devlet hapisane yaparken iştahlıyken hastane yaparken çok iştahsızdır.

İktidarın hoşuna gitmeyen bir şey söylendiğinde etrafta “aşırı derecede” devlet vardır; konu sosyal yardıma ya da kamu hizmetlerine geldiğinde devlet birden “yok olur”.

Devletin “baskı aygıtları” devasa büyüklüğe ulaşırken devletin “kamusal hizmet” yönü olabildiğince küçültülmüştür. 21. yüzyıl “aşırı devlet” ve aynı anda bir “kamusuzluk” çağıdır.

21. yüzyılın devleti, zor gücünün şişmanladığı, kamusal hâlinin zayıfladığı bir devlettir.

28. ÇIKARIM:

21. yüzyıl hem “çok devletli”dir, hem de “aşırı devletsiz”dir.

**

Kapitalizmin Eşkali

Dünyada iktisadi olarak hâkim olan sistem kapitalizm olsa da kendisine kapitalist diyen bir tek kişi yoktur. Kendisine “komünist” ya da “sosyalist” diyen milyonlarca insan, gazete ya da internet sitesi vardır ama kendine “kapitalist” ya da “emperyalist” diyen hiçbir gazete, internet sitesi ya da kimse yoktur.

Kapitalistler kendilerini kapitalist diye adlandırmamaktadır; “girişimci”, “iş adamı”, “yatırımcı”, “sanayici”, “patron” vs. ama asla kapitalist değil... Onlara adları dışarıdan

başkaları tarafından verilir. Kapitalizmin sıradan tanıklarca saptanabilen bir eşkali yoktur. Kapitalizm, her yerine nüfuz ettiği yaşamda kendisini isimsiz bırakır.

29. ÇIKARIM:

21. yüzyılda kapitalizm eşkal değiştirmiştir.

**

Herkesin Antikapitalistliği

Bugün kapitalizme karşı olduğunu söylemeyen neredeyse hiç kimse yoktur: Sosyalisti de komünisti de kapitalizme karşıdır, milliyetçisi, İslamcısı da... Hatta kapitalisti bile kapitalizme karşı olduğunu söylemektedir: Georg Soros'tan Al Gore'a, Bill Clinton'dan Ali Koç'a... Dünyada neredeyse hiç kimse "ben kapitalistim" dememekte ve "kapitalizme karşı olduklarını" en başta en büyük kapitalistler söylemektedir.⁽²⁷⁾

🔄 🏠 ⓘ Güvenli değil | cumhuriyet.com.tr/haber/ali-koc-kapitalizmin-ortadan-kalkmasi-gerek-418827

Ali Koç: Kapitalizmin ortadan kalkması gerek

Paris'teki terör saldırılarının damgasını vurduğu G20 öncesi toplantıda konuşan Ali Koç, 'Eşitsizliği gidermek için kapitalizmin ortadan kalkması gerek' dedi.

🐦 Twitter: @cumhuriyetgdc 📧 Facebook'ta paylaş 📞 WhatsApp 📧 E-posta

Pelin Ünker

14 Kasım 2015 Cumartesi, 22:51

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeleri bir araya getiren G20 zirvesi öncesinde dün Antalya'da iş dünyasının zirvesi B20 ve çalışma hayatına yönelik L20 toplantıları vardı.

27

Paris'ten gelen terör haberleri gündemin ilk sırasına yerleşirken, İş dünyası ve Sivil Toplumla Diyalog toplantısında konuşan B20 İstihdam Görev Gücü Koordinatör Başkanı ve Koç Holding Yönetim Kurulu Üyesi Ali Koç, sorunların kaynağına vurgu yaparak, "Eşitsizliğin ortadan kalkması için kapitalizmin ortadan kalkması gerekir. Ben en azından eşitsizliğin minimum seviyeye indirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Gerçek sorun kapitalizmdir" dedi.

The main enemy of the open society, I believe, is no longer the communist but the capitalist threat

(Açık toplumun esas düşmanı artık komünist tehdit değil, kapitalist tehdit olduğuna inanıyorum) (28,29)

*

“Bu kadar çok insan kapitalizme karşı ise kapitalizm niçin hâlâ sürüyor?” sorusu akla gelen kaçınılmaz sorudur. 21. yüzyılda “kapitalizme karşı olduğunu söylemenin” hiçbir radikal tarafı, hiçbir ayırt ediciliği yoktur. Antikapitalizm söyleminin içi boşaltılmış, bir tür boş gösterene dönüşmüştür.

30. ÇIKARIM:

21. yüzyılda “kapitalizm karşıtlığı” söylemi artık kapitalizme karşı bir tehdit oluşturmamaktadır; “anti-kapitalizm” kapitalizm tarafından fethedilmiştir.

**

Kapitalizmin “Hoşgörüsü”

Kapitalizm son derece esnektir: Kapitalizm içinde yaşıyorsa kapitalizme küfredilmesinde hiçbir sakınca yoktur.

Dünyanın her yerinde en çok yakınılan bayrak Amerikan bayrağıdır. Külot olarak giyilir; porno filmlerde fonda durması kimseyi rahatsız etmez.

“Kahrolsun Amerika” dünyada belki de en çok atılan slogandır.

Dileyen “Fuck Trump” diyebilir; bu sözün söylenebilmesi, orada fikir özgürlüğü olduğu anlamına gelmez. Bütün bunlar bir kurumsallaşmanın ve kurumların bireysel tepkilerin ulaşamayacağı yerde konumlandığının göstergesidir. Bireylerin tepkilerinin, sözlerinin ya da sembollerin etkileyemediği bir organizasyonda, sözlerin ulaşamadığı bir sistemde bu sözlerin yasaklanmasına gerek yoktur.

Söz egemene değmiyorsa, sözün bir etkisi yoksa onu yasaklamanın maliyetine katlanmak yerine onu serbest bırakıp “demokrat olmak (!)” çok daha kârlıdır. Söze bol bol özgürlük, ancak iktidara dokunamadığı yerde verilir.

Kurumların zayıf, sistemin kendine güvensiz olduğu yerlerde ise sözün az ya da çok bir etki alanı vardır. Böyle sistemlerde bir cümle sizi hapse attırabilir, sözcükler yasaklanabilir. Sözcüklerin egemene tehdit olduğu yerde ifade özgürlüğü kısıtlanır.

*

31. ÇIKARIM:

21. yüzyılda egemenlik, sözün ulaşamadığı yere kurulmuştur.

**

21. yüzyılda dünyanın en zeki, en yetenekli, en bilgili, en donanımlı insanların neredeyse tamamı kapitalizmin hizmetinde çalışmaktadır. İnsan türünün en gelişmiş unsurlarının üretimleri kapitalizmi sürdürmeye ve geliştirmeye çalışmaktadır.

Bu durum tek tek insanların niyetinden bağımsızdır.

Dünyanın savaş gücü en yüksek orduları, en öldürücü silahları kapitalizmin emri altındadır.

Teknolojinin kapitalizmin egemenliğinde olduğu çok bilindik bir olgudur. Ancak bilindiği hâlde o kadar vurgulanmayan şey ise sosyal bilimlerin de kapitalizmin egemenliğinde olduğudur. Teknoloji ya da doğa bilimleri için geçerli olan sosyal bilimler için de geçerlidir.

Yürürlükte olan ekonomi neyse, sanat, kültür, edebiyat ve felsefe de odur.

Üretim araçları hangi sınıfın elinde ise kültür, sanat, edebiyat ve felsefe de onun elindedir. Ekonomi bir sınıfın çıkarına iken kültürün, sanatın, edebiyatın ve felsefenin bağımsız, tarafsız ve sınıflar üstü olduğunu iddia etmenin ciddiye alınır bir yanı yoktur.

Felsefenin ve edebiyatın toplumsal dönüşümdeki büyük etkisini ilk keşfeden sosyalistler olmuştur. Geçmişin neredeyse bütün sosyalist devrimcileri edebiyatla ve felsefeyle çok yakından ilgilenmiştir. 2. Dünya Savaşı'na kadar entelektüel dünyada açıkça sol/sosyalist/Marksist görüş baskındır. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren sermaye kültürün gücünü keşfetmiştir. Sosyalistlerin bu büyük keşfini savaş sonrası ciddiye alan ve mükemmel bir şekilde uygulayan kesinlikle sermaye olmuştur.

Tekelci kapitalizmin kültür iktidarını ele geçirmesi ve kültür alanının merkezinde yer alan kurumlar üzerinde belirleyici olması bir sürpriz değildir çünkü iktidar bütün siyasal aktörlerin ufkundadır. Ayırksı olan “iktidar perspektifi olmayan” özne ve kurumların da ele geçirilmesidir. 21. yüzyılda sermaye kültürde sadece genel kabul gören alanı ele geçirmemiştir, aynı zamanda azınlıkta kalan, genelgeçere aykırı alanı da ele geçirmiştir.

Karşı kültür en karşıt hâlinde bile her zaman kültürü besleyen bir unsurdur.

21. yüzyıl sermayenin karşı kültürü örgütlediği bir yüzyıldır. Bugün artık baskın olan ve teşvik edilen edebiyat ve felsefe, antimarksist ve irrasyonel bir nüvenin üstüne yerleşmiş bir gövdenin kenar süsüdür.

32. ÇIKARIM:

21. yüzyılda sermayenin önceki dönemlere göre en büyük başarısı, sadece kültürü değil aynı zamanda KARŞI KÜLTÜRÜ örgütleyebilmesidir.

**

21. yüzyılda, geçmiş yüzyılla karşılaştırıldığında şair-yazarların birbirleriyle olan ilişkileri, kitaplarını yayımlama tarzları, bu kitaplarla ilgili her türlü süreç değişmiştir. 50 yıl önce bir roman, olumlu ya da olumsuz dünyayı sarsacak etki gücüne sahipti. Örneğin A. Soljenitsin, Batı blokunun Sovyetler Birliği içinde patlattığı bombaydı. Hayvan Çiftliği ya da Gün Ortasında Karanlık gibi kitaplar kapitalist blokun sosyalist bloka dışarıdan sıktığı birer kurşundu. P. Neruda, N. Hikmet ya da İ. Ehrenburg'un eserleri, sosyalist blokun kapitalist bloka sıktığı kurşunlardı.

20. yüzyılda edebiyat tam tamına bir savaş alanıydı. 21. yüzyılda edebiyat yine bir savaş alanıdır; hem de eskisinden çok daha fazla...

Ancak 21. yüzyılda geçmişle karşılaştırıldığında bugün farklı olan dört şey vardır:

1. Bu savaşı açık bir şekilde kapitalist blok kazanmıştır. Sosyalistlerin çoğunun bu yenilgiden henüz haberi yoktur.

Kapitalizm bugün bu zaferinin üzerinde tepinmekte ve zaferini sokak sokak, ev ev yaymaktadır. Kapitalist blok, edebiyatın önemini eskisinden daha çok kavramış ve ince bir işçilikle bunun gereğini yapmaktadır.

2. Tekelci kapitalizmin edebiyatta başardığı en önemli şey edebiyatın toplumla olan ilişkisini koparmaktır. Kültür öğeleriyle (sanat, edebiyat ve felsefe) toplum arasındaki ilişki koparılmıştır. Bu konu “Kir Teorisi” ve “Edebiyatla Ahmaklaştırma Felsefeyle Çökertme (3 cilt)” kitaplarında detaylı olarak ele alınmıştır.

Edebiyatın bir boş zaman geçirme etkinliği, bir haz alma aracı olduğunu kitlelere kabul ettirmek egemenler için büyük bir başarıdır. 21. yüzyılda toplumlar edebiyata duyarsızlaştırılmıştır. 50 yıl önce bir şiir, yazarını tutuklatabiliyor, devlet yöneticilerine kadar gidebiliyordu. 50 yıl önce romanlar, şiirler toplumda gündem oluyor, yasaklanıyordu çünkü toplum üzerinde doğrudan etkiliydi. Bugün artık şiir ya da roman yasaklanmamakta, pek az şair-yazar romanı ya da şiiri nedeniyle hapse girmektedir. Bunun nedeni devletlerin daha demokratik olmaları değil edebiyatın artık toplum gözünde önemsizleşmiş olmasıdır. Devletler yasaklamaya gerek duymamaktadır çünkü bugün hiçbir roman şiir ya da edebiyat eseri toplumun gözünde yasaklanacak kadar önemli değildir.

3. Tekelci kapitalizm, düşmanlık besledikleri sosyalist kültür politikalarını, sosyalistlerden çok daha şiddetle uygulamıştır. Sosyalist gerçekçiler edebiyatı “ruh mühendisliği” olarak tanımlayıp sanatı insanın iyiye yönelmesi için bir olanak olarak görüyordu. Sosyalist gerçekçileri “güdümlü edebiyat” yapmakla suçlayan tekelci kapitalizm, “güdümlü edebiyat” konusunda çığır açmış ve insanı, içinde yaşadığı sömürü ilişkileri içinde tutmak ve ona başkaldırmamasını

sağlamak için bu “ruh mühendisliği”ni en uç noktasına kadar kullanmıştır.

4. 21. yüzyılda roman, şiir, öykü vs.’nin etkisi yasaklanarak değil enflasyon yaratılarak yok edilmektedir. Elbette 21. yüzyılda da egemenler için birçok sakıncalı edebiyat eseri yazılmaktadır. Ancak sakıncalı bir şiiri yasaklamak bir devlet için gereksiz ve pahalı bir iştir. Bunu yapacağına onun yanına benzerinden 100 tane daha koyarak onun okur üzerindeki etkisini dağıtabilir. Bu “edebiyat enflasyonu”nun pratik sonucu edebi eserlerin gözden kaybolmasıdır.

33. ÇIKARIM:

21. yüzyılda edebiyat bütün yönleriyle daha önce hiç olmadığı kadar büyük bir silahtır.

**

Bir toplumsal değişimin olmazsa olmazı teorik bilgidir. Tarihteki devrimlere bakıldığında tamamının felsefi bir temeli olduğu görülecektir.

Bir toplumun nefes aldığı iklimde değişimi sağlayabilecek başlıklar nelerdir? Felsefe, sanat, edebiyat... 100 yıl önce edebiyat ve felsefe toplumsal devrimleri besleyen, teşvik eden ya da olanaklı kılan bir işlev görüyordu.

21. yüzyılda edebiyat, sanat ve felsefenin ana kütlesi mevcut durumun sürmesine hizmet etmekte, var olan sistemi korumaktadır. Bugün bu başlıkların tamamı toplumsal devrimi teşvik etme değil zorlaştırma, devrimi olanaksızlaştırma işlevi görmektedir.

34. ÇIKARIM:

21. yüzyılda edebiyat, sanat ve felsefe toplumu devrimsizleştirmektedir.

**

21. yüzyılda, aklın temel aldığı ve tutunduğu bütün tutamak noktaları silinmiştir. 21. yüzyıl her şeyden şüphe edilen bir yüzyıldır. 21. yüzyıl şüphe edilmesi gereken yerde şüphe edilmeyen, şüphe edilmemesi gereken her şeyden ise şüphelenilen bir yüzyıldır.

35. ÇIKARIM:

21. yüzyıl şüphenin yanlış yerde konakladığı bir yüzyıldır.

**

Sis İdeolojisi

“İzm’ler idrakimize giydirilen deli gömlekleri.”

Cemil Meriç

Bu yaklaşıma göre ideoloji insanın bilincini kısıtlayan birer engel, bilinçle gerçeklik arasındaki bir sistir. Belli kullanımlarıyla bazı ideolojiler sis işlevi görebilir ve gerçeklik ile aramıza algılamayı zorlaştıracı bir engel olarak yerleşebilir. Ancak ideolojiiyi bütün anlam ve ekleriyle bir bütün olarak çöpe atmak, ideolojiiyi içeriğini dikkate almaksızın “deli gömleği” olarak tanımlamak, bir ideoloji sisidir. Bu ideoloji sisi, aynı zamanda “sis ideolojisi”nin zirvesidir.

“İzm’ler öldü” klişesinin en çok ve en yüksek sesle tekrarlandığı zamanlar, öldüğünü iddia ettikleri “izm”lerin içinde en çok yaşadığımız zamanlardır.

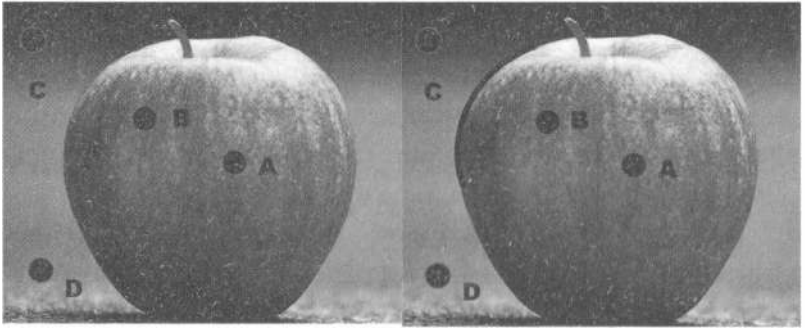
“İzm”ler giyilmez, onların içinde yaşanır. Sıcaklığı olmayan cisim, kütlesi olmayan madde nasıl mümkün değilse “izm’sizlik” de mümkün değildir. “İzm’ler öldü” diyerek “izm”lerin dışına çıkılmış olunmaz; sadece içinde yaşanan “izm” doğal ve “olması gereken” ilan edilerek görünmez kılınır.

36. ÇIKARIM:

21. yüzyılda en radikal ve şiddetli “izm”, “‘izm’ler öldü’ ‘izm’i”dir.

**

21. yüzyılda tanımlar altüst olmuştur.

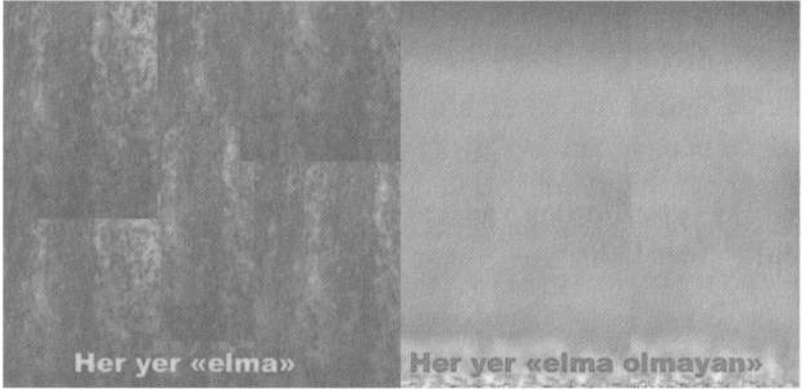

Bu bir elmadır. A ve B noktaları elmanın içindedir, C ve D noktaları ise elmanın dışındadır.

Elma ile “Elma olmayan” nasıl ayrılmaktadır? Bu elmayı belirleyen şey SINIRLARIDIR. A noktasında elma bulunmaktadır, C noktasında ise bulunmamaktadır.

Sınır hattı yoksa, elma ile “elma olmayan” ayrılamaz. “Elma” olan yer ile “Elma olmayan yer” aynı olduğunda artık orada elma yoktur. Sınır ortadan kalktığında, her yer “elma” olabilir ya da her yer “elma olmayan” olabilir.

Bir nesnenin sınırı ortadan kalktığında, nesnenin kendisi de ortadan kalkar. Kavramlar ve terimler de böyledir.

*

21. yüzyılda tanımların ve kavramların içeriği ile dışladıklarının arasındaki sınır belirsizleşmiştir. “Bu kırmızı bir elmadır” diyorsanız bu elmanın yeşil olmadığını da söylemiş olursunuz. İçeriği olan her bir kavram, bazı öğeleri dışlıyor demektir. Kavramların kaçınılmaz özelliğidir bu. **Bir kavramın/terimin temsil gücünü içerdikleri kadar dışladıkları da belirler.**

Bir kavram, “her şeyi içeriyorsa” ya da “hiçbir şeyi dışlamıyorsa” boştur.

Bu cümle neyi dışlamaktadır?

Şu örneklerle ne demeli?

-Hava aydınlıksa gündüzdür, karanlıksa gecedir.

-Bildiklerimizi biliriz, bilmediklerimizi ise bilmeyiz.

-Açsanız yemek yiyin, toksanız yemeyin.

-Bekarlar evli değildir, evliler bekar değildir.

-Bazı şeyler değişir, bazı şeyler değişmez.

37. ÇIKARIM:

21. yüzyılda kavramların, terimlerin ve sözcüklerin sınırları belirsizleşmiştir.

**

21. yüzyılda kavramların “gösteren” olma özelliği aşınmış, gerilemiştir.

Sınırların belirsizleşmesinin iki temel sonucu vardır:

-Karşıtlıkların birbirine benzemesi

-Kavram ve terimlerin temsil ve ayırma gücünün azalması

*

Sınırların belirsizleşmesinin birinci sonucu: Karşıtlıkların birbirine benzemesi

İnsan düşüncesinin tutamakları yok edildiğinde saçma ile gerçek, kurgu ile olgu, mizah ile mizah olmayan, etik ile etik dışı arasında hiçbir fark kalmaz. Hangisi mizah, hangisi

gerçek, hangisi parodi, hangisi etik vs. ayrımı için insanın bastığı bir zemin, tutunduğu bir dayanak gerekir. Kurgu olguyla, imge nesneyle, mizah gerçeklikle anlam kazanır. Gerçeklik diye bir şey yoksa mizah olanaklı değildir. Bir kurgunun kurgu olması için dayandığı ve farkının anlaşılabilceğı bir olgu gerekir.

*

Mizah ile gerçek:

Gerçekliğin sınırlarının net ve kurallarının açık olduğı yerde o sınırın ötesine geçmek, sınırın içeriğine atıf yaparak mizahı üretebilir. Örneğin her aşamada uyulması gereken katı standartların olduğı ameliyathane gibi bir yerde eline neşter yerine pala alan bir cerrah, mizahtır. Orası “neşter zorunluluğı”nın olduğı bir ameliyathane değil de başka bir yer olsaydı pala, hançer, kasap ya da maket bıçağını eline alan bir insan, mizah unsuru olamazdı. Elinde pala olan bir cerrahın mizahiliğı “neşter gerekliliğı” sayesinde olanaklıdır.

Maske takmanın zorunlu olduğı bir yerde maske olarak göz maskesi takmak, boyna takıldığı bilinen kravatı, “kravat takıyorum” diye bele bağlamak komiktir; mizah olacak eylemin “sınırın dışında” olduğı, ancak saptanabilen bir sınır varsa anlaşılabilir. O sınır ne kadar netse “sınırın dışı”ndaki konumun “sınır dışılığı” da o kadar belirgin ve kesin olacaktır.

Bir başbakanın kameralar karşısında büyük bir ciddiyetle yaptığı basın toplantısında masaya bir kedinin çıkması, oradaki belirlenmiş normları çiğniyor olması nedeniyle komik gelir. Bir basın toplantısında masaya bir kedinin çıkması norm dışıdır. Hiçbir normun olmadığı, her türlü hayvanın bulunabildiğı bir basın toplantısında ise masaya çıkan kedi, mizah konusu değildir artık.

Kuralların belirlenmemiş olduğu, “normal” ile “normal dışı” ayrımının olmadığı durumda mizah olanaksızdır. Bu durumda her şey gerçek ve her şey mizah olabilir çünkü gerçek ile mizah ayrımı yapılamaz.

21. yüzyılda gerçek mizahlaşmıştır; mizah gerçek olmuştur. Gerçek, her geçen gün “mizahi olasılık”ları kendi topraklarına katmaktadır. Yaşananlar her geçen gün daha fazla mizahi olmakta ve mizahi olması gereken gerçekler de mizahiliğini yitirmektedir.

Mizah-mizah dışı ayrımı için akla ihtiyaç vardır. Akıl dışılık, her geçen gün gerçeği, mizahi olana doğru kırbaç-

göl | www.milliyet.com.tr/boya-sandigina-kaymakamli-acilis-gundem-1634178/

milliyet.com.tr

Son Dakika Yazarlar Siyaset Etk

28.11.2012 12:48 | Son Güncelleme: 28.11.2012-12:51

Muratın ARKANTAS'IN (İsparta) (CNA)

Boya sandığına kaymakamlı açılış

İSPARTA'nın Yalvaç ilçesi'nde yaşayan 'Aşık Davut' lakaplı Davut Tanrıverdi, ailesinin geçimini sağlamak için, Kaymakam Ahmet Altıntaş'tan kendisine bir boya sandığı satın almasını istedi. Tanrıverdi'nin talebini yerine getiren Kaymakam Ahmet Altıntaş, 'Aşık Davut'un, "Boya sandığının teslimi dolayısıyla bir de açılış töreni düzenlenmesi" isteğini de geri çevirmedi. 500 liraya satın alınan boya sandığı için Hükümet Konağı'nda, bürokratlardan da kabidiği mini açılış töreni düzenlendi.

f Paylaş t Twit

(30)

A*

lamakta, gerçek ile mizah arasındaki sınır belirsizleşmektedir.⁽³⁰⁾

30 yıl önce böyle bir olay sadece mizah dergilerinde, Levent Kırca skeçlerinde yer alabilirken bugün bunlar gerçek hayatta yaşanmaktadır. Mizah ile gerçek arasındaki sınır ortadan kalkmıştır.

İroni, ancak mizah ile gerçeğin keskin sınırlarla ayrılmış olduğu iklimlerde işlevseldir; diğer tüflüsü, yapmak istediğinizin tersi etki yapar.

Sizin mizahınız birilerinin gerçeğiye ya da sizin mizah alanınız bir başka düşüncenin en hakiki bilgi alanıysa, onları etkilemek/ikna etmek için mizahı kullanamazsınız.

*

Yerel seçim 2019 - TBMM Başkanı ve AKP'nin İstanbul adayı Binali Yıldırım: Seçim siyasi faaliyet değil

Ayşe Sayın
Ankara

🕒 11 Ocak 2019

f 🗨️ 🐦 ✉️ ➦ Paylaş

Son Dakika!

(32)

Eşini aldatırken yakalanan B.Y'den anlamlı savunma: "Seks, cinsel bir faaliyet değildir..."

Bu iki haberin ilki gerçek ikincisi ise mizahtır.⁽³¹⁻³²⁾

*

-Peynir satmak, ticari bir faaliyet değildir.

-Roman yazmak edebi bir faaliyet değildir.

-Appendektomi (Apandisin alınması) cerrahi bir faaliyet değildir.

-Seçim, politik bir faaliyet değildir.

-Seks cinsel bir faaliyet değildir.

Bu cümleler mantık bakımından eşdeğer cümlelerdir.

38. ÇIKARIM:

21. yüzyılda mizah ile gerçek birbirine benzemektedir.

**

Gerçek-Gerçekdışı:⁽³³⁾

“Cumhurbaşkanımız Ay’a kadar 4 şeritli yol yapacağım dese, vallahi inanınız.”

Albayrak: "Cumhurbaşkanımız 'Ay'a 4 şeritli yol yapacağım' derse..."

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Berat Albayrak, AKP'li bir seçmenin "Cumhurbaşkanımız Ay'a kadar 4 şeritli yol yapacağım dese, Valiahi inanınız" dediğini aktardı. (33)

Bir seçmenin, Enerji Bakanı Berat Albayrak’a söylediği cümle budur.

Ay’a dört şeritli yol yapılacağına inanan toplumlar, Dünya’da, önlenebilir tren kazalarında ölme riski taşırlar.

**

Sahte ile “daha sahte”:

Sosyal medya hesaplarında önemli ölçütler vardır. Tıklanma, beğeni ve takipçi...

Paranız varsa bunları satın alabilirsiniz. Her bütçeye uygun bir seçenek vardır.⁽³⁴⁾

10000 Twitter Beğeni 699⁹⁹ ₺ Yüksek Kaliteli Beğeni Yabancı Kullanıcılar Şifreniz Gerekmiyor! Başkalarını Beğenmeniz Gerekmiyor! Hızlı Teslimat 7/24 Canlı Destek Email - Telefon Satışa Kapatıldı.	15000 Twitter Beğeni 899⁹⁹ ₺ Yüksek Kaliteli Beğeni Yabancı Kullanıcılar Şifreniz Gerekmiyor! Başkalarını Beğenmeniz Gerekmiyor! Hızlı Teslimat 7/24 Canlı Destek Email - Telefon Satışa Kapatıldı.	20000 Twitter Beğeni 1199⁹⁹ ₺ Yüksek Kaliteli Beğeni Yabancı Kullanıcılar Şifreniz Gerekmiyor! Başkalarını Beğenmeniz Gerekmiyor! Hızlı Teslimat 7/24 Canlı Destek Email - Telefon Satışa Kapatıldı.

(34)

Birbirinden farklı çeşitli “twitter” hesaplarından AYNI gün, AYNI saat, AYNI dakikalarda yazar Hasan Ali Toptaş’ın AYNI cümleleri “twit”lenmektedir. Aynı gün, aynı saatlerde, bu hesaplar nedense aynı cümleleri sevmektedir!

Hasan Ali Toptaş Herkesin her şey bildiği bir dünyada biliyorsunuz demek hoşuma gidiyor. 13	Hasan Ali Toptaş Herkesin her şey bildiği bir dünyada biliyorsunuz demek hoşuma gidiyor. 11	Hasan Ali Toptaş Herkesin her şey bildiği bir dünyada biliyorsunuz demek hoşuma gidiyor. 13
Hasan Ali Toptaş Herkesin her şey bildiği bir dünyada biliyorsunuz demek hoşuma gidiyor. 13	Hasan Ali Toptaş Herkesin her şey bildiği bir dünyada biliyorsunuz demek hoşuma gidiyor. 11	Hasan Ali Toptaş Herkesin her şey bildiği bir dünyada biliyorsunuz demek hoşuma gidiyor. 13
Hasan Ali Toptaş Herkesin her şey bildiği bir dünyada biliyorsunuz demek hoşuma gidiyor. 13	Hasan Ali Toptaş Herkesin her şey bildiği bir dünyada biliyorsunuz demek hoşuma gidiyor. 11	Hasan Ali Toptaş Herkesin her şey bildiği bir dünyada biliyorsunuz demek hoşuma gidiyor. 13
Hasan Ali Toptaş Herkesin her şey bildiği bir dünyada biliyorsunuz demek hoşuma gidiyor. 13	Hasan Ali Toptaş Herkesin her şey bildiği bir dünyada biliyorsunuz demek hoşuma gidiyor. 11	Hasan Ali Toptaş Herkesin her şey bildiği bir dünyada biliyorsunuz demek hoşuma gidiyor. 13
Hasan Ali Toptaş Herkesin her şey bildiği bir dünyada biliyorsunuz demek hoşuma gidiyor. 13	Hasan Ali Toptaş Herkesin her şey bildiği bir dünyada biliyorsunuz demek hoşuma gidiyor. 11	Hasan Ali Toptaş Herkesin her şey bildiği bir dünyada biliyorsunuz demek hoşuma gidiyor. 13

(35)

*

Bu hesaplar nedir diye merak edenler, bu ilanın alt bölümünde yazan şu ifadeye bakmalıdır:

Tamamen gerçek kişilerden.

Üzerinde “organik” yazan hormonlu domatesler gibi, süpermarketlerden alınan reçellerden yapılmış “organik köy kahvaltısı” gibi...

Twitter Beğeni Satın Al

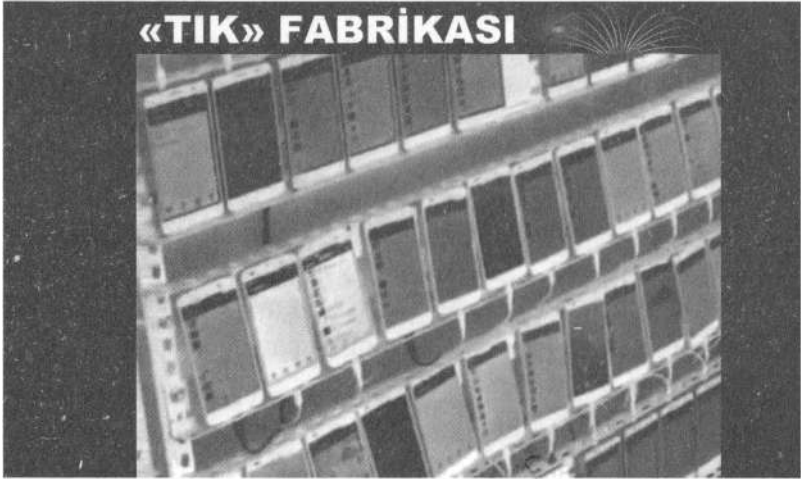
Hesabın Twitter Beğeni Rütbesi: 1

Şu an için bir inceleme bulunmuyor.

50 Twitter Beğeni	100 Twitter Beğeni	250 Twitter Beğeni	500 Twitter Beğeni	1000 Twitter Beğeni
14,9 TL	25 TL	42 TL	69 TL	138 TL
Hızlı Gönderim	Hızlı Gönderim	Hızlı Gönderim	Hızlı Gönderim	Hızlı Gönderim
Global Twitter Beğeni	Global Twitter Beğeni	Global Twitter Beğeni	Global Twitter Beğeni	Global Twitter Beğeni
Tamamen Gerçek Kullanıcılar	Tamamen Gerçek Kullanıcılar	Tamamen Gerçek Kullanıcılar	Tamamen Gerçek Kullanıcılar	Tamamen Gerçek Kullanıcılar

*

Bağlantıdaki video Çin'deki "sahte tık" fabrikasını göstermektedir.

10 bini aşkın telefonun aynı anda beğeni ve takip yaptığı "sahte tık" fabrikası, takipçi sayısını saniyeler içinde binlere çıkarabilmektedir.

Biraz önce sözü edilen takipçi satın alma sahteydi, "tık fabrikası" ise "daha da sahte"dir.

*

39. ÇIKARIM:

21. yüzyılda gerçek ile sahte birbirine benzemektedir.

**

Atatürk'e Benzeyen Oyuncuyu Gören Vatandaşlar Gözyaşlarını Tutamadı

Denizli'de, Atatürk'e benzerliğiyle dikkat çeken tiyatro oyuncusu Göksef Kaya'nı gören vatandaşlar "Sana ihtiyacımız var paşam" diyerek gözyaşlarına boğuldu.

7 Ocak 2019 Çarşamba 10:34

"SEN MİSİN
ÇAKIR'I
ÖLDÜREN"
DEDİLER,
CERRAHPAŞALI
HALİT!
AKMERKEZ'İN
ÖNÜNDE TEKME
TOKAT
DÖVDÜLER!

Diriliş Ertuğrul dizisinden etkilenen Sivaslılar, Sadettin Köpek'e pusu kurmak için Sivas Belediyesinden otobüs isteyince Belediye yetkilileri sosyal medya hesabı üzerinden açıklama yapmak zorunda kaldı. [milliyet/wchfn](https://www.milliyet.com.tr/yazarlar/wchfn)

SivasBelediyesi @sivasbe1828 · 15 sa.

Kıymetli yigidolar @DirilisDizisi 115. Bölümde Sadettin köpeğin Sivas taşlıdere mevkiine geleceği ve pusu kurulması içinde, vatandaşlarımızın Belediye otobüslerimizle taşı dereye taşınacağı konusu doğru değildir. Çılgın Sivaslı alperlütten senaryoya mudahale etmeyelim!

Olgu-kurgu:

İnsan türünün düşünce tarihindeki ilk büyük sıçramalarından biri, olgu ile kurguyu birbirinden ayırmasıdır. Bu ayırım akıl- la olmuştur. Çözümleyebilecek asgari aklın olmadığı yerde olgu ile kurgu birbirinden ayrılamaz.

Denizli'de Atatürk'e benzerliğiyle dikkat çeken tiyatro oyuncusunu gören bazı vatandaşlar, "sana ihtiyacımız var paşam" diye ağlayarak oyuncunun boynuna sarıldı.⁽³⁶⁾

*

Kurtlar Vadisi adlı dizide, dizinin ana karakterlerinden "Çakır", dizinin bir diğer karakteri "Cerrahpaşalı Halit" tarafından öldürülür. "Cerrahpaşalı Halit" adlı karakteri canlandıran tiyatro oyuncusu Özcan Varaylı,

alışveriş için gittiği yerin çıkışında yolunu kesen bir grup genç tarafından saldırıya uğrar.

Saldırganlar, “sen bizim Çakır'ımızı nasıl vurursun” diyerek oyuncuya tekme tokat saldırırlar.⁽³⁷⁾

Diriliş Ertuğrul adlı diziden etkilenen Sivaslılar, dizinin kötü karakteri Saadettin Köpek'e pusu kurmak için telefonla ve sosyal medya üzerinden iletişime geçerek Sivas Belediyesi otobüs ister. Taleplerin artması üzerine Belediye yetkilileri sosyal medya hesabı üzerinden şu açıklamayı yapmak zorunda kalır:

“Kıymetli Yiğidolar. Diriliş dizisinin 115. bölümünde Saadettin Köpeğin Sivas Taşlıdere mevkiine geleceği ve pusu kurulması için vatandaşlarımızın Belediyemiz otobüsleri ile Taşlıdere'ye taşınacağı konusu doğru değildir. Çılgın Sivaslı Alpler. Lütfen senaryoya müdahale etmeyelim.”

**

Azımsanmayacak kadar çok insan, tiyatro sanatçısı Münir Özkul'a “Hababam Sınıfı” adlı filmde canlandığı “Mahmut Hoca” karakteri nedeniyle sempati beslemekte ya da sanatçı Coşkun Göğen'e, çeşitli filmlerde canlandığı “Tecavüzcü Coşkun” karakteri nedeniyle antipati duymaktadır. Sanatçı Cüneyt Arkın'ı Maden adlı filmde canlandığı olumlu karakter nedeniyle “işçi yanlısı” olarak gören insan sayısı hiç de az değildir.

Bir televizyon dizisi ile gerçek yaşamı, filmdeki kurgusal bir karakterle, o karakteri oynayan gerçek insanı ayırmak, insan türünün milyonlarca yıllık biyolojik, yüz binlerce yıllık kültürel birikimiyle olmuştur. (Bu konu Edebiyatla Ahmaklaştırma Felsefeyle Çökertme kitabının 2. cildinde ayrıntılı olarak ele alınmıştır.)

Gerçeklik temsillerinin gerçeklikten daha çok yer kaplaması ve dolaşıma sokulması, gerçeklik duygusunu aşındırmaktadır.

*

MEŞHUR DOLANDIRICI

MEŞHUR DOLANDIRICI TV'DE YAYINLANAN BİR EVLİLİK PROGRAMINA ÇIKARAK EVLENMEK İSTEDİĞİNİ SÖYLEYEN 62 YAŞINDAKİ SEFER ÇALINAK'IN DAHA ÖNCE 2 EŞİNİ ÖLDÜRDÜĞÜ ORTAYA ÇIKTI

İki karısını öldürdü, üçüncüsü için TV'ye çıktı

Flash TV'de yayınlanan bir evlilik programına çıkarak evlenmek istediğini söyleyen 62 yaşındaki Sefer Çalınak'ın daha önce 2 eşini öldürdüğü ortaya çıktı

40. ÇIKARIM

21. yüzyıl kurgulara, olgu muamelesi yapılan bir yüzyıldır.

**

Etik-Etik Dışı:

Sülün Osman olarak bilinen meşhur bir dolandırıcı vardır. Boğaziçi köprüsünü, Galata kulesini, tramvayı satmasıyla bilinir. Bu kişi 1962 yılında hapis-
teyken "alinteri ile yaşamak" başlıklı bir konferans veriyor.⁽³⁸⁾

*

Bir evlilik programına çıkarak evlenmek istediğini söyleyen kişinin daha önce iki eşini öldürdüğü ortaya çıktı.⁽³⁹⁾

Önceki iki karısını öldüren adam, yeniden evlenmek için televizyona çıkıyor ve hatta program

program geziyor. Normalde ömür boyu hapiste kalması gereken bir kişi dışarıda dolaşmaktadır.⁽⁴⁰⁾

İki insanı öldüren birisinin hâlâ dışarıda dolaşması, insan türünün oluşturduğu değerlerle donanmış bir insanın hayal gücünün sınırırır. Buraya kadar anlayabilir ve buna itiraz edebilir. Ancak onun bir televizyon programında ağırlanıp alkışlanması ve adeta örnek gösterilmesi artık normal insani değerlerle donanmış bir insanın hayal gücünün ötesindedir.

İki karısını öldüren birinin ekrana çıkarılıp bu denli iltifat görmesi, esasen insanlığın değerler sistemine bir saldırıdır. Bu durum bir değer katliamıdır.

41. ÇIKARIM:

21. yüzyılda insan tanımı değişmiş ve altüst edilmiştir.

**

Sınırların belirsizleşmesinin ikinci sonucu: Kavram ve terimlerin temsil ve ayırma gücünün azalması

Din-Din dışı:

21. yüzyılda “dini olan” ile “dini olmayan” ayrımı silinmiştir. Din iklimi, “din dışı”nı ele geçirmiştir; her yer dinsel hegemonya altındadır. Burada kast edilen klasik organize

Koçun ve arıların üzerinde yazan 'Allah' lafzı şaşkına çevirdi

dinlerin ritüelleri değil dini düşüncenin din dışı alanlardaki hegemonyasıdır. Dini düşünce seküler olarak bilinen birçok yere sızmıştır.⁽⁴¹⁾

Arapça Allah sözcüğüne benzetilen şekiller

*

Ardahan'da bulutun Atatürk'e benzetilen gölgesi.⁽⁴²⁾

*

Ege denizinde Atatürk'e benzetilen bir kayalık.⁽⁴³⁾

Namaz kılan insana benzetilen bir kayalık.⁽⁴⁴⁾

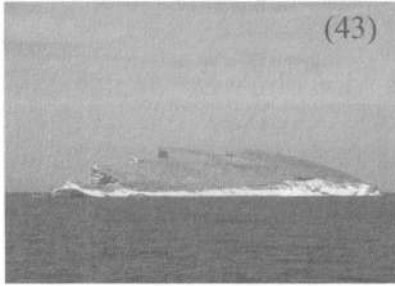
Taraftarlarınca Abdullah Öcalan'a benzetilen dağ manzarası

(41)

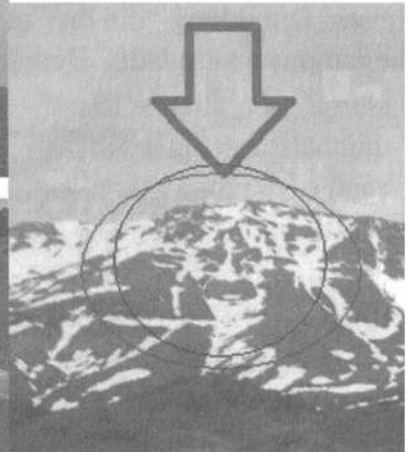
(42)

(43)

(44)

Bal peteği veya koyun üzerinde görülen “Allah sözcüğü”...

Bulutta ya da kayalıkta görülen “Atatürk silüeti”,

“Secde etmiş insan” görülen kaya,

Karla kaplı bir dağda görülen “Abdullah Öcalan silüeti”...

Örnekleri sayısızdır. Doğaya bakıp bu türden yüzler ve şekiller görme eğilimine psikolojide “pareidolia” denmektedir. Yukarıdakiler de bunun klasik örnekleridir. Bunların bir kısmı dinsel bir kısmı ise dinsel olmayan örneklerdir ancak birbirinden ne kadar farklı siyasal konumda olsalar da bu zihinler birbirine benzemektedir.

(Bu konu Edebiyatla Ahmaklaştırma Felsefeyle Çökertme kitabının 1. cildinde ayrıntılı olarak ele alınmıştır.)

42. ÇIKARIM:

21. yüzyılda “dinsel olan” ile “dinsel olmayan” arasındaki sınır silinmiştir.

**

Yöneten-Yönetilen:

21. yüzyılda yönetenler ile yönetilenler arasındaki sınır ortadan kalkmıştır. Burada bir eşitlik kastedilmemektedir. Bir yöneticinin yönettiği kişilerden daha donanımlı olması beklenir. Bir ülkede tiyatroları yöneten kişinin, bu konuda sıradan bir tiyatro izleyicisinden ya da sokakta yürüyen sıradan bir insandan daha donanımlı olması gerekir.

Bir ülkenin ulaştırma bakanının, bir kamyon şoföründen daha çok şey bilmesi, bir okul müdürünün öğrencisinden daha donanımlı olmasını beklenir. Artık tiyatroları yöneten

yönetici ile sokaktan geçen sıradan bir insan eşittir; sokaktaki insan tiyatro yöneticisi kadar donanıma ulaşmamıştır, tersine tiyatro yöneticisi sokaktaki insan kadar donanımsızlaşmıştır.

Bir güreş hakemi tiyatrolar müdürü olabilir. TÜBİTAK gibi bilimle ilgili bir kuruluştaki bir dairenin başına hayvanat bahçesi müdürü getirilebilir. Çünkü TÜBİTAK müdürü ile hayvanat bahçesinin yöneticisi arasında, bilgi donanımı

Hayvanat bahçesi müdürü TÜBİTAK'a atandı!

Ankara Hayvanat Bahçesi Müdürü Mustafa Sancar, TÜBİTAK'ın önemli birimlerinden ULAKBİM'e Müdür Yardımcısı olarak atandı. Mustafa Sancar, Cahit Arf Bilgi Merkezi'nden sorumlu olacak.

<https://www.posta.com.tr/istanbul/sehir-tiyatrolari-nin-basina-gures-hakemi-atandi-257146>

Haberler > Gündem > İstanbul > Şehir Tiyatroları'nın başına güreş hakemi atandı

(46)

İstanbul Şehir Tiyatroları'nın başına güreş hakemi atandı!

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları Müdürlüğüne Uluslararası Güreş Hakemliği de bulunan Şevket Demirkaya atandı

06 Aralık 2014, Çarşamba 13:17

bakımından fark yoktur. O işi sokaktan çevirdiğiniz herhangi biri de yapabilir. (45), (46)

21. yüzyılda yöneticiler, sıradan insanlarda genellikle şu duyguyu uyandırmaktadır:

Bu işi ben de yapabiliyim, benim neyim eksik?

*

Üniversitedeki profesör ile kahvedeki adam arasında fark kalmamıştır; kahvedeki adam profesöre değil profesör kahvedeki adama benzemiştir.

Dilde kavramların sınırları yok olduğunda ve birbirinden farkı belirsizleştğinde, gerçek yaşamda da bu farklar silinir; bu ikisi birbirini doğurur.

*

43. ÇIKARIM:

21. yüzyılda yönetenlerle yönetilenler birbirine benzemektedir.

**

Aydın-Halk:

Benzer bir durum aydın ile halk arasındaki ilişkide de yaşanmaktadır. **Son 40 yılda “halk aydınlaşmamış”, tersine “aydın halklaşmış”tır.** Aydın olarak tanımlananlar arasındaki bir tartışma ile Erzurum’un Şenkaya ilçesindeki bir kahvede yapılan tartışma, bilgi düzeyi ya da üslup açısından artık çoğu kez birbirine benzemektedir.

44. ÇIKARIM:

21. yüzyılda aydınlarla halk birbirine benzemektedir.

**

Her şey birbirine benziyor.

Eduardo Galeano

Bir yerde herkes birbirine benziyorsa, orada kimse yok demektir.

Michel Foucault

Dünyada milyonlarca insan, cep telefonunda Samsung adlı şirketin mühendis veya mühendislerinin tasarladığı aynı ekran menüsünü kullanmaktadır. Dünyada değişik ülkelerde birbirinden habersizce yaşayan milyonlarca insanın bilgisayarında, aynı ekran, aynı programlar, aynı işletim sistemleri vardır.

Bir yerde herkes birbirine benziyorsa ya da hiç kimse birbirine benzemiyorsa orada kimse yok demektir. İnsan ilişkisel bir varlıktır; ilişkileri yoksa insan da yoktur. İlişki ise benzerliklerle, örtüşmeler ve ortaklıklarla olanaklıdır.

İnsan, farklılıkları kadar benzerlikleriyle, benzerlikleri kadar farklılıklarıyla insandır. Farklılık ya da benzerlik yoksa ya da sadece biri tek başına varsa orada insan yoktur. Bu yüzyılda farklılık farksızlaşmıştır.

Farklılıklar bu kadar vurgulanırken aynı zamanda her şeyin bu kadar birbirine benzediği başka hiçbir yüzyıl olmamıştır.

45. ÇIKARIM:

21. yüzyıl her alanda bir aynılaşıma çağıdır.

**

21. yüzyılda gelenek, kültürün coğrafya ve diğer yerel özelliklerden kaynaklanan farklılıkları, iletişim teknolojisinin bütüncül şiddetinin karşısında tamamen yok edilmiştir. 21. yüzyılda artık yerel yoktur. En ücra dağ köyüne, en uzak yerleşime kadar televizyon ve televizyona hâkim olanların pompaladığı kültür girmiştir.

Yüzyıllarca babadan dededen masallarla büyüyen, çevreyle hiç ilgisi olmayan en izole topluluklar bile bu düzleyici kültürün, vahşi ve sürekli etkisi altında şekillenmektedir.

İletişim teknolojisi bu denli gelişmemişken Artvin'in bir dağ köyündeki kültür ile Muğla'daki bir balıkçı köyünün kültürü birbirinden çok çok farklı iken bugün her iki köyde de aynı diziler izlenmekte aynı şakalar yapılmaktadır. Kültürel farklılıkların bir itkisi olan sosyal yalıtılmışlık, artık geri dönüşsüzce tarihe karışmıştır. Tek bir kültür, bütün yerel kültürleri düzleyip geçmiştir. Herkes ve her yer birbirine benzemektedir.

100 yıl önce coğrafî ve tarihsel olarak tamamen kendine özgü yerel kültürler geliştiren bu insanlar artık tek ve çok şiddetli bir düzleyicinin yoğun "kültürlendirici" etkisi

altındadır. Bu elektronik bir “birleşme” değil “bir”leşme, aynılaşmadır.

46. ÇIKARIM:

21. yüzyılda yerel ölmüştür. Yerel olan küresel, küresel olan yereldir.

**

Sağlık Bakanı Fahrettin Koca, 19 Şubat'tan geçerli olmak üzere ilaç fiyatlarında yüzde 26,4 oranında kur güncellemesi yapılacağını açıkladı
yenisafak.com/hayat/ilaclara...

18:16 13.02.2019 - TweetDeck

(47)

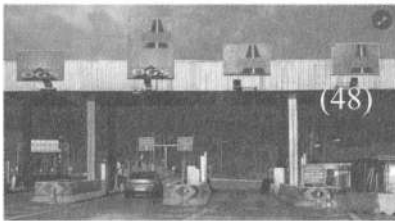
148 Retweet 187 Beğeni

Türkiye dünya ekonomi spor analiz haber kültür sanat infografik fotoğraflar

Otoyol ve boğaz köprüleri geçiş ücretlerinde güncelleme

AA - Ankara (13 Şubat) Türkiye'de otoyol ve boğaz köprüleri geçiş ücretlerinde güncelleme yapıldı. Fiyatların yüzde 26,4 oranında artırıldığı bildirildi.

(48)

Kavramların içeriği boşaldıkça ve temsil değeri azaldıkça insanın nesnel gerçeklikle olan ilişkisi bozulmaktadır. İlaçların fiyatının %26 arttırılmasına “zam” değil “kur güncellemesi” denir.⁽⁴⁷⁾

*

“Otoyol geçiş ücretleri ortalama %15, boğaz köprüleri geçiş ücretleri ise ortalama %48 arttırıldığında bu haber “geçiş ücretlerinde güncelleme” olarak verilir.

Bir şeyin fiyatının arttırılmasına zam denir.

Siz “zam” değil “fiyat güncellemesi” dediğinizde, bu olguyu gizlemiş olursunuz.⁽⁴⁸⁾

Bütün bunların sonucu şudur:

İnsanın anlam dünyası her geçen gün aşınıp şiddete uğramaktadır.

47. ÇIKARIM:

21. yüzyılda, önceden bilinen bütün tanımlar altüst olmuş, bütün normlara tecavüz edilmiştir.

**

Bugün 2.000 TL maaş ile haftada 6 gün, günde 12 saat çalışan birçok kişi sadece büroda, kapalı bir yerde çalışıyor diye kendini üst sınıflara ait zannetmektedir. Kavramlar üzerinde yapılan küçük yönlendirmeler, kişinin kendilik bilincinde çarpıklıklara neden olmaktadır.

Kapıcı “apartman görevlisi”, tezgâhtar “satış asistanı”, çoban “sürü yöneticisi” olarak tanımlandığında kapıcının kapıcılığı, tezgâhtarın tezgâhtarlığı, çobanın çobanlığı değişmemiştir. Bir tezgâhtara “satış menajeri” ya da “pazarlama asistanı” dediğiniz zaman, o tezgâhtarın ne çalışma saatini ne maaşını ne de iş yerindeki fiziksel koşullarını değiştirmiş olursunuz. Yaptıkları iş aynıdır. Sadece o kişinin kendini nasıl hissettiği ile ilgili bir çarpıtma yapmış olursunuz.⁽⁴⁹⁾

Reel yaşamda karşıtlıkların çelişkisi arttığı ve karşıtlıklar keskinleştiği hâlde bu karşıtlıkları ifade eden kavramlar belirsizleşmiştir. Yaşamdaki keskin çelişkileri ifade eden mekanizmayı yeterince aşındırdığınızda artık “her şey gider”; katil maktulle eşitlenir.

Nasıl ki gerçek yaşam dili belirliyor ise dil de gerçek yaşamı ve bilinci belirler. Bir nesnenin adını değiştirmekle, o nesnenin kendisini ve ilişkilerini değiştirmiş olmazsınız. Ama o nesnenin ya da kavramının algılanma biçimini veya bilinçteki etkisini değiştirebilirsiniz.

*

Maddeyi değiştiremeyen, nesneyi değiştiremeyen onun adını değiştirir. Maddenin ya da nesnenin algılanmasını istemeyen, onun adını farklı çağırır. Maddeyi ve nesneyi değiştirmek isteyen; nesneleri adıyla çağırmasını bilmek zorundadır.

Bu nedenle nesneleri, kavramları olabildiği kadar “çıplak”, olabildiğince “basit” şekliyle çağırarak, o nesneleri değiştirmek isteyen, o koşulları değiştirmek isteyenlerin başlıca görevidir.

Bunu yapmak için de kavramların arasındaki belirsizleşen sınırları yeniden kurmak gerekir.

Çünkü dünyayı yerine yerleştirmek isteyenlerin, her şeyden önce kavramları yerine yerleştirmeleri gerekir.

Son Not

Bu çıkarımların bir bölümü aşırı öznel, bir bölümü yerel geçerlilikler, bazı bölümleri ise aşırı genelleme nedeniyle eksik ya da yanıltıcıdır. Burada yazan çıkarımlara yüzlerce sayfa karşı tez kolayca yazılabilir.

21. yüzyıl ile ilgili bu çıkarımlar, siz okurları kendi doğrularına ikna etmek için yazılmamıştır. Bu konularda düşünürken, bu düşünce ve bakış açılarını dikkate almak, o konuda daha fazla şey görülmesini sağlayabilir: Bu bölümde iddia edilen tek şey budur.

Kaynaklar

1. <http://www.jokesoftheday.net/joke-Google-s-pizza/2017051897> (Son Erişim Tarihi: 22.10.2021)
2. <https://lodestarsolutions.com/keeping-up-with-the-surge-of-information-and-human-knowledge/> (Son Erişim Tarihi: 23.05.2020)
3. <https://www.youtube.com/watch?v=rVZvbYdmpAs> (Son Erişim Tarihi: 23.05.2020)
4. <http://www.cevdetkudretodulleri.com/secici-kurul-uyeleri/> (Son Erişim Tarihi: 23.05.2020)
5. <https://www.evrensel.net/haber/306651/milliyet-haldun-taner-oyku-odulu-nu-sessiz-sedasiz-verdi> (Son Erişim Tarihi: 23.05.2020)
6. <http://haber.sol.org.tr/yazarlar/taylan-kara/cubbeli-murat-belge-hocaefendinin-muritleri-icin-linc-nedir-ve-utanma-kulturu> (Son Erişim Tarihi: 23.05.2020)
7. <http://haber.sol.org.tr/yazarlar/taylan-kara/takipcileri-icin-sevan-nisanyan-ve-ali-nesin-itlef-ahlaki-230911> (Son Erişim Tarihi: 23.05.2020)
8. <https://www.vox.com/2014/6/16/5814270/the-successful-70-year-campaign-to-convince-people-the-usa-and-not>
9. Frederick W. Taylor, The Principles of Scientific Management, New York: W. W. Norton, 1967.
10. Feyerabend Paul, Özgür Bir Toplumda Bilim, Ayrıntı Yayınları, 1. Baskı, S 108.
11. <https://theflatearthsociety.org/home/> (Son Erişim Tarihi: 23.05.2020)
12. <https://m.bianet.org/bianet/hukuk/170481-aym-ebeveyn-istemezse-cocuga-asi-yapilamaz> (Son Erişim Tarihi: 23.05.2020)
13. https://en.wikipedia.org/wiki/Freedom_House (Son Erişim Tarihi: 23.05.2020)
14. <https://freedomhouse.org/article/freedom-house-announces-new-chairman-james-woolsey> (Son Erişim Tarihi: 23.05.2020)
15. https://en.wikipedia.org/wiki/R._James_Woolsey_Jr. (Son Erişim Tarihi: 23.05.2020)
16. https://tr.wikipedia.org/wiki/2016_Amerika_Birle%C5%9Fik_Devletleri_ba%C5%9Fkanl%C4%B1k_se%C3%A7imleri (Son Erişim Tarihi: 23.05.2020)
17. <https://www.newsmax.com/newsfront/hillary-clinton-trump-syria-troops/2018/12/21/id/895513/> (Son Erişim Tarihi: 23.05.2020)
18. <https://icimdekikaos.blogspot.com/2017/08/yugoslavyada-milosevic-doneminin-sonu.html> (Son Erişim Tarihi: 23.05.2020)
19. <https://www.yenisafak.com/dunya/dunyanin-en-genc-bayragi-kosovanin-100838> (Son Erişim Tarihi: 23.05.2020)
20. <https://gezimanya.com/GeziNotlari/guzel-insanlar-sehri-pristine> (Son Erişim Tarihi: 23.05.2020)

21. <https://www.amerikaninsesi.com/a/kosovada-clinton-sevgisi-suru-yor/3166414.html> (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)
22. <http://100photos.time.com/photos/luis-orlando-lagos-allendes-last-stand> (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)
23. <https://www.nytimes.com/1974/09/20/archives/cia-is-linked-to-strikes-in-chile-that-beset-allende-intelligence.html> (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)
24. <http://haber.sol.org.tr/medya/can-dundarin-dayanismasi-kimlerle-dayanisiyordu-haberi-77758> (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)
25. <http://content.time.com/time/covers/0,16641,19820104,00.html> (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)
26. <http://content.time.com/time/covers/0,16641,19801229,00.html> (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)
27. <http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/ali-koc-kapitalizmin-ortadan-kalkmasi-gerek-418827> (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)
28. <https://quotefancy.com/quote/1421975/George-Soros-The-main-enemy-of-the-open-society-i-believe-is-no-longer-the-communist-but> (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)
29. <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/1997/02/the-capitalist-threat/376773/> (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)
30. <http://www.milliyet.com.tr/boya-sandigina-kaymakamli-acilis-gun-dem-1634178/> (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)
31. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-46820772> (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)
32. <http://www.zaytung.com/sondakikadetay.asp?newsid=353112> (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)
33. http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/siyaset/986808/Albayrak__Cum-hurbaskanimiz__Ay_a_4_seritli_yol_yapacagim__derse..._.html (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)
34. <https://crovu.co/twitter-takipci-satin-al/> (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)
35. <https://www.youtube.com/watch?v=d-9vR1Kjj8c> (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)
36. <https://www.youtube.com/watch?v=pSsWzgKiMMg>
37. <https://www.ucankus.com/detay/9313/sen-misin-cakiri-olduren-dediler-cerrahpasali-haliti-akmerkezin-onunde-tekme-tokat-dovduler-sasirtici-o> (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)
38. <https://onedio.com/haber/tum-zamanlarin-en-buyuk-dolandiricisi-sulun-osman-i-yakindan-tanimak-ister-misiniz-767448> (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)
39. <https://www.medyaradar.com/iki-karisini-oldurdu-ucuncusu-icin-tvye-cikti-haberi-117947> (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)
40. <http://www.milliyet.com.tr/iki-esini-olduren-adam-seda-magazin-1934550/> (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)
41. <https://www.turkiyegazetesi.com.tr/yasam/557039.aspx> (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)

42. <https://www.ntv.com.tr/galeri/seyahat/ardahanda-ataturk-silueti-gorulmeye-baslandi,jqcEH5dVwU6oPBYrDReXQ> (Erişim tarihi: 06. 12. 2021)
43. <http://tatilalternatifleri.blogspot.com/2011/09/tekne-turundaki-adadaki-ataturk-silueti.html> (Erişim Tarihi: 23.05.2020)
44. https://www.youtube.com/watch?v=X9a_hZU3Y7o (Erişim Tarihi: 23.05.2020)
45. http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/71499/Hayvanat_bahcesi_muduru_TUBiTAK_a_atandi_.html (Erişim Tarihi: 23.05.2020)
46. <https://www.posta.com.tr/istanbul-sehir-tiyatrolarinin-basina-gures-hakemi-atandi-257146> (Erişim Tarihi: 23.05.2020)
47. <https://www.yenisafak.com/ekonomi/ilaclara-yuzde-264-zam-geldi-3446408> (Erişim Tarihi: 23.05.2020)
48. <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/otoyol-ve-bogaz-kopruleri-gecis-ucretlerinde-guncelleme/717667> (Erişim Tarihi: 23.05.2020)
49. https://tr.sputniknews.com/yasam/201906261039485023-erzurum-valisi-memis-coban-ismini-degistirip-suru-yoneticisi-koyduk/?utm_source=https://t.co/4VcBf64gMW&utm_medium=short_url&utm_content=mKuy&utm_campaign=URL_shortening (Erişim Tarihi: 10.06.2020)

**

YERYÜZÜNE VEDA

Bu yazılanlar, Yeni İnsan'ın kaçınılmaz hammaddesi insan için yazılmıştır. Söyleyeceklerimi söyledim, yazacaklarımı yazdım. Söyler söylemez, yazar yazmaz eskimeye başlayan bunca şey ne işe yarayacak? Bütün bu yazılanların, henüz söylenmemiş, gelecekte söylenecek sözlere yataklık etmesini umuyorum.

Bu kitaptaki her düşünce insan türünün birikiminden beslenmiş, bu birikimden etkilenerек şekillenmiştir. Bu nedenle bu kitabı yazan her ne kadar bir kişi olsa da yazılanlar, insan türünün ortak mirası üzerinde yükselmiş ve insan türünün ortak üretimidir.

Yazılanlarda, düşüncelerde yüzlerce insanın düşüncesi, binlerce insanın emeği, milyonlarca insanın ürettiği birikim saklıdır.

İnsan türünün uzun, görkemli ve kanlı tarihini daha iyi bir geleceğe doğru uzatabilmesi için bir yol işareti olması;

maddesel ve tarihsel bütün kısıtlılıklarıyla Yeni İnsan'a giden uzun yolda basılacak bir taş olması umuduyla...

Yeni İnsan'ın, kendi kendini inşa edecek eli yapmaya...

**

TAYLAN KARA’NIN YAYIMLANMIŞ KİTAPLARI

*Cölanj (1. Baskı, Hayal Yayınları, 2008)

*Poe’nun Kuzgunu (1. Baskı, Hayal Yayınları, 2008) 2. Baskı, Bulut Yayınları, 2021

*Böyle de Buyurabilirdi Zerdüşt (1. Baskı, 2010, 2. Baskı 2017, 3. Baskı 2019, 4. Baskı 2021, Hayal Yayınları) 5. Baskı Bulut Yayınları, 2022

*Vasatlığa Giriş Dersleri (1. Baskı 2013, 2. Baskı 2015, 3. Baskı 2017, 4. Baskı 2021, Hayal Yayınları,) 5. Baskı Bulut Yayınları, 2021

*Vasat Edebiyatı 101 (1. Baskı, 2015, 2. Baskı 2017, 3. Baskı 2020, Hayal Yayınları)

*Kir Teorisi (1. Baskı, Doğu Kitabevi, Yalçın Küçük ve B. Sadık Albayrak ile birlikte, 2018)

*Var Olma Notları (1. Baskı, Hayal Yayınları, 2018)

*Edebiyatla Ahmaklaştırma Felsefeyle Çökertme 1. Cilt (1. Baskı, Hayal Yayınları, 2019) 2. Baskı Bulut Yayınları, 2021

*Edebiyatla Ahmaklaştırma Felsefeyle Çökertme 2. Cilt (1. Baskı 2020, 2. Baskı, 2021, Bulut Yayınları)

*Edebiyatla Ahmaklaştırma Felsefeyle Çökertme 3. Cilt (1. Baskı 2021, 2. Baskı, 2021, Bulut Yayınları)

İletişim adresi: taylankara111@gmail.com

Youtube kanalı: [taylan kara](https://www.youtube.com/channel/UCRtFn0TabMI8VdcTlDIovMA)

<https://www.youtube.com/channel/UCRtFn0TabMI8VdcTlDIovMA>

Seslendiğin insanların ARTIK olmaması...

Seslendiğin insanların HENÜZ olmaması...

Mevcut olmayan bir şeye seslenmek, hem "gitmiş"e hem de "gelmemiş"e yönelik bir "dokunamama" hâlidir.

Var olmayana seslenmek, "artık" ile "henüz" arasında sesin zamansız konumlanmasıdır.

ISBN: 978-975-286-659-1

bulutyay98
bulutyayinlari / bulutcocukkitap
bulutyayin / bulutyayinlari
www.bulutyayin.com